SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatɨnɨhi.

1 Fiivaamo miyamɨnaa caatɨnɨujirahi tanootɨ nijequevɨ, mofeenevɨ iicauno jɨɨbogoco.
2 Jaanoco imino aatyɨmeumo mɨɨhaico jɨɨbuguuhi tanootɨ nijequevɨ. Jaamo bu tollɨro tobogotɨ ijɨɨbugumoco amusuuhi.
3 Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatɨnɨhi tanootɨ nijequevɨ ɨɨdi agaijɨɨbo Teofilodi.
4 Jaabo imino gaajahi, ɨco miyabogotɨ ɨjɨɨbeguehicanoco.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jua Nitɨmɨnaafi Ifiivejinoco.

5 Jaanaa Herode* Judeavɨ aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaasumi tollɨro icaubo sacerdote Zacaria onoobo, Abia onoobojaagodɨ iicaubo. Jaabo taaba Elizabe onoogo Aaron iyaachimɨhai cuumimɨnaago.
6 Jaamɨsi sabadɨro Moocaani ɨmefeenevɨ imihusene icahicaumɨsi. Jaamɨsi imino icahicaumɨsi Moocaani atajɨɨbauboro unuubadɨ. Jaamañoo mɨɨhaiñooba diitɨsico mɨllɨ neehicautɨhi.
7 Jaarumɨsi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba iicaumañoo, aivo bu famɨsicɨro amiyatɨsi iicacuumañoo icano.
8 Safoono icacuuno Moocaani sacerdotemɨ Zacariamɨoto Moocaanico ejeecɨvefifucu iicauno.

---

* **1:5** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

9 Moocaani jeecɨvomɨnaa jeevamaaje
iicanɨcɨbadɨ omoonɨjifucu Zacariavɨ ɨfutucuuhi
templojafa ofooboro Aivojɨɨbo Moocaani
ɨmefeenevɨ aimoguiijɨco ijɨgasuqui.
10 Jaanoco ɨjɨgasunohachuta paryɨ miyamɨnaa
jahisi icauhi Moocaanima ihiimaaumo.
11 Jaanaa Moocaani toomomɨnaafi Zacariavɨ
jafeveuhi fañoojavɨ aimoguiijɨnoco ɨjɨgasufino
cojɨvɨ momiyanaagonovɨ.
12 Jaaboco Zacaria aatyɨmeuboro guucɨbauhi si-
hidɨ iigutuuboro.
13 Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi:
Zacaria, diiguetedino, Moocaani guubucuhi
diiboma idiimaahicanoco. Tollɨro diitaaba
Elizabe seemeneque ɨcɨji. Jaaseeque Juatɨ
momonɨji.
14 Jaaneri sihidɨ imo imo diicaji. Tollɨro bu
saatoho sihidɨ imo imo icaji diibo ifiiveneri.
15 Jaabo diseemene Moocaani ɨmefeene sihidɨro
jeevajiibo. Jaabo fanoova aivofaihunoco adu-
jitɨɨbo. Jaabofa Moocaani Gaija gahafɨcɨnɨji seejɨ
jeebɨɨfaño icaabomaryo.
16 Jaabo Israel cuumimɨnaaco sihidɨ uumisuji-
ibo dojɨcuvɨro Ihaivojɨɨbo Moocaanijaagovɨ.
17 Jaabo Jua feeji Mohaivojɨɨbo Jesu asaajino
ɨmegavɨ. Jaabo icaji Moocaani iimaamɨnaafi Elia
imityama icaubadɨ. Jaaneri caanimɨco iseemema
sajeebɨɨ ificuqui, bu tollɨro iicajɨɨsufiimoco:
Jii, onoonoco igaajasuqui. Jillɨ imibachujiibo
miyamɨnaaco Mohaivojɨɨboco igaayɨcɨqui,
nooboro.
18 Jaanegui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ
jaanoco uujoho imino gaajaji? Uujoho amiyaabu-

rucu, atyaba amiyagurucu icano, nooboro.

19 Jaanegui diiboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Uujoho Gabriel Moocaani atajɨɨbanoco omoonɨfiibo. Jaabo uco galluuhi ɨco jɨɨbeguequi jino imino jɨɨbogoco.

20 Jaabo jino ɨco onoonoco miyaavogotɨɨbo idi-icamaño dihiimaa ɨco buuji. Jaaneri iimaatɨɨbo diicaji gueenene toosee ifiivotɨnohachuta. Jillɨ nijequeevajino tusumi, nooboro.

21 Jaanohachuta miyamɨnaa iicaahicauhi jahisi Zacariaco otoomomo, esamaaihicauhi toojafañotɨ diibo goovano iinutɨneguiiha.

22 Jaaruubo tahɨgotɨ ihiinuudɨ iimaacuutɨɨbo. Jaanotɨ gaajacɨumo toojafaño Zacaria gaijaco aatyɨmeunoco. Jaabo ihiimaajirubadɨ iicano ihuseriro jɨɨbeguehicaubo ihiimaacuutɨmaño.

23 Jaadɨ templojafaño Zacaria Moocaanico ejeecɨvuujifucu afatyunobuunatɨ fuucuubo iijafaño.

24 Jaanobuunatɨ mogai Elizabe oovago iicacunegui sihɨ iijatɨ fuucuutɨgo sahuse nɨhɨbavahachuta toono esamaajeriro iicacuugo:

25 Jisumi fɨ miyamɨnaa uco achiba nuucutɨhi Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ uudi omoonɨmaño, noogoro.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jesu Ifiivejinoco.

26 Jaano Zacariama ihiimaaunobuunatɨ sahuse juugahusetɨ sanɨhɨba icano nigacɨtɨ Moocaani siino galluuhi itoomomɨnaafi Gabrielque Galilea jiinɨje cuumi Nazare onoocuumivɨ,

27 gaifiiquehi agaajatɨgo bagocaja Maria
onoogoco imeecɨtequi. Jaago Jose onoobo
David iyaachimɨhai cuumimɨnaafico itajevaqui
icacuugo.
28 Jaagojaagovɨ Moocaani toomomɨnaafi
ɨjɨcafutuuboro diigoco nuuhi: ¿Naa diicahi ɨco
Moocaani agaijɨgo? Jaabo Aivojɨɨbo Moocaani
ɨɨma icahi. Moocaani famoogaigoomɨ allɨnoocɨvɨ
ɨco imino moonɨhi, nooboro.
29 Jaaboco Maria aatyɨmeugoro sihidɨ eetyeugo
diibo unuuneri. Jaagoro iinoro neehicaugo:
¿Collɨhi fɨne ollɨ uco idilluuboro noobo? noogoro.
30 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco
nuuhi: Maria, diiguetejirahana, Moocaani ɨco
agaijɨnoco daatyɨmecuhi.
31 Jisumi doovaji. Jaago gaifiico seemevaji.
Jaaboco Jesutɨ momonɨji.
32 Jaabo sihidɨ jeevaji. Jaabo caamovohɨ iicaabo
Moocaani Achi noocɨnɨji. Jaaboco Moocaani ficuji
aivojɨɨbotɨ iheedeebe Davidco iicaubadɨ.
33 Jaabo israelmɨ cuumico tajɨɨbaji. Jaano ufu-
curo finɨjitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuhi: ¿Mɨllɨ
jaano icajirahi uujehehiicaduhu tajevatɨhi?
noogoro.
35 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco
iimusuuhi: Moocaani Gaija dihallɨvɨ niiteji.
Jaaneri caamovohɨ iicaabo Moocaani mitya ɨco
mibaacuji aimuufaibadɨ. Jaamaño ɨɨtɨ seemene
ifiivosee ijeevadɨ Moocaanidi ficucafeteji.
Jaamaño Moocaani Seemene, diiboco neejimo.
36 Jaabadɨro bu ditehesino nago Elizabe gaifiico
seemevaji amiyago icacuurugo. Jaagoco achiba

eneehicarugo sahuse juugahuseti sanihiba idiino
icacuuhi oovago.
37 Moocaanidi chahano jineje itihiino, nooboro.
38 Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojiibo
Moocaani jijovogo. Uco onoobadi jaafa Moocaani
uco moonihi, noogoro.
Jaanotiro Moocaani toomominaafi fuucuuhi.

Maria Elizabeque Baatehi.

39 Jaanobuunati Maria fuuhi goovano Judea
gajihalli iicaucuumijaago.
40 Jaago Maria Zacaria iijafa ijicafutuugoro Eliz-
abeque dillutuuhi.
41 Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeebiifaño
iseemene maryibauhi. Jaasumiro diigo ififaño
Moocaani Gaija gahafuuhi.
42 Jaanegui sefano nuugo: Moocaani
ico guiraano imino moonihi, famoova
gaigoomihalliinoociv tolliro diseemeneque imino
mooniibo.
43 ¿Milli jaago sihidi ejeevatigoco Tahaivojiibo
seeji uco baavahi?
44 Uco idillunoco uguubusumiro taseemene
iimooboro tajeebiifaño maryibahi.
45 Imicani iijoho diicahi imiyaavogomaño.
Jaamaño Aivojiibo eneehiniibadi iima icajino,
noogoro.
46 Jaanegui Maria nuuhi: Tajeebiima Moocaanico
imehi.
47 Tolliro imo imo icahi Moocaani Tatyaaja-
sumiinaafiv,
48 Moocaani uujoho iidaasugo ijijovogoco
agaajacuuneri; Jaamaño jisumitiro paryiiciino

miyamɨnaa fahiijɨvaro iicamo uco: Imino iicago, neeji,
49 Moocaani sihidɨ ejeevaabo uudi sihidɨ jeevanoco omoonɨmaño. Jaabo Moocaani momo iimiibo.
50 Jaaboco famooro agaijɨmoco fahiijɨvaro ɨdaasugoobo.
51 Sihidɨ jeevanoco moonɨɨbo. Guiinonɨɨbo ifiicoro: Mityahi, noomoro iicamoco.
52 Imityafiirumoco guiinovɨ niitusuubo. Jaaboro ijeebɨino sɨɨcuno iicamoco sihidɨ ejeevamotɨ ficuubo.
53 Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidɨ sinehejeri gahafusuubo. Jaanotɨ sihidɨ ɨnɨhɨbamɨvamoco sɨcaihusejema galluubo.
54 Ijeecɨvomɨnaafi Israel cuumico amusuubo. Jabajeevetɨɨbo diitoco ɨɨdaasugonoco.
55 Mootadi Abrahamco iseemema fahiijɨvareji unuucuubadɨ, noogoro.
56 Jaadɨ Maria gueenene icauhi Elizabema minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icano. Jaanobuunatɨ jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitɨmɨnaafi Fiivuuhi.

57 Jaanobuunatɨ icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifiico seemevauhi.
58 Jaanegui ifiitɨno iicaumo, itehesino nagomɨ icamo fuuhi diigoma imo imo iicaqui Moocaani diigoco agaijɨunoma iicaumo.
59 Jaanobuunatɨ fuumo sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icano nigacɨtɨ toosee meehe nigacɨco iquitɨcɨqui. Jaamoro iquitɨcɨnobuunatɨ momonɨujirahi caani Zacaria momoco.

60 Jaarunaa seejɨ nuuhi: Chahano, jaafa Jua
imomo, noogoro.
61 Jaanegui diigoco nuumo: ¿Collɨhiica? Diyototɨ
chahamo saatoho tollɨ imomo iicamo, noomoro.
62 Jaanegui caanico dilluumo ugu-
ubutɨneguiihahica ihuseneri caani omomonɨnoco
igaajaqui.
63 Jaanegui caani ɨmohobujeque idilluuboro
caatɨnɨuhi: Jua imomo, onoonoco. Jaaneri
famooro eetyeuhi.
64 Jaasumiro ɨvɨ Zacariaco jari siino iijɨ
jafeveuhi. Jaaneri ihiimaauboro tɨcovaubo
Moocaanico iimuubo.
65 Jaaneri paryɨ icojɨneri iicaumo sihidɨ
jabafiituuhi. Jaanoco paryɨ Judea jiinɨje gajɨneri
jɨɨbocasiumo.
66 Jaanoco paryɨ uguubuumo esamaaihicauhi.
Jaamoro sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Mɨllɨ
fɨne jusijisee? noomoro Aivojɨɨbo Moocaani
miyanotɨro tooseeque imino omoonɨuneri.

Zacaria Masi.

67 Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño ga-
hafɨcɨnɨɨbo iimaauhi Moocaani diibo jeebɨɨfaño ifi-
cuunoco nuuhi:
68 Jaafa imocɨnɨɨbo israelmɨ Aivojɨɨbo Moocaani.
Mɨɨhai diibo cuumimɨnaa mihicamojaa
asaaboro mɨɨhaico taajasuubo.
69 Mɨɨhaico acɨɨbo sihidɨ jeevaabo Mo-
taajasumɨnaafico ijeecɨvomɨnaafi David
iyaachimɨhaifañotɨ.
70 Tollɨ nuubo iimimo ihiimaamɨnaafeenedɨ
sɨɨcɨjetɨro:

71 Mɨɨhaico momɨnaafañotɨ, ataajasujinoco, bu paryɨ mɨɨhaico ɨjɨɨheguemetɨ icano,
72 tollɨrovaha bu moheedetemɨhaihɨvɨco: Łɨdaasugueji, nooboro imino unuunoco ajabajeevetɨnoco.
73 Jillɨ mootadi Abrahamco miyanotɨro Moocaani nuuhi:
74 Mɨɨhaico momɨnaatɨ ataajasujinoco, diiboco mejeecɨvequi ñɨhicugotɨmo,
75 imino ijeevadɨ mofiino diibedi icaqui jiijehallɨvɨ mihicanohachuta.
76 Jaanotɨ ɨɨjoho, taseemene, Moocaani caamovohɨgo iicaabo iimaamɨnaafi, noocɨnɨji. Jaamaño feeji Mohaivojɨɨbo ɨmega ijɨɨhaico iimibachuuboro,
77 iicuumimɨnaa igaajaqui mataajajinoco, mohimitɨco ubuusujinoco icano.
78 Jaabo Moocaani igaijɨfañodɨ ɨɨdaasugooboro mɨɨhaico acɨhi Cristoco. Diibo asaajifucuco meteemehi, imitɨfucu niija iicafucu nɨhɨbaco motoomonɨcɨbadɨ.
79 Jaabo seseeque sɨvaji cɨvohɨgo iicamedi, guijeve cɨvoguiino iicamedi icano. Tollɨro bu mohɨgoco sɨɨgueji sajeebɨɨ iicano jɨɨhairi, nooboro.

80 Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadɨro bu Moocaani iimogobadɨ ijeebɨɨ sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunatɨ sɨcaihɨgovɨ icahicaubo. Jaadɨ jari Israel cuumimɨnaavɨ ifiico jafenɨubo.

2

Jesu Fiivuuhi.
(Mt 1.18-25)

1 Tusumi aivojɨibo Augusto onoobo tajɨibauhi
paryɨ jiinɨje miyamɨnaaco iheevequi.
2 Jillɨ ohoovonoco tɨconɨumo, itɨconɨ Cirenio
onoobo Siria aivojɨibotɨ icaunaaca.
3 Jaanegui famooro fuuhi iicuumijejaago tahɨ
imomonoco icaatɨnɨqui.
4 Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiinɨjetɨ Nazare
cuumiri iicaumañotɨ Judea jiinɨjevɨ Belen cuumi-
jaagovɨ, tuucuumivɨ David ifiivuuhɨgo, Jose diibo
iyaachimɨhai cuumioobo iicaumaño.
5 Jaanegui fuubo Belen cuumijaago imomoco
acaatɨnɨsutuumɨsi Mariama, diigoco ataabavau-
jigo oovago icacuugoma.
6 Jaamɨsi Belen cuumiri icaumaaca Maria
iseemevaqui aivucuuhi.
7 Jaago itɨconɨoseeque seemevauhi. Jaagoro
gaachehubaryuneri iimibocɨugoro faijɨ iibañeri
ejeebunohallɨvɨ tooseeque sɨucaruuhi miyamɨnaa
ɨcɨgafija diitɨsivɨ ɨifutucutɨmaño.

Toomomɨnaa.

8 Jaanaa Belen cuumitɨ sihɨgovɨ icahicaumo
fiitɨjɨisuno joomɨ toomomɨnaa fucuhachuta
cɨgatɨmo icahicauhi ihovejamɨco otoomomo.
9 Jaamovɨ imimañobatɨ Moocaani toomomɨnaafi
jafeveuhi. Jaasumiro Aivojɨibo Moocaani imi di-
itohallɨdɨ arɨcuno achɨcɨuhi. Jaaneri sihidɨ igu-
iumo.
10 Jaarunaa Moocaani toomomɨnaafi diitoco nu-
uhi: Mihiguidino, amɨihaidi imibogoco sɨvahi.
Jaaneri famooro imo imo icaji.
11 Jaachiijɨ fiivoobo amɨihaidi David cuumivɨ
Taajasumɨnaafi Aivojɨibo Cristo.

12 Jaano gaajabadɨ iicanoco mahatyɨmeji
seemeneque gaachehubaryuneri minɨcɨnɨsee faijɨ
iibañeri ejeebunohallɨri sɨucɨnɨseeque, nooboro.
13 Jaasumiro sihidɨ saatoho Moocaani
toomomɨnaa niquejeoto diibo cojɨvɨ jafeveuhi.
Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:
14 ¡Imicani Moocaani caamovohɨgo iicaaboco mi-
himo! Jaanotɨ jiinɨjehallɨvɨ gaifiimɨ diibo
onoobadɨ imino iicamo sajeebɨɨ iicajino,
noomoro.
15 Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunatɨ
ijoomɨ toomomɨnaa sanomɨro noocasiuhi:
Masɨɨgo Belenjaago jino iicanoco memeecɨtequi
Aivojɨɨbo itoomomɨnaafeenedɨ mɨɨhaico
ɨjɨɨbogonoco,
16 noomoro goovano ufuumo atyɨmeteuhi Jose,
Maria, bu seemene faijɨɨhuri ejeebunohallɨvɨ
sɨucɨnɨseema icamɨsico.
17 Jaanoco aatyɨmeumoro jɨɨbuguumo
Moocaani toomomɨnaafi diitoco tooseetɨ
ɨjɨɨbuguunoco.
18 Jaanoco paryɨ uguubuumo diito eneeneri
eetyehicauhi.
19 Jaarunoco llɨɨvɨ Maria ijeebɨɨfañodɨ
guubunɨcɨhicauhi toonoco esamaaigoro.
20 Jaanotɨ ijoomɨ toomomɨnaa dojɨcuvɨro
uumicuuhi. Moocaanico agaijɨmoro, imehicauhi
uguubuunotɨ aatyɨmeunoma iicamo, diitoco
ɨjɨɨbuguubadɨ icauneguiiha.

Jesuco Templojafaño Ɨfusumɨsi.

21 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ
mifucucɨ, safucu icanotɨ toosee meehe
nigacɨco quitɨcɨsuumɨsi. Jaamɨsiro tooseeque

momonɨumɨsi Jesutɨ Moocaani toomomɨnaafi Maria oovautɨgocoro unuumomoco.

22 Jaanobuunatɨ Moise tajɨɨba onoobadɨ ifiico iimibachufucuva iifinɨudɨ tooseeque satyuumɨsi Jerusale cuumijaago Aivojɨɨbo Moocaanidiro ificuuqui.

23 Jillɨ moonɨumɨsi Moocaani tajɨɨba jillɨ noonoro acaatɨnɨcɨnɨneguiiha: Paryɨ gaifiimɨ itɨconɨ ifiivomo Moocaanidi ijeevadɨ ficucafeteji, eneeneguiiha.

24 Jaaneguiiha fuumɨsi Moocaani tajɨɨba onoobadɨ, iicanoco jeecɨvo asimɨco ficutuumɨsi: Namuduucumɨsi iicahachiijɨ, nimɨihumɨsi iicahachiijɨ onoobadɨ iicanoco.

25 Jaasumivɨ icahicaubo Jerusalevɨ Simeon onoobo imihusene miyamɨnaafi. Jaabo Moocaanico ejeecɨvoobo teemehicauhi Israel cuumimɨnaa ataajajinoco.

26 Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo diiboco jɨɨbuguuhi: Moocaani agalluubo Cristo ifiivooboco aatyɨmetɨnohachuta iguijevejitɨnoco.

27 Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojɨri. Jaanaa Jesuco caanimɨsi satyuuhi templojafaño tajɨɨba onoobadɨ imoonɨqui.

28 Jaaseeque Simeon ihiibɨcɨuboro Moocaanico imuuhi jillɨ nooboro:

29 Aivojɨɨbo, ɨvɨ sajeebɨɨ jaafa chuumucuuhi. Daatyɨmesucuuhi uujoho dijeecɨvomɨnaafico unuunoco:

30 tahaallɨɨri imino atyɨmecuuhi taajasumɨnaafico

31 paryɨɨcɨno miyamɨnaa ɨmefeenevɨ ificuuboco.

32 Diibo seseehachɨcɨ. Jaabo israelmɨ
iicatɨrumoco achɨcɨjiibo, iicuumimɨnaa israelmɨco
cahacɨsusujiibo, nooboro.

33 Jillɨ tooseetɨ eneeneri caanimɨsi Jose, Maria
icamɨsi sihidɨ jabafiitehicauhi.

34 Jaadɨ Simeon caanimɨsico imino unuuboro,
seejɨ Mariaco nuuhi: Meecɨ jiisee seemene icahi
diibofeenedɨ Israel cuumimɨnaatɨ sanoodɨmo
aaifomo finɨji. Jaanotɨ saatoho taajaji. Jaabo
jɨɨbogobadɨ iicaabo. Jaaboco sihidɨ saatoho
jɨɨheguejimo.

35 Jillɨ gaajacafetejino paryɨ famoova
ijeebɨɨnofaño esamaaino. Jaanotɨji ɨɨdi paryɨ
toono aamɨgari dijeebɨɨco miquitɨcɨbadɨ jeevajino,
nooboro.

36 Jaanaa bu tollɨro tomañeri icaugo saafigo
gaigo Moocaani onoonoco ihiimaahicaugo Ana
onoogo; Famuel onoobo Aser cuumioobo aicɨgai.
Jaago aivo amiyagurucuu aivo bobagocaja
iicausumi atajevaugo sahuse juugahusetɨ
mificabacɨ ɨdɨɨnoro aijɨma icaugo.

37 Jaanotɨ jisumi ochenta y cuatrodɨno ficabava
icacuugo fibaijɨgotɨ. Jaago templojafañotɨ
iinehicautɨgo cuujehachuta, fucuhachuta icano
Moocaanico jeecɨvehicaugo machuco aaigagoro
Moocaanima iimaahicaugo.

38 Jaago tahɨ iicaumojaagovɨ gataavugo. Jaagoro
Moocaanico itɨconɨ iimuudɨ tɨcovaugo Jesuditɨ
ɨjɨɨbuguugo paryɨ famooro Jerusale miyamɨnaa
ataajajinoco eteemehicaumoco.

Josemɨ Nazarevɨ Dojɨcuvɨro Uhuumiuno.

39 Jaadɨ aivojɨibo Moocaani tajɨiba onoobadɨ
omoonɨhicaunoco iimivuuno nigacɨtɨ uumicuumo
dojɨcuvɨro Galilea jiinɨjevɨ iicuumi Nazare cuumi-
jaago.
40 Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere fee-
hicauhi janaanɨcɨ gaajaseere. Jaaseeque sihidɨ
Moocaani imino moonɨhicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

41 Jaanobuunatɨ caanimɨsi fanooficaba tɨcovovɨ
Jerusalejaa feehicauhi Pascua jɨibaimofiiri.
42 Jaanaa Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ
iicacuudɨ famooro Jerusalejaa fuuhi fahiijɨvaro
tojɨibaimojaa ofoonɨcɨbadɨ.
43 Jaanaa tobaimo ifinɨcuunobuunatɨ uumicu-
umaaca Jesu Jerusalevɨro fitafutuuhi seejɨmɨsi
gaajacɨutɨnaaca.
44 Fɨne miyamɨnaafeenedɨ saabo, noomɨsiro sa-
fucuhachuta saaumɨsi. Jaadɨ guiinuurumɨsi iyoto-
fañodɨ, agaajamehejefañodɨ icano.
45 Jaaruumɨsi aatyɨmeutɨneguiiha dojɨcuvɨro
Jerusalejaa uumiumɨsi, tahɨ diiboco iguiinu-
tuumɨsi.
46 Jaamɨsi mifucucɨ, safucu icano nijequetɨ
jari atyɨmeumɨsi templojafaño, Moise tajɨiba
gaajamɨnaafeeneri gɨcɨnɨba icauboco. Jaaboco
diitoco uguubunɨcɨiboro dilluhicaubo.
47 Bu diito diiboco idillunoco gaajano
iimusuhicauneri sihidɨro jabafiitehicauhi, sihidɨ
diibo agaajaneguiiha.
48 Jaaboco caanimɨsi aatyɨmeumɨsiro sihidɨ
guucɨbauhi. Jaanegui seejɨ nuuhi: Besha, ¿collɨhi

mɨsico jillɨ moonɨhi? Diicaani, uujoho icano gaihuɨnɨmɨsiro ɨco miguiinehicahi.
49 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¿Collɨhi uco miguiinehi? ¿Nacu magaajatɨhi Guihirubi iijafaño iicajinoco? nooboro.
50 Jaarunoco gaajautɨmɨsi diitɨsico diibo unuunoco.
51 Jaadɨ diitɨsima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitɨsima imino icahicauhi. Jaarunoco seejɨ llɨɨvɨ ijeebɨɨfaño ficuhicauhi.
52 Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiitɨ, ihesamaajetɨ icano. Jaaboco Moocaani, tollɨro bu paryɨ miyamɨnaa icano gaijɨhicauhi.

3

Jua Nitɨmɨnaafi Jɨɨbeguehi Sɨcaihɨgotɨ.
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Jaanaa Tiberio onoobo fahuseecɨ satɨhai icano ficabava aivojɨɨbotɨ icacuunaaca, Poncio Pilato Judea aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaanotɨ Herode onoobo* Galilea aivojɨɨbotɨ icauhi. Tollɨro inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinɨje aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaanotɨ Lisania onoobo Abilinia jiinɨje aivojɨɨbotɨ icauhi.
2 Jaanotɨ Anas onoobo, Caifas onoobo icamɨsi sacerdotemɨ aivojɨtɨsi aivo imiyamɨsi icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijɨɨbogoco acɨuhi sɨcaihɨgovɨ.
3 Jaabo Jua fahɨgovadɨ fuuhi Jordan onoohijɨnidɨ miyamɨnaaco: Minitɨsuquimaje. Jaamoro amɨɨhai

* **3:1** Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Jaaneguiiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

eedeehifiico mejeevesucu amɨihai imitɨco ibu-
usuqui, nooboro.
4 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia tollɨ
nooboro acaatɨnɨuno:
Saafi miyamɨnaafi ico guubuvusuhi
sɨcaihɨgojaagotɨ: Mihimibachu Aivojɨibo
jɨihaico; tɨcovojɨ meheetavo.
5 Ifagajɨnoco sanotɨcovoro magahafusu.
Paryɨ ifabaɨno, ifagajɨno icano sanotɨcovoro
moonɨcafeteji. Jɨihaiño cɨryu cɨryu iicajɨije
tɨcuvusucafeteji. Iimitɨjɨje imibachucafeteji.
6 Jaanoco paryɨ jiinɨjemɨnaa atyɨmeji taajasuco
Moocaani aacɨnoco, noonoro.
7 Jaabo Jua, miyamɨnaa diibojaa ifiico initɨsuqui
asaamoco neehicauhi: ¡Amɨihai jiinimomɨbadɨ mi-
hicano miyamɨnaa! ¿Mɨijoho amɨihaico jɨibeguehi
ɨñɨhicuno ifiitɨvonotɨ magaaqui?
8 Jaanegui imino mihica, amɨihaitɨ, amɨihai
eedeehifiico mejeevesuno, foovono ihɨfuvusuqui.
Jaamoro monoocasidino: Mɨihai Abraham
iyaachimɨhai, noomoro. Amɨihaico neehi:
Jiba guiisiba icarubatɨ Moocaani fiivusujirahi
Abraham iyaachimɨtɨ.
9 Jɨgaaje imibaicɨnɨcuuhi ɨmohonoco iquitɨqui.
Jaamaño iimitɨnoco onoovaho quitɨcafeteji
cɨijɨgaifaño ijɨgasucafetequi. Jaabadɨro iimitɨmo
cɨijɨgaifaño jɨgasucafeteji, nooboro.
10 Jaanegui miyamɨnaa diiboco dilluuhi: ¿Mɨillɨ
jana momoonɨjirahi? noomoro.
11 Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi:
Gaachehunoma miijaacɨ caamoojama mihicaabo
sajaatɨ mahacɨ icaamoojama achahaaboco.

Jaabadɨro machutaama mihicamo iinoma achahaaboma mɨhɨfocasi, nooboro.

12 Jaabadɨro Impuesto jaadusumɨnaatɨ saatoho saauhi initɨsuquimaaivaumo. Jaamo Juaco dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ jana mɨɨhai momoonɨji? noomoro.

13 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajɨɨbafaño onoonobadɨ majaadusu. Jaanotɨ toono janaanɨcɨ miyamɨnaaco majaadusudino, nooboro.

14 Jaabadɨro saatoho amocasimɨnaa diiboco dilluuhi: ¿Jaanaa mɨɨhai mɨllɨ momoonɨji? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitɨno momoonɨmoro, sɨcamañohallɨtɨ saatohohallɨvɨ mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumɨtɨɨcɨdino. Jillɨ amɨɨhai dudɨcamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.

15 Jaanaa miyamɨnaa esamaaihicauhi sɨɨcujeebɨɨje teemehicauhi: Fɨne Jua diiburucu Cristo, noomoro.

16 Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amɨɨhaico nɨfaihuri nitɨhi. Jaanotɨ saajiibo saafi Moocaani Gaijari, cɨɨjɨgairi icano initɨjiibo. Diibo tajanaanɨcɨ sihidɨ mityahi diibobadɨ uujoho jeevatɨhi. Jaamaño conovaha bu diibo tɨhaipaaje duujeque sinaayujirunova.

17 Ihusefaño ibusuba icacuuhi trigo ñaava toogaiño meehunoco ibusuqui ijeevadɨ itoogaiñotɨ. Jaano ifagaañooco ficujiibo iijafaño. Jaanotɨ iimeehunoco ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño jɨgasujiibo, nooboro.

18 Jiibadɨ, bu siibadɨje icano fajɨɨnɨɨboro Jua miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi iimino jɨɨbogoco.

19 Tollɨro aivojɨɨbo Herode onooboco ɨɨbaubo
Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco
udumɨtɨɨcɨunohallɨtɨ, tollɨro sihidɨ iminootɨno
omoonɨhicaunohallɨtɨ icano.
20 Jaarunoco Herode guubutɨɨbo janaanɨcɨ
imitɨno moonɨubo. Juaco cɨvojafaño ficuubo.

Jesuco Initɨuno.
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Jaano ɨmega paryɨ miyamɨnaaco Jua
initɨhicausumi, tollɨro bu Jesu nitɨsuquimaaiuhi.
Jaabo iteehifañotɨ ihiinuuboro Moocaanima
ihiimaaunaaca niqueje faayacafutuuhi.
22 Jaanofeenedɨ Moocaani Gaija foovono
niituuhi diibohallɨvɨ nimɨihubadɨ jeevaabo.
Jaanaa guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno:
Ɨɨjoho Agaijɨɨbo Taseemene, Ɨɨri sihidɨ imo imo
icahi, unuuno.

Jesu Eedeetemɨhaitɨ Ɨjɨɨbogono.
(Mt 1.1-17)

23 Jaadɨ Jesu saafi, siino fahuseecɨ icano ficabava
iicacuudɨ idudɨcamaajeque tɨconɨubo. Jaabo Jose
seemeneu tollɨ esɨcɨnɨhicaurumo. Jaabo Jose Eli
seemeneu.
24 Jaabo caani Matat onoobo Levi seemeneu.
Jaabo Levi caaniu Melqui. Jaabo caaniu Janai.
Jaabo caaniu Jose.
25 Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos.
Jaabo caaniu Nahum. Jaabo caaniu Esli. Jaabo
caaniu Nagai.
26 Jaabo caaniu Maat. Jaabo caaniu Matatias.
Jaabo caaniu Semei. Jaabo caaniu Jose. Jaabo
caaniu Juda.

27 Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo
caaniu Zorobabel. Jaabo caaniu Salatiel. Jaabo
caaniu Neri.
28 Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo
caaniu Cosam. Jaabo caaniu Elmodam. Jaabo
caaniu Er.
29 Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer.
Jaabo caaniu Jorim. Jaabo caaniu Matat.
30 Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon.
Jaabo caaniu Juda. Jaabo caaniu Jose. Jaabo
caaniu Jonan. Jaabo caaniu Eliaquim.
31 Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan.
Jaabo caaniu Matata. Jaabo caaniu Natan.
32 Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo
caaniu Obed. Jaabo caaniu Boos. Jaabo caaniu
Salmon. Jaabo caaniu Naaso.
33 Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram.
Jaabo caaniu Esrom. Jaabo caaniu Fares. Jaabo
caaniu Juda.
34 Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo
caaniu Abraham. Jaabo caaniu Tare. Jaabo caa-
niu Nacor.
35 Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau.
Jaabo caaniu Peleg. Jaabo caaniu Heber. Jaabo
caaniu Salo.
36 Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad.
Jaabo caaniu Sem. Jaabo caaniu Noe. Jaabo
caaniu Lamec.
37 Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc.
Jaabo caaniu Jared. Jaabo caaniu Mahalaleel.
Jaabo caaniu Cainan.
38 Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo
caaniu Adan. Jaabo Adan Moocaani seemeneu,

diiboco Moocaani eheetavumaño.

4

Jesuco Ɨjɨ Ɨnɨsuuno.
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

1 Jaadɨ Moocaani Gaija Jesu ifiifaño gahafɨcɨnɨibo
Jordan onoohifañotɨ uumiuhi. Jaaboco Moocaani
Gaija sɨcaihɨgovɨ satyuuhi.
2 Jahɨ icaubo sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano fu-
cuva, jinejebaco amachutɨiboco ɨjɨ nɨsuuhi. Jaadɨ
jari diiboco ajeba aivuuhi.
3 Jaanegui ihɨjɨ diiboco nuuhi: Miyaano
Moocaani Achi idiicahachiijɨ jiba guiisibaco
dinoo, maahutɨ ifiivetequi, nooboro.
4 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi:
Caatɨnɨhaamefaño noono: Miyamɨnaafi sano
maahu sefariro icajitɨhi, tollɨro bu Moocaani iijɨ
sefari icajiibo, noono, nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovogajɨ ni-
jequevɨ. Jaaboro diiboco ɨifusuubo goovanogayɨ
paryɨ jiinɨje miyamɨnaa cuuminoco.
6 Jaaboro diiboco ihɨjɨ nuuhi: Ɨco uujoho acɨji
paryɨ jino mityaco. Jaabo tuucuumijeque tajɨibahi
uujoho gaayɨcɨuhi paryɨ jinoco. Jaanoco uujoho
acɨji uujoho iimogomoco.
7 Jaanegui taaguiino ememuɨivooboro uco
idiimooboro edeecɨvohachiijɨ paryɨ diinejeji,
nooboro.
8 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uutɨ
buhɨgovɨ diica Satanas, Caatɨnɨhaamefaño jillɨ
noono: Aivojɨibo Moocaanicoro diimo. Jaaboro
saafiicoro diiboco deecɨvo, noono, nooboro.

9 Jaadɨ siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi Jerusale cu-
umijaago. Jaaboro temploja niibahucuvɨ caamo
diiboco asatyuuboro nuuhi: Miyaano Moocaani
Seemene idiicahachiijɨ juugatɨ daacoto baavɨ,
10 mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ɨco iteemequi.
11 Ɨco ihusenehallɨvɨ gañiiyɨcɨjimo. Jaabo guiisiba
sefavɨ nanigaivatɨɨbo diicahi, nooboro.
12 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tollɨro bu
Caatɨnɨhaame neehi: Dihaivojɨɨbo Moocaanico
nɨsujirahana, noono, nooboro.
13 Jaarunaa ihɨjɨ diiboco siino ɨnɨsujiruno
achahacuunegui diibotɨ buhɨgovɨ minifutuubo
gueenenehachuta.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi Galileavɨ.
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jaadɨ Jesu uumiuhi Galileavɨ Moocaani Gaija
mitya ififaño gatyuucɨ icaabo. Jaabotɨ paryɨ too-
jiinɨjemɨnaa jɨɨbocasihicauhi.
15 Jaabo paryɨ tuucuumije sinagogajanofaño
jɨɨbogooboro feehicauhi. Jaaboco famooro imehi-
cauhi.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

16 Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi
tuucuumivɨ ifiivuuhɨgo. Jaaboro judiomɨ
jaguisɨfucu sinagogajafaño jɨcafutuubo,
ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ. Jaaboro julleeveubo
Caatɨnɨhaameque ihiimaasuqui.
17 Jaaboco Moocaani iimaamɨnaafi Isaia
aameque acɨumo. Jaahaameque faayɨcɨubo jillɨ
noonoco atyɨmeuhi:

18 Aivojɨibo Gaija tahallɨvɨ icahi. Uco ijeevadɨ
ficuuhi iimino jɨibogoco ɨidaasufiimoco
acɨqui. Uco galluubo ijeebɨino
ɨidaasufiimoco buheesuqui, cɨvojafa
iicamoco taajasubogoco jɨibeguequi,
aatyɨmetɨmo aallɨinoco faayɨqui, ɨidaasuno
omoonɨmoco taajasuqui,
19 Aivojɨibo imino omoonɨjisumico jɨibeguequi,
onoonoco.

20 Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro
sinagogaja amusumɨnaafico aacɨuboro
casɨivuuhi. Paryɨ toojafaño iicaumo imino diiboco
ɨifɨnɨcɨhicauhi.
21 Jaadɨ tɨconɨubo onoobo: Jifucu icacuuno
amɨihai ɨmefeenevɨ Caatɨnɨhaamefaño jillɨ
onoono, nooboro.

22 Jaanaa paryɨ famooro Jesuditɨ iimino iimaahi-
cauhi. Jaamoro jabafiituuhi ovosɨino iimaaco
diitoco eneehicauneri. Jaamoro noocasihicauhi:
¿Nacu jaanɨ Jose achi icatɨno? noomoro.

23 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fɨne amɨihai uco
meneeji onoonɨcɨbadɨ: Taabumɨnaafi idiicaabo
tahɨ ɨiro difiico buheesu, noomoro. Jaamoro uco
meneeji: Capernauvɨ omoonɨunoco muguubu-
ubadɨ jino dimiya jiinɨjevɨ moonɨ, meneeji,
24 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo:
Miyanotɨro amɨihaico neehi, chahaabo aivo
Moocaani iimaamɨnaafi ijiinɨjevɨ imino
agaayɨcɨcafotoobo.
25 Miyaano, aivo sihidɨ fibaijɨto gaigoomɨ icau-
rahi Israel cuumivɨ; Moocaani iimaamɨnaafi Elia
onoobo iicausumi aiguutɨno mificabacɨ, saficaba,

sificabatɨfeenedɨ icano tɨcovovɨ. Jaaneri toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi.
26 Jaarumo Israel cuumi fibaijɨtojaa Moocaani
Eliaco galluutɨhi, saafigoro Sarepta cuumi Sidon
cuumi fiitɨno iicaucuumiri iicaugojaa galluubo.
27 Jaabadɨro bu sihidɨ icaumo Israel
jiinɨjevɨ foojohori iguihuvaumo Moocaani
iimaamɨnaafi Eliseo iicausumi. Jaarumotɨ
saafiiba buheesurautɨhi ɨdɨɨboro Naaman onoobo
Siria jiinɨjeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.
28 Jillɨ unuunoco uguubuumoro paryɨ sinagoga-
jafaño iicaumo sihidɨ sɨfiiratuuhi.
29 Jaamo agañɨivuumoro Jesuco tuucuumitɨ
buhɨgovɨ gañɨɨuhi. Jaamoro diiboco satyuumo
ifagajɨ nijequevɨ togajɨ nijequetɨ diiboco igañɨɨqui
togajɨhallɨvɨ tuucuumi iicaugajɨfaño.
30 Jaarunaa Jesu diitofeenedɨ afatyuuboro fuu-
cuuhi.

Saafi Iimitɨno Ɨjɨma Iicaubo.
(Mr 1.21-28)

31 Jaaboro Jesu fuuhi Capernauvɨ Galilea jiinɨje
cuumivɨ. Jahɨ jɨɨbeguehicaubo miyamɨnaaco
jaguisɨfucusumi.
32 Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano
aivojɨɨbo iijɨbadɨ icaneri ɨjɨɨbeguehicauneri.
33 Jaanaa sinagogajafaño icaubo saafi iimitɨno
ɨjɨma iicaubo. Jaabo gaihivuuhi:
34 Mɨɨhaico suufenɨ. ¿Collɨhi mɨɨhaijaa saahi
ɨɨjoho Jesu Nazareoobo? ¿Jaabo saahi mɨɨhaico
finɨsuqui? Ɨco uujoho gaajahi. Ɨɨjoho idiimiibo
Moocaani, nooboro.

35 Jaanegui diiboco Jesu ɨɨbauhi: ¡Llɨɨvɨ diica! ¡Jaaboro diiboco deevesu! nooboro.

Jaanegui ihɨjɨ imiyamɨnaafico baavɨ gañɨɨuhi diito ɨmefeenevɨ. Jaaruubo diiboco mɨllɨ moonɨtɨɨbo diibotɨ iinuuhi.

36 Jaaneri famooro iigutuumoro fahɨgova noocasihicauhi: ¿Coyomo iimaajɨno? Jaanɨ aivo mityano aivojɨɨbo iijɨri tajɨɨbahi ɨjɨmɨco. Jaaneri diito iinehicahi, noomoro.

37 Jaanoco Jesuditɨ jɨɨbocasicuumo fahɨgovadɨhallɨdɨ iicaucuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jaadɨ Jesu sinagogajafañotɨ ihiinuudɨ fuubo Simon Pedro iijafaño. Jaanaa Simon Pedro baabo sihidɨ guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiiha Jesuma iimaaumo diigohallɨvɨ.

39 Jaanegui Jesu diigojaagovɨ ɨdɨjɨɨvuuboro iguihuvaco ɨɨbaubo. Jaaneri iguihuva diigotɨ bucuuhi. Jaasumiro agañiivuugoro diitoco jeecɨvehicaugo.

Jesu Ajashutɨmo Iguihuvamoco Buheesuhi.
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Jaanaa mihiijɨcuudɨ fanoova guihuvari iguihuvamoco Jesujaa sɨvahicaumo. Jaamohallɨvɨ ihuseque ificuuneri buheehicaumo.

41 Jaamo paryɨ iguihuvamotɨ, tollɨro saatohofañotɨ imitɨno ɨjɨmɨ ihiinomoro gaibacɨnɨmoro neehicauhi: Ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.

Jaarumoco Jesu ɨhɨɨbauboro iimaasuhicautɨhi, diibo Cristo iicanoco diito ihɨjɨmɨ agaajahicauneguiiha.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.
(Mr 1.35-39)

42 Jaanaa meseseevecuudɨ Jesu fuuhi tuucu-
umitɨ buhɨgovɨ. Jaaruuboco miyamɨnaa iguiinu-
umo diibovɨ ɨfutuuhi. Jaamoro diiboco gaijɨurumo
footɨɨbo iicaqui.
43 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tollɨro bu siicu-
umijeque acɨji Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco, toonegui
uco galluubo, nooboro.
44 Jillɨ ɨguehicaubo Jesu Galilea sinagoga-
janofaño jɨɨbogooboro.

5

Sihidɨ Ejeevano Fiicɨ.
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

1 Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuaijɨniri.
Jaanaa miyamɨnaa sihidɨ gaseuhi. Jaamo diiboco
ijene jɨmatajeruhicauhi Moocaani jɨɨbogoco ugu-
ubunoco iimugumaño.
2 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi migaacɨ meenegaacɨco
jiinɨgaibaahojɨniri icanoco. Jaanaa togaje
abajato fiicɨmɨnaa ihiinuumoro isinɨcuuhunoco
nitɨhicauhi.
3 Jaanegui Jesu sagafa jɨcafutuuhi Simon
meenega iicaugafañoo. Jaaboro tajɨɨbaubo
tehesijɨsuno imeenegaco ijɨnitɨ iminiiyuqui. Jaadɨ
Jesu ifagafaño acasɨɨvuudɨ tɨconɨubo ɨjɨɨbuguubo
tahɨgotɨ.
4 Jaabo ihiimaanoco iimivuudɨ Simonco nu-
ubo: Dimeenegaco satyo janaanɨcɨ amachimañovɨ.
Jaaboro disinɨcuhunoco gañɨɨ. Jaabo taavaco
dɨɨcɨhi, nooboro.

5 Jaanegui Simon nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai
fucuhachuta dudɨcamaaimoro mihicacuurumo
ajashuno mɨhɨcɨtɨhi. Jaarunaa ɨɨjoho eneenegui
gañɨɨji tasinɨcuhunoco, nooboro saatohoma
6 gañɨɨumo. Jaabo sihidɨ taavaco baasuuhi.
Jaaneri isinɨcuuhu gallicamaaiuhi.
7 Jaanegui saatoho igataavomɨnaa sigafaño
iicaumoco coovaumo diitoco ihamusuvaqui.
Jaanegui asaaumoro fagaacɨcoro gahafusuuhi
taavari. Jaaneri togaacɨ niituurahi.
8 Jaanoco Simon Pedro aatyɨmeuboro Jesug-
uiino memuɨɨvuuhi. Jaaboro diiboco nuuhi:
Aivojɨɨbo, uutɨ buhɨ difoo, uujoho imitɨmɨnaafi,
nooboro
9 sihidɨ taavaco ɨɨcɨuneri sihidɨ ajabafiivutu-
umañoʼ. Bu tollɨro famooro igutuuhi.
10 Tollɨro bu Zebedeo seeme igutuuhi Jacoobo
onoobo, bu Jua icamɨsi Simon gataavomɨnaatɨsi.
Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejira-
hana. Jisumitɨro miyamɨnaa fiicɨmɨnaafitɨ diicaji,
nooboro.
11 Jaadɨ imeeneneque isi asatyuudɨ fanoocoro
ejeevesuumoro fuucuumo Jesu dojɨcutɨ.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi
gaseuhi foojohoma iicaubo. Jaabo Jesuco
aatyɨmeuboro memuɨɨvuubo, jiinɨjejaagovɨro
dɨjɨɨcɨnɨɨboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo,
idiimogohachiijɨ uco buheesu, nooboro.
13 Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududɨɨcɨuboro
nuuhi: Imeguehi. Buheetecu, nooboro.
Jillɨ unuusumiro ifoojoho diibotɨ buuhi.

14 Jaaboro Jesu tajɨɨbauhi mɨɨhaiñoobaco
jɨɨbogotɨɨbo iicaqui. Jaaboco nuubo: Difoo.
Jaaboro sacerdotejaa difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro
toono ɨco iimibachuno jaadabadɨ iicano
asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto Moise
atajɨɨbaunobadɨ iicanoco. Jaanoco miyamɨnaa
aatyɨmemere igaajaqui ubuheecunoco, nooboro.
15 Jaanaa Jesutɨ ɨjɨɨbocasiuno janaanɨcɨvɨro fee-
hicauhi. Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa igaivehi-
cauhi diiboco uguubunɨcɨvamoco iguihuvanotɨ
ibuheesuqui.
16 Jaarunaa Jesu miyamɨnaa achahahɨ ofooboro
Moocaanima iimaahicauhi.

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Safoono Jesu miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi.
Jaanaa diibo fiitɨno gɨcɨnɨumo saatoho
fariseomɨoto, caatɨnɨmɨnaa icamo Galilea,
Judea, Jerusale icacuumijetɨ asaacɨnɨumo.
Jaamofeenevɨ Moocaani mitya ɨfusucafetehicauhi
iguihuvamoco ubuheesunofeenedɨ.
18 Jaanaa gaseumo saatoho gaifiimɨ
idɨɨno isifañɨɨuboco cɨgaiijeri ihiibɨmoro
fañoojavɨ ɨjɨɨhacumoro Jesu ɨmefeene ifaduqui
moonɨhicaurumo.
19 Jaarumo ijɨcafetequi imoonɨcuuruhɨ sihidɨ
miyamɨnaama etetecɨnɨunegui caamo ufuumoro
iniibahucuco afaayɨcɨumoro iguihuvauboco
icɨgaiijema caamotɨ niitusuumo miyamɨnaa
uufocodɨ. Jaamoro Jesu ɨmefeenevɨ faduumo.
20 Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyɨmeuboro
iguihuvauboco nuubo: Miyamɨnaafi, dihimitɨ ɨco
buusucafutucuuhi, nooboro.

21 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ,
caatɨnɨmɨnaa icamo tɨcovauhi esamaaiumo:
¿Mɨɨjoho jaanɨ jillɨ onooboro Moocaanico
ihiimaari imitɨno omoonɨɨbo? ¿Mɨɨjoho imitɨco
buusujitɨrahi? Saafiiro Moocaani imitɨco
buusujirahi, noomoro.
22 Jillɨ noomoro esamaaiunoco Jesu
agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai tollɨ
mehesamaaihi?
23 Fameediro ɨtɨhɨɨrunoco dihimitɨ imibachu-
cafutucuuhi neehi, tollɨro bu gañiivoobo, dɨɨgo
onoono.
24 Jaaneguiiha amɨɨhaico gaajasuji uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨjehallɨvɨ imitɨ
imibachu mityama iicanoco, nooboro.
Jaadɨ nuubo idɨɨno isifañɨɨuboco: Łco neehi,
gañiivo. Jaaboro dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo, fuucu diija-
jaago, nooboro.
25 Jaasumiro idɨɨno isifañɨɨubo gañiivuuhi diito
ɨmefeenevɨ. Jaaboro icɨgaiijeque toonohallɨvɨ
ɨsɨucɨnɨhicaunoco ɨɨcɨuboro fuucuubo iijajaago
Moocaanico imooboro.
26 Jaaneri famooro ajabafiituumoro Moocaan-
ico imehicaumo. Jaamoro sihidɨ iigutuumoro nu-
umo: Jaachiijɨ mahatyɨmehi aivo ajabafiiranoco,
noomoro.

Jesu Levico Coovahi.
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi impuesto
jaadusumɨnaafi Levi onoobojaago, ajaadusuhi-
caumañeri gɨcɨnɨba icauboco nuutuubo:
Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
28 Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryɨ fanoocoro
toonovɨ ejeevesuuboro.

29 Jaanegui toonobuunatɨ Levi Jesudi eetavuuhi iijafaño guiraajɨɨbaimoco. Jaanaa sihidɨ saatoho impuesto jaadusumɨnaa imachuqui gɨcɨnɨnɨcɨnɨuhi diitoma, bu sihidɨ saatoho miyamɨnaa icano.

30 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jesu jɨɨbogomɨnaaditɨ imitɨno iimaauhi: ¿Collɨhi amɨɨhai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusumɨnaama, bu saatoho imitɨ miyamɨnaa icamoma? noomoro.

31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatɨmo taabumɨnaafico imogotatɨhi. Jaanotɨ iguihuvamoro imoyɨɨcɨfihi taabumɨnaafico.

32 Jaabadɨro uujoho imino icahi onoomoco cuuhuvaqui saahinɨtɨhi. Iimifiitɨmegui saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ. (Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collɨhi jana Jua jɨɨbogomɨnaa, fariseomɨ jɨɨbogomɨnaa icamo machutɨmo aaigamoro sihidɨ Moocaanima iimaahicamo? ¿Jana mɨllɨtɨ dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.

34 Jaanegui Jesu oovɨcɨuboro iimusuuhi: Taabava jɨɨbaimovɨ oovɨcɨhi. ¿Nacu amɨɨhai taabava jɨɨbaimojaa mucuuhuvamoco machusutɨmo mahaigasujirahi tojaabo icanaaca? Tobadɨ tajɨɨbogomɨnaama icahi.

35 Jaanotɨ icajinehiica diiteditɨ uco udumɨtɨɨcɨjino. Jaadɨ jari ɨɨdaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.

36 Jaaboro diitoco bohono Moocaani
jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi jillɨ ohoovɨcɨuboro
nuubo: Mɨɨhaiñooba aivo bochehu gaachehutɨ
quitɨcɨtatɨhi eedeechehuco imaahunɨqui.
Jaanotɨ tollɨ imoonɨruva bochehu icaruno
eedeechehubadɨ icacujiruno. Jaanomaryo
bobaryu eedeechehufañotɨ imijitɨrahi.
37 Jaabadɨro bofaihu aivofaihuco asimɨ meehe
eetavota eedeejutafaño mificutatɨhi. Jaanotɨ tollɨ
momoonɨruva tofaihu tujutaco ejerucaruneri
fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano
gañɨɨcafetejirahi.
38 anegui bofaihuco bojutafaño mificutahi.
Jaano fanoocɨro imino ficucafetefihi.*
39 Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco
aadumo, bofaihuco imogotatɨhi: Eedeefaihu aivo-
faihu imihi, noomoro.†

6

Jɨɨbogomɨnaa Łcɨhi Arrozbadɨ Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisɨfucusumi.
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

1 Safoono Jesu jaguisɨfucusumi basu-
taanofeenedɨ ɨgooboro feehicauhi. Jaanaa
ijɨɨbogomɨnaa trigo noovataco ɨcɨmoro feehicauhi.
Jaamoro ifagaañooco ihuseneri iquichecɨmoro
ifagaañooco machuhicauhi.

---

* **5:38** Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogocoro meheetaveji. † **5:39** Jillɨ nuubo eedeehifiico mihimogomoro bohono ifiico mihimeguejitɨnoco.

2 Jaanegui saatoho fariseomɨoto diitoco
dilluuhi: ¿Collɨhi amɨɨhai mududɨcamaaihi
jaguisɨfucusumi momoonɨtatɨnoco? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amɨɨhai
magaajatɨhiica aamefa onoonoco, safoono
David diiboma iicaumo ajebama icamoma
omoonɨunoco?
4 Mɨɨro Moocaani iijafaño ufuuboro jeecɨvo
maahunoco ɨɨcɨuboro machuubo, jaaboro bu
tollɨro acɨubo diiboma iicaumoco icano. Toono
Moocaanico ejeecɨvucuuno maahunoco ɨdɨɨmoro
sacerdotemɨ machujirahi, nooboro.
5 Jaadɨ bu tollɨro nuubo: Jaguisɨfucuco mityano
mehesɨcɨnɨhi. Miyaano tollɨru. Jaaruno janaanɨcɨ
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo mityahi,
nooboro.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

6 Jaadɨ sifoo jaguisɨfucusumi Jesu sina-
gogajafaño ufuuboro tɨcovauhi miyamɨnaaco
ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa icaubo saafi miyamɨnaafi
imiyanaagohuse ifiigatyuubo.
7 Jaanaa caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo
ɨɨfɨnɨcɨhicauhi Jesuco: ¿Naa jaguisɨfucusumi
buheesujiibo? noomoro siibadɨ iicanohallɨtɨ
diibohallɨvɨ ihiimaaqui.
8 Jaamo tollɨ eesamaaiunoco agaajacɨuboro
ihuse ifiigatyuuboco nuubo: Gañiivoobo joono
diitofeenevɨ dulleeve, nooboro. Jaanegui diibo
agañiivuuboro feenevɨ julleeveuhi.
9 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Ene amɨɨhaico
dilluji: ¿Jinejeque Moise tajɨɨbauhi jaguisɨfucusumi

momoonɨqui iiminoco, nacu iimitɨnoco? ¿Mubuheesunoco, nacu miguijenɨnoco? nooboro.
10 Jesu ihuufocori iicaumoco fahɨgovaco emeecɨuboro nuubo ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.
Jaanegui diibo afallirihicaruuneri diibo use imituuhi.
11 Jaaneri saatoho sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne momoonɨjirahi? noomoro Jesuditɨ.

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨino.
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

12 Jaasumi Jesu fuuhi ifabaɨjaago Moocaanima ihiimaaqui. Jaabo icauhi fucuhachuta cɨgatɨibo Moocaanima ihiimaaboro.
13 Jaanaa meseseeveudɨ coovaubo ijɨibogomɨnaaco. Jaamotɨ ɨcɨubo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoco. Jaamoco momonɨubo minɨsumɨnaatɨ.
14 Jaamo momono jino Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo, Andre onoobo Simon nahabo, Jacoobo, Jua, Felipe, Bartolome,
15 Mateo, Tomas, bu Jacoobo Alfeo onoobo achi, bu Simon onoobo cananistamɨoobo,
16 Jacoobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icamo.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨibeguehi.
(Mt 4.23-25)

17 Jaamoma Jesu togajɨ nigacɨtɨ iniituuboro nametɨje iicaumaño ijɨibogomɨnaama fitafutuumo, tollɨro bu sihidɨ fahɨgovao miyamɨnaa icauhi, Judea jiinɨjeo miyamɨnaa, Jerusale

miyamɨnaa, Tiro, Sidon icano muuaijɨnioto icamo.
Jinoodɨmo gaseuhi Jesu iijɨco uguubunɨcɨvaumo,
bu diitoco iguihuvanotɨ ibuheesuqui icano
asaaumo.
18 Iimitɨno ɨjɨma iicaumo tollɨro buheesucafete-
hicauhi.
19 Jillɨ famoova Jesuco idudɨɨcɨqui moonɨhicauhi
famoovaaco imityari ubuheesuhicauneguiiha.

Imo Imo Mihicano, Ɨdaasuno Mihicano Icano. (Mt 5.1-12)

20 Jaanoma iicaabo Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nu-
uhi: Imicani amɨɨhai Moocaanico mihimogomo
mɨhɨdaasufimaño. Jaamaño amɨɨhai Moocaani
aivojɨfaño mihicaji.
21 Imicani amɨɨhai jisumi Moocaanico magaa-
janoco aivo mihimogomo. Jaanegui ufucu imo
imo mihicaji.

Imicani amɨɨhai jisumi mataacasimo. Jaarumo
ufucu imo imo mihicaneri mejejebacasiji.
22 Imicani amɨɨhai mihicahi miyamɨnaa
amɨɨhaico ɨjɨɨhevesumi, buhɨ amɨɨhaico
agañɨɨsumi, amɨɨhaiditɨ imitɨno ihiimaasumi,
amɨɨhai momoco iimitɨnobadɨ ɨjɨɨhevesumi
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo momoco
imiyaavogonohallɨtɨ.
23 Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihi-
cacu guiraano amɨɨhai jaadama niquejefaño mi-
hicajineguiiha. Tollɨro tuucuumijeo eedeetemɨhai
Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno moonɨhicauhi.
24 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji sihidɨ
mɨnɨhɨbamɨvamo, amɨɨhai imino imo imo jisumiro
mihicacuumo.

25 Łdaasucani amɨɨhai jisumi mutuvacɨnɨmo, ufucu sihidɨ mahajebavajimo.

Łdaasucani amɨɨhai jisumi mejejebacasimo, ufucu ɨdaasuri mataacasijimo.

26 Łdaasucani amɨɨhaiji, amɨɨhaitɨ famooro miyamɨnaa iminoono ihiimaasumi. Bu tollɨro diito eedeetemɨhai imitɨ jɨɨbogomɨnaaditɨ: Imimo, noomoro iimaahicauhi.

Momɨnaaco Magaijɨno.
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 Jaanotɨ amɨɨhai uco muguubunɨcɨmoco neehi: Amɨɨhai mɨnaaco magaijɨ. Imino momoonɨ amɨɨhaico ɨjɨɨheguemeque.

28 Imino monoo amɨɨhaico imitɨno onoomoco. Moocaanima mihiimaa amɨɨhaico imitɨno onoomohallɨvɨ.

29 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico, amɨɨhai ɨme saanaago ɨmetɨ agabavacuhachiijɨ tollɨro saanaago ɨmeque mahacɨ tollɨro bu igabacuqui. Jaanotɨ saatoho amɨɨhai caamoojaco udumɨtɨɨcɨhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai sacoco mahacɨ isatyequi.

30 Jillɨ daacɨ cajaatyohacho ɨco siinoco idillumoco. Jaanotɨ bu sita diinoco ɨɨcɨcuunoco dihiimaasucuudino.

31 Amɨɨhaico sita imino omoonɨnoco mihimogobadɨ, sitaaco imino momoonɨ.

32 Jaanotɨ amɨɨhaico agaijɨmocoro bu magaijɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Jillɨ famoova tollɨ moonɨfiihi, iimifiitɨmo bu tollɨro moonɨfiihi icano.

33 Jaanotɨ bu amɨɨhaico imino omoonɨmocoro,
imino momoonɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono?
Tollɨro bu iimifiitɨmo tollɨ moonɨfiihi.
34 Jaanotɨ: Diitotɨ siinoco ɨcɨqui, noomoro si-
inoco mahacɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono?
Tollɨro bu iimifiitɨmo iimitɨmoco siinoco acɨfihi;
Diitotɨ siinoco mɨhɨcɨqui, noomoro.
35 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai mɨnaaco magaijɨ,
sinehejeque diitoco mahacɨ: Diitotɨ siinoco toono
jaada mɨhɨcɨqui, nootɨmo. Jaachiijɨji guiraa-
jino amɨɨhaico niquejefaño ajaaduno. Jaamo
Moocaani caamovohɨ iicaabo seemetɨ mihicahi.
Jaabo diibo tollɨro imino moonɨɨbo famoocoro,
bu aacɨnohallɨvɨ cahacɨsutɨmo iicahicarumoco,
iimitɨmeheje iicarumoco icano.
36 Jaanegui amɨɨhai sitaaco mɨhɨdaasugo amɨɨhai
tahe Moocaani iicabadɨ.

*Amɨɨhai Sitaaditɨ Imitɨno Mehesɨcɨnɨmoro Mihi-
imaadino.*
(Mt 7.1-5)

37 Sitaaditɨ imitɨno mehesɨcɨnɨmoro
mihiimaadino, jaachiijɨ Moocaani amɨɨhaico
tollɨro neejitɨhi. Sitaaco iimitɨco meneedino,
jaachiijɨ Moocaani amɨɨhai imitɨco neejitɨhi.
Sifiima mɨhɨɨbacasinoco imino mihimibachucasi
amɨɨhai imitɨco Moocaani ibuusuqui.
38 Sitaaco siinoco mahacɨ. Jaaneguiiha
amɨɨhaico bu Moocaani tollɨ acɨji; illeegucufaño
imino oovɨcɨɨboro, imino gatyuucɨ cuhufono
cabɨɨcɨɨboro tetecuuboro. Jaanotɨ amɨɨhai sitaaco
mohoovobadɨro Moocaani amɨɨhaico eeveji,
39 nooboro Jesu jillɨ oovɨcɨuhi: ¿Nacu ihaallɨɨma
achahaaboco bu sifi ihaallɨɨma achahaabo

sɨɨguejirahi? ¿Nacu famɨsicɨro ifapaajefaño aquetetejitɨrahi?

40 Jaabadɨro cajaatyo miyamɨnaa ijɨɨbogomɨnaafi janaanɨcɨ jeevatatɨhi. Jari ɨjɨɨbogonoco iimivucuudɨ ijɨɨbogomɨnaafibadɨ jeevajirahi.

41 ¿Mɨllɨ jaabo dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨcoro adaatyɨmeebe, dihaallɨɨfaño cutuucɨdɨno iicanoco daatyɨmetɨhi?

42 ¿Mɨllɨ jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ɨco dihaallɨɨfaño iicano beevagayɨco ɨcɨqui, neejirahi dihaallɨɨfaño cutuucɨdɨno iicanoco daatyɨmetɨɨbo? Tajeebɨɨ imihi, nooboro sitaaco abañɨfiibo, itɨconɨ dihaallɨɨfaño iicatuucɨco dɨɨcɨ. Jaadɨ jari imino daatyɨmeji dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco. Jaadɨ diiboco adaamusuubo gañɨɨji.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 Chahaho ɨmoho iimiho iimitɨnoco onoovaho. Jaabadɨro chahaho iimitɨho iiminoco onoovaho.

44 Jaamaño inoovatatɨro siyomo ɨmohonoco magaajatahi. Jarɨɨmɨho añaajebaco noovajitɨrahi. Tollɨro sisimɨcoohai baacuhico noovajitɨrahi.

45 Jaabadɨ iimihuseebe iiminocoro neefihi miyaano ijeebɨɨfaño iicamaño. Jaabadɨro iimitɨɨbo imitɨno iimaanɨcɨhi, ijeebɨɨfaño iimitɨno iicamaño. Jaamaño iijɨri ihiimaano ijeebɨɨfaño agahafɨcɨnɨnotɨ saahi.

Iija Tano Eetavovɨ Oovɨcɨno.
(Mt 7.24-27)

46 ¿Collɨhi amɨɨhai uco: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, monoomoro uujoho onoonoco meheetavehi-catɨhi?
47 Amɨɨhaico neeji: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevaabo tajaago asaaboro uco uguubuuboro uujoho atajɨɨbanoco eheetavoobo?
48 Fɨne saafi miyamɨnaafi iijaco eheetavu-ubobadɨ itɨconɨ seediubo faicuvano. Jaadɨ tanooco nicuubo guiisibanohallɨvɨ. Jaanobuunatɨ teehi amachituuno inɨfaihu sefano toojaco ɨcɨhinɨurahi. Jaaruno toojaco maryɨbasuutɨhi, guiisibanohallɨvɨ cuhufono tano inicucɨnɨumaño.
49 Jaanotɨ uco guubucuruubo uujoho atajɨɨbarunoco omoonɨtɨɨbo jillɨ jeevahi; tɨcovono iijaco jiinɨgaibaahohallɨvɨ cahajɨno ificuubobadɨ jeevahi. Jaaja teehi amachituuneri inɨfaihu toojaco sefano ɨɨcɨhinɨuneri tooja acutuuhi. Jaaneri tooja paryɨ imivocafutuuhi ifinɨja.

7

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Mt 8.5-13)

1 Jaadɨ Jesu miyamɨnaama ihiimaahicaunobuu-natɨ fuucuubo Capernau cuumivɨ.
2 Jahɨ icaubo aivojɨɨbo romanomɨoobo. Jaabo icojɨmɨnaafico sihidɨ agaijɨubo guihuvauhi. Jaabo niinovacuuhi.
3 Jaabo ihaivojɨɨbo Jesutɨ ihiimaaunoco uguubuuboro judiomɨfeenetɨ iquillahutoco galluubo Jesuco ijɨɨbeguetequi asaaboro diibo jeecɨvomɨnaafico ibuheesuvaqui.

4 Jaamo Jesujaa ufuumoro tɨcovauhi diiboco
onoomo: Romano aivojɨɨboco daamusu, aivo im-
ihuseebe
5 muucuumico aivo gaijɨɨbo. Jaaboro mɨɨhaidi
sinagogajaco eetavusuhinɨɨbo, noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo
fiitɨvucunaa romano aivojɨɨbo saatoho
inahabonɨmɨnaaco galluuhi Jesuco ineetequi:
Ɨɨjoho Aivojɨɨbo, jaafa icacuuno sihidɨ jeevahi
jaabo iijafaño asaajiruno.
7 Cono bu uuro dijaago ɨco ɨɨcɨtoobo foonova.
Jaaneguiiha saatɨɨboro tahɨgotɨro dinoo. Jaaneri
tacojɨmɨnaafi buheeji.
8 Uujoho bu icaruubo aivojɨto tajɨɨbaguiino ic-
ahi. Jaabadɨro bu amocasimɨnaahallɨvɨ uujoho
aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saatohoco: Difoo, un-
uusumi foonɨcɨmo. Jaamotɨ saatohoco: Disaa,
unuusumi saanɨcɨmo, tollɨro tacojɨmɨnaafico: Si-
inoco deetavo, unuusumi eetavonɨcɨɨbo, nooboro.
9 Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiitu-
uhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ sihidɨ asaaumoco
emeecɨuboro nuubo: Miyanotɨro aivo Israel cu-
umimɨnaa icarumofaño atyɨmetɨhi jaanɨ janaanɨcɨ
miyaavogoco, nooboro.
10 Jaamo ihaivojɨɨbo agalluumo iijajaa
dojɨcuvɨro uhuumiumo atyɨmeuhi icojɨmɨnaafi
ubuheetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijɨgo Achico.

11 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi Nain onoocuumi-
jaago. Jaaboma feehicaumo ijɨɨbogomɨnaa, sihidɨ
miyamɨnaa icamo.

12 Jaabo tuucuumitɨ ifiitɨvuubo atyɨmeuhi chuumuhuco icɨɨtequi asatyumoco fibaijɨgo seemene ɨdɨɨboro iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidɨ tuucuumio miyamɨnaa fuuhi.
13 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ɨdaasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo:
14 Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dudɨɨcɨtuubo. Jaasumiro tuuhuco ihiibɨumo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco nuuhi: Sɨcafefi, ɨco neehi: ¡Gañiivo! nooboro.
15 Jaasumiro uchuumucuubo agañiivuuboro casɨɨvuuhi. Jaaboro iimaacuubo. Jaaboco Jesu siino seejɨco acɨuhi.
16 Jaanoco aatyɨmeumo sihidɨro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Sihidɨ jeevaabo aivo Moocaani iimaamɨnaafi mɨɨhaivɨ jafevehi, noomoro. Bu neehicauhi: Moocaani saahi iicuumico itaajasuqui, noomoro.
17 Jaanoco guubuumo paryɨ Judea jiinɨjeri ihallɨdɨ iicaucuumineri Jesu omoonɨunoco.

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Mt 11.2-19)

18 Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryɨ jɨɨbugucuuhi Jesuditɨ. Jaanegui diitotɨ miimɨsiicɨtɨ ocoovauboro,
19 Jesujaa galluubo idillutequi: ¿Naa miyaano ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo? ¿Jaanotɨ diibo iicatɨhachiijɨ sifiico iteemequi?
20 Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi mɨɨhaico galluuhi ɨco midilluqui: ¿Naa miyaano ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo? ¿Nacu sifiico meteemeji? noomoro.

21 Jaamo diito diibovɨ ɨɨfutuunaaca Jesu
buheesuuhi sihidɨ miyamɨnaaco iguihuvanotɨ,
iimitɨno ɨjɨmɨtɨ icano, tollɨro aatyɨmetɨmehejeque
ihaallɨɨnoco imitusuhicaubo.
22 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo.
Jaamoro Jua Nitɨmɨnaafico mɨjɨɨbogo ma-
hatyɨmeneque, muguubunoco icano. Mɨjɨɨbogo
mɨllɨ aatyɨmetɨmo atyɨmeneque, ɨɨgotɨmo ɨguehi,
ifoojohoma iicamo buheesucafetehi, inohojɨno
uguubutɨmo guubucuuhi, iguijeveme siino
buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨɨdaasufiimoco
taajasujɨɨbogoco jɨɨbeguehi.
23 Imicani icajiibo uuvɨ iimitɨnoco
aatyɨmetɨɨboro imiyaavogoobo, nooboro.

24 Jaadɨ Jua Nitɨmɨnaafi agalluumo ufuunobuu-
natɨ Jesu miyamɨnaaco Jua Nitɨmɨnaafiditɨ nuuhi:
¿Jinejeque amɨɨhai memeecɨjeuhi sɨcaihɨgovɨ?
¿Saafi noofaijɨcuco guibuhuba ejebehinɨnobadɨ
iicatɨɨboco, etɨ?
25 ¿Nacu, jinejeque memeecɨjeuhi? ¿Saafi
miyamɨnaafi iminoono gaachehunofaño
jɨɨcɨnɨuboco? Jillɨ icautɨno. Amɨɨhairyo magaajahi
iminoonofaño ɨjɨɨcɨnɨmo aivojɨto iijanofaño
icanɨcɨhi sinehejeri imo imo iicamo.
26 Jaanotɨ ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu
Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨɨhɨ, miyaano, saafi
janaanɨcɨ Moocaani iimaamɨnaa janaanɨcɨ ejee-
vaabo.
27 Diibo Jua, diiboco tahɨmega agalluujinoco
Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoobo:

Uujoho tajɨɨbogomɨnaafico, dihɨmegavɨ galluuhi,
dihɨmega jɨɨhaico iimibachuqui.

28 Amɨɨhaico neehi: Paryɨɨcɨno miyamɨnaafeenetɨ chahamo Moocaani iimaamɨnaa Jua Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨ iicamo: Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo Moocaani aivojɨfaño Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi, nooboro.

29 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa impuesto jaadusumɨnaa icamo Jua nitɨco agaayɨcɨumo miyaavuguuhi Moocaani tajɨɨba miyaano iicaunoco.

30 Jaarunaa fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jua nitɨco agaayɨcɨutɨmo tɨhɨsuuhi Moocaani iimuguuboro diitedi omoonɨujirunoco.

31 Jaanoma iicaubo Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: ¿Jinejevɨ fɨne jisumio miyamɨnaaco oovɨcɨji? ¿Jinejebadɨ fɨne jeevamo?

32 Jɨɨhɨ, jillɨ fɨne oovɨcɨji oono seeme goohasinovɨ acasɨɨvomo abañamaaimoro igataavomɨnaaco ocoovadiinamaainɨcɨmobadɨ jeevamo: Amɨɨhaidi siruuco miguisɨcuurahi. Jaarunaa mihimogotɨhi magaaseneque, noomo. Jaanegui ɨɨdaasujɨɨjeque taca mamasivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotɨhi, noomo.

33 Jaabadɨ iicano Jua Nitɨmɨnaafi saauhi machutɨɨboro aigafiibo, aivofaihuco adutɨɨbo icano. Jaaboco amɨɨhai iimitɨno ɨjɨma iicaabo meneehicauhi.

34 Jaanobuunatɨ saahi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo amachuubo, aaduubo icano. Jaaboco amɨɨhai uco meneehicahi machufifiibo, adufifiibo impuesto jaadusumɨnaa, imitɨmɨnaa icamo gataavomɨnaafi uco meneehicahi.

35 Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano iicano gaajacɨcafetehi diiboco agaajamofañodɨ, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomɨoobo Simon Iijafañoo.

36 Jaanaa saafi fariseomɨoobo Jesuco coovauhi diiboma imachuqui. Jaanegui Jesu jaahe ufu-uboro imachuqui casɨɨvuuhi.

37 Jaanaa saafigo gaigo tuucuumiogo imitɨno iicahicaugo Jesu Simon fariseomɨoobo iijajaa amachutuunoco agaajacɨugoro saaugo, alabastro paaje gatyuucɨ dɨɨrɨba imono facɨcɨsucɨnɨfaihuma.

38 Jaago taagoro Jesu tɨhai cojɨvɨ iminifutuugoro tɨconɨugo Jesu tɨhaiñoco ihaallɨɨ tofaihuneri ejeesugo. Jaagoro imeebaiguiri ifilluugoro totɨhaijeque nɨnɨɨcɨhicaugo. Jaadɨ ifacɨcɨfaihuco toonohallɨvɨ tucaruugo.

39 Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomɨoobo aatyɨmeuboro esamaaiuhi: Jaanɨ miya, Moocaani iimaamɨnaafi iicaruva gaajajiruubo mɨɨjoho diiboco coyomo miyamɨnaago ududɨɨcɨnoco mɨɨro diigo imitɨno iicafino gaigo, nooboro ijeebɨɨfañodɨ.

40 Jaanegui Jesu ifariseomɨooboco nuuhi: Simon eneecau ɨco siinoco neequi, nooboro.

Jaanegui ifariseomɨoobo iimusuuhi: Dinoo, jɨɨbogomɨnaafi, nooboro.

41 Jaanegui Jesu nuuhi: Miimɨsiicɨco saafi nɨhɨbamɨco aacɨunoco debehicauhi. Saafi debeuhi sahuse boogava tɨcovovɨ. Jaanotɨ saafi debeuhi cincuentadɨ aameva iicano.

42 Jaarunoco diiboco ajaaduutɨnoma iicaubo famɨsicɨcoro ideudaco jeevesucuuhi. Ene uco di-noo; ¿Naa cajaanɨ fɨne diitɨsitɨ janaanɨcɨ diiboco gaijɨhi? nooboro.

43 Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fɨne janaanɨcɨ guiraano edebeuruubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jɨihɨ, jahi,
44 nooboro diigoco emeecɨuboro Simonco nuuhi: ¿Naa daatyɨmehi jaamoco? Uujoho diijafa saarahi. Jaaruuboco nɨfaihutɨ daacɨtɨhi tatyɨhaico nitɨqui. Jaanotɨ jaamo gaigo uco tatyɨhaico ihaallɨi tofaihuri nitɨhi. Jaagoro imeebaiguiri filluugo.
45 Uco nɨnɨicɨtɨhi. Jaanotɨ diigo agasenetɨro suufenɨtɨhi tatyɨhaico ɨnɨnɨicɨgo.
46 Uco deesutɨhi facɨcɨfaihuri taañɨgaɨco. Jaanotɨ diigo dɨirɨba facɨcɨnoco tatyɨhaico jeesuhi.
47 Jaanegui ɨco neehi: Sihidɨ iimitɨco ubuusucuuneguiiha uco sihidɨ agaijɨnofeenedɨ gaajacafotono. Jaanotɨ saafiico ajashunoco uujoho ubuusuubo ajashuno uco gaijɨhi, nooboro.
48 Jaadɨ diigoco nuubo: Dihimitɨco ɨco buusucuuhi, nooboro.
49 Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo ɨgɨcɨnɨumañotɨ tɨcovauhi onoocasiumo: ¿Mɨijoho fɨne jaanɨ imitɨ icarunoco ubuusuubo? noomoro.
50 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi imiyaavogomaño, sajeebɨi fuucu, nooboro.

8

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomɨ.

1 Jaanobuunatɨ Jesu faacuumivari feehicauhi jɨibogooboro acɨhicauhi Moocaani aivojɨ iijɨco. Jaaboma icahicaumo motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iminɨsumɨnaa.
2 Tollɨro bu saatoho gaigoomɨ diiboma gataavehicauhi diibo, diitoco iimitɨno ɨjɨmɨtɨ, iguihuvatɨ icano ubuheesuhicaumo. Jaamofeeneri icaugo

Maria Magdalena onoogo. Jaagotɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icano iimitɨno ɨjɨmɨ ihiinuugo;
3 tollɨro Chuzo Herode cojɨmɨnaafi taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo icano, bu sihidɨ saatoho diitoco amusuhicaumo inehejema iicaumeheje.

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Jaasumi sihidɨ miyamɨnaa faacuumivatɨ saahicauhi Jesuco emeecɨvamo. Jaamo sihidɨ iigaivuumoma iimaahicaubo siinovɨ oovɨcɨɨboro nuuhi:
5 Saafi basumɨnaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi jɨɨhaifaño. Jaanoco quicuhicaumo, bu jaanoco joomɨ asaaumoro machuuhi.
6 Jaanotɨ samañoono acutuuhi guiisihallɨvɨ. Jaano ihiinuuruno chuumuuhi amaiutɨmaño.
7 Jaanotɨ samañoono aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaaruno toonoma sano ihiinurunoco ijarɨɨmɨ macanɨsuuhi toonohallɨvɨ ujusiuneri.
8 Jaanotɨ samañoono aifuuhi iimino jiinɨjevɨ. Jaano ifiivuuno sihidɨ noovauhi ciendɨgaiva tɨcovovɨ.
Jillɨ nooboro Jesu sefano nuuhi: Amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ muguubu, nooboro.

Jesu Jɨɨbuguuhi Mɨllɨtɨ Tollɨ Ohoovɨcɨunoco.
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Jaanegui diiboco ijɨɨbogomɨnaa dilluuhi: ¿Mɨllɨ eneejirunoco tollɨ dohoovɨcɨhi? noomoro.
10 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico imino Moocaani aivojɨ agaajaratɨnoco gaajasuhicahi.

Jaanotɨ sitaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro uujoho neehicahi. Jaamo emeecɨrumo aatyɨmetɨmobadɨ iicaqui. Bu oovɨcɨhi jaamo uguubucuurumo guubutɨmobadɨ iicaqui.

Jesu Jɨɨbuguuhi Jillɨ Eneejirunoco Ohoovɨcɨunoco.
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Jillɨ eneejiruno toono: Itoogaiño Moocaani iijɨ, eneejiruno.
12 Jɨɨhaifaño ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro ijeebɨɨfañotɨ ɨcɨhi imiyaavogomoro ataajajiruneguiiha, eneejiruno.
13 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaayɨcɨrumo imino abacocoovatɨmaño jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco ɨjɨ ɨnɨsusumi ejeevesumoro dojɨcuvɨro minifotomo, eneejiruno.
14 Jaanotɨ jarɨɨmɨhoonofeenevɨ aacutuuno onoono guubucuurumo gueenene icatɨno toonoco macanɨsuno sinehejejaagoro ijeebɨɨ iicamaño nɨhɨbamɨ imiguiiharo, jiinɨjemɨnaa iimogono jaagovɨro ijeebɨɨ iicamaño noovasutɨmo, eneejiruno.
15 Jaanotɨ iimino jiinɨjevɨ aacutuuno onoono imino jeebɨɨma iicamo imino uguubunɨcɨmoro miyaaveguehi Moocaani iijɨco. Jaamo imino ofoomo imino noovasuhi, eneejiruno.

Cɨɨjɨgai Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.21-25)

16 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro siineri fabaacutatɨhi, cɨgaiijeguiino ficutatɨhi

icano? Caamo mificutahi toojaco aachɨcɨnofaño ɨjɨcafotomo ihatyɨmequi.

17 Jaabadɨ chahano otoovono ɨɨfuvusutɨno iicano, jisumi agaajaratɨno ufucu paryɨ fanooro foovono gaajacafeteji.

18 Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijɨco agaayɨcɨmoco siino janaanɨcɨ acɨji. Jaanotɨ toonoco imiyaavogotɨɨbotɨ dumɨtɨɨcɨji: Uuma icano, unuurunoco.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Jaanaaca saaumo Jesu nahabomɨ, seejɨ icamo diibo iicauhɨgo ifeequi. Jaarumo diibovɨ ɨfutuutɨhi sihidɨ miyamɨnaa iicaumaño.

20 Jaanegui saatoho Jesuco jɨɨbuguuhi: Diiseejɨ, dinahabomɨ icamo jahisi icahi. Jaamo dijaa saajirahi, noomoro.

21 Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijɨco uguubumoro omoonɨmo, diito naha gaharubi, tañahabomɨ icano, nooboro.

Jesu Llɨɨcaruhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Safoono Jesu ijɨɨbogomɨnaama jɨcafutuuhi muuaifaño iicauga meenegafaño. Jaaboro diitoco nuubo: Masɨɨgo onagoojɨnivɨ, nooboro.

23 Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cɨgauhi. Jaanaa fuumoco guibuhuba sefano ɨcɨuhi. Jaaneri imeenegafa sihidɨ nɨfaihu gahafuuhi. Jaaneri imeenega niituurahi.

24 Jaanegui Jesuco aaicusuumoro nuumo: ¡Mojɨɨbogomɨnaafi, Mojɨɨbogomɨnaafi, miniituucuuhi! noomoro.

Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhuba, tyuucai icanoco ɨɨbauhi. Jaasumiro ɨllɨɨvuunoro paryɨ sɨɨcutuuno.
25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¿Mɨllɨ jana amɨɨhai miyaavogo icahi? nuubo Jesu.
Jaarunaa diito iigutuumoro jabafiituuhi. Jaamoro dillucasiuhi sanomɨro: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ? Guibuhuba, nɨfaihu icarunoco atajɨɨbano diiboco: Jii, neehi, noomoro.

Gadarenomɨoobo Ɨjɨmɨma Iicaubo.
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Jaanofeenevɨ ɨɨfutuumo gadarenomɨ jiinɨjevɨ Galilea jiinɨje cojɨvɨ.
27 Jaabo Jesu imeenegatɨ isi iinuubaaca diibojaa saaubo tuucuumioobo, sɨɨcɨjetɨro ififaño ɨjɨmɨma iicaubo. Jaabo gaachehufaño icacuutɨɨbo, jaahe icacuutɨɨbo cɨɨhojɨno iicahɨgo iicaaboro feehicaubo.
28 Jaabo Jesuco aatyɨmeuboro diiboguiino memuɨɨvuubo gaibacɨnɨɨboro, sefano nuuhi: ¿Collɨhi tajaa saahi, ɨɨjoho Jesu Moocaani caamovohɨ iicaabo Achi? Ɨco Moocaanifañodɨ neehi: Ɨdaasuno uco moonɨdino, nooboro.
29 Jillɨ nuubo Jesu ihɨjɨco: Diibotɨ dihiino, nooboro, atajɨɨbahicauneguiiha. Fiiva foova ihɨjɨ diiboco gaayɨcɨhicauhi. Jaaneguiiha miyamɨnaa diiboco agaayɨcɨmoro jɨgaiñehiri sisɨuhi ihusene, itɨhaiño icanoco sama iicaqui. Jaarunoco udubaicɨuboro ihɨjɨ diiboco gaasuhicauhi sihɨguehejevɨ.
30 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Mɨɨjoho dimomo? nooboro.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.

Jillɨ nuubo diibofaño sihidɨ iimitɨno ɨjɨmɨ ɨjɨcafutuumaño. Jaamo ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi;
31 Moocaani eheetavuuhojɨ ɨjɨmɨco igañɨɨqui iguiraahojɨfaño diitoco gañɨɨtɨɨbo iicaqui.
32 Jaanaa sihidɨ faafaimɨ icauhi ifagajɨvɨ amachuumo. Jaanegui ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi ifaafaimɨfaño ijɨcafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo.
33 Jaasumiro diibotɨ ihiinuumoro ifaafaimɨfaño jɨcafutuumo. Jaaneri paryɨ ifaafaimɨ ifagajɨtɨ imuuaifaño aaifuumoro paryɨ macanɨumo.
34 Jaanoco ifaafaimɨ toomomɨnaa aatyɨmeumoro iigutuumoro goovano fuumo ifaacuumifaño buhɨ iicameheje icamoco jɨɨbogomoro.
35 Jaanegui miyamɨnaa fuuhi: ¿Mɨllɨ iicano? noomoro emeecɨtuumo. Jaamo Jesu iicauhɨgo ɨɨfutuumo ɨjɨmɨma iicauboco atyɨmeuhi ihɨjɨmɨma chahacuuboco. Jaabo Jesu cojɨvɨ gɨcɨnɨubo imichehufaño jɨɨcɨnɨɨbo imino icacuuboco. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa iguiuhi.
36 Jaanoco aatyɨmeumo diitoco jɨɨbuguuhi, mɨllɨ ɨjɨmɨma iicauboco ubuheesuunoco.
37 Jaanoma iicaumo gadarenomɨnaa tɨcovauhi Jesuco agalluumo ijiinɨjetɨ ifeequi diibo tollɨ omoonɨunotɨ sihidɨ iiguiumoro. Jaanegui Jesu meenegafaño jɨcafutuuhi ifeequi.
38 Jaarunaa ihɨjɨmɨ diibotɨ ihiinuubo Jesuco dilluuhi diiboma ifeequi. Jaarunaa Jesu diiboco tajɨɨbauhi ifitafetequi.
39 Jaaboro nuubo: Diijajaa duhuumi. Jaaboro paryɨ dɨɨbogo Moocaani ɨco omoonɨnoco, nooboro.

Jaanegui paryɨ tuucuumiri jɨɨbogooboro fuuhi

Jesu diiboco omoonɨunoco.

Jairo Aicɨgai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududɨɨcɨugo Icano.
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jaanaa Jesu onagoo muuaivɨ ɨɨfutuuboco miyamɨnaa imo imo gaayɨcɨuhi, paryɨ diiboco eteemehicaumaño.
41 Jaanaa gaseubo Jairo onoobo sinagogaja aivojɨɨbo. Jaabo Jesuguiino ajavuvuuboro imino diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi.
42 Ɨdɨɨgoro ille fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨɨno icacuurugo iguijevecuujineguiiha. Jaanegui Jesu ufuuboma sihidɨ miyamɨnaa ufuumo diiboco ijene jɨmatajeruhicauhi.
43 Jaamofeenevɨ icaugo saafigo fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ tɨcovovɨ icacuugo tɨɨjeheri.* Jaarugo buheehicautɨhi.
44 Jaago Jesu bujɨnagotɨ asaaugoro igaachehujɨnibaco dudɨɨcɨugo. Jaasumiro diigoco itɨɨjoho llɨɨvɨuhi.
45 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? nooboro.
Jaarunoco famooro: Chahano, eneehi-cauneguiiha, Pedro inahabomɨ icamo nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, miyamɨnaa ɨco fahɨgovatɨ ɨjɨmatajerunoco; ¿mɨllɨ jaabo dilluhi: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? nooboro.
46 Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dudɨɨcɨhi gaajacɨhi tamityari saatoho ubuheeteneque, nooboro.

---

* **8:43** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanegui taabumɨnaaco paryɨ inehejeri jaaduhicaurugo, onoonoco.

47 Diigo omoonɨunoco agaajacɨuneguiiha
sihidɨ vɨvɨvɨvɨ iigutuugoro saauhi. Jaagoro
iguiino ememuɨɨvuugoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ
jɨɨbuguugo mɨllɨtɨ ududɨɨcɨunoco, jaasumiro
ubuheeunoco icano.
48 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesu-
cafutucuuhi imiyaavogomaño. Sajeebɨɨ fuucu,
nooboro.

49 Jesu ihiimaaunaaca Jairo sinagogaja
aivojɨɨbo iijatɨ saafi asaauboro Jairoco noovauhi:
Daicɨgai guijevecuuhi; Jɨɨbogomɨnaafico
dihiimaasucuudino, nooboro.

50 Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi:
Diiguetedino. Jillɨ miyaavogo, daicɨgai buheeji,
nooboro.

51 Toojavɨ ɨɨfutuudɨ mɨɨhaiñoobaco faño
satyuutɨɨbo ɨdɨɨmoro Pedro, Jacoobo, Jua, diigo
caanimɨsi icamomaryo faño fuubo.
52 Jaanaa fañoojavɨ saatoho taacasimoro
iimaafivehicauhi diigo iguijeveuneri. Jaarunaa
Jesu diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetɨgo.
Jillɨ cɨgago, nooboro.

53 Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecu-
unoco agaajaumoro.
54 Jaanegui Jesu diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro
sefano nuuhi: Bagocaja, gañiivo, nooboro.

55 Jaasumiro diigo ubuheeteugoro gañiivuuhi.
Jaanegui Jesu tajɨɨbauhi diigoco ihobajaaqui.
56 Jaaneri caanimɨsi sihidɨ jabafiituuhi.
Jaarunaa Jesu nuuhi: Mɨɨhaiñoobaco
mahatyɨmeneque mɨjɨɨbeguedino, nooboro.

9

Jesu Galluuhi Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨmo Ijɨɨbogomɨnaaco.
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jaanobuunatɨ Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo ijɨɨbogomɨnaaco igaiyɨɨcɨuhi. Jaaboro imitya, bu iijɨ icanoco acɨubo fanoohimitɨ ɨjɨmɨhallɨvɨ diitoco buhɨ igavaracuqui, tollɨro guihuvaco ibuheesuqui icano.
2 Galluubo diitoco Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco ijɨɨbeguequi, iguihuvamoco ibuheesuqui icano.
3 Jaaboro diitoco nuubo: Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco, lleegucubaco, duviricubaco, nɨhɨbamɨbaco icano. Caamoojaco miijaacɨ masatyedino. Sajaamaryo mofoo.
4 Coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafaño, bu siijafaño icatɨno. Jari tomañotɨ mofoodɨ toojatɨ mihiino.
5 Jaanotɨ amɨɨhaico agaayɨcɨtɨmañotɨ mihiinomoro amɨɨhai tɨhaipaajeguiino jiinɨco diitojaa matatacu diitohallɨvɨ toono jɨɨbogobadɨ iicaqui, nooboro.
6 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa fuuhi fahɨgovadɨ taajasujɨɨbogoco jɨɨbogomoro, iguihuvamoco buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mɨtauhi.

7 Jaasumi aivojɨɨbo Herode guubuuhi Jesu omoonɨhicaunoco. Jaaneri sihidɨ eesamaaihicauhɨgo iinigaɨ mɨtauhi. Saatoho neehicauhi: Jua Nitɨmɨnaafi siino buheetehi, noomoro.

8 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Moocaani iimaamɨnaafi Elia jafevehi, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi buheetehi, noomoro.
9 Jaarunaa Herode nuuhi: Uujoho du quitɨcɨsuuhi Jua nigaɨco. Jaanegui jana, ¿mɨɨjoho jaanɨ diibeditɨ ɨjɨɨbocasinoco uguubuubo? nooboro Herode atyɨmeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildɨmoco.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Jaamo iminɨsumɨnaa uhuumiumo Jesuco jɨɨbuguuhi imino moonɨmoro efeehicaunoco. Jaanegui diitoco satyuubo buhɨgovɨ Betsaida cuumi fiitɨno.
11 Jaanoco miyamɨnaa agaajacɨumoro diito dojɨcutɨ fuuhi. Jaamoco Jesu agaayɨcɨuboro Moocaani aivojɨ iijɨco jɨɨbeguehicauhi, tollɨro iguihuvamoco buheesuhicaubo.
12 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesujaago saaumo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iminɨsumɨnaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyamɨnaaco galluucu ijaguisɨtequi, jaamoro imachuqui iijano iicahɨgo jimañovɨ jinejeba chahahi, noomoro.
13 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhaima chahano, ɨdɨɨnoro sahuse maahugayɨno, bu miimɨsiicɨ taavaabomɨsigayɨɨcɨ, ¿mɨllɨ fɨne mofoomoro machutaatɨ manaajeteji paryɨ jito miyamɨnaadi? noomoro.
14 Jaamo igaifiimɨrou cinco mildɨmo icauhi. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme icano oovarautɨhi.

Jaanegui Jesu ijɨibogomɨnaaco nuuhi: Monoo
icasɨicamaaiqui cincuentadɨmova saaje, nooboro.
15 Jaanegui tollɨ omoonɨuneri famooro
casɨicamaaiuhi.
16 Jaadɨ Jesu sahuse imaahugayɨno,
itaavaabomɨsi icanoco agaayɨcɨuboro
niquejejaagoco emeecɨuboro toonohallɨvɨ
Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro
ijɨibogomɨnaaco acɨubo miyamɨnaaco diito
ihacɨqui.
17 Jaanoco paryɨ famooro amachuumo utuvau-
moro imono icauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco ananɨumo
gahafusuuhi jɨiibaiñoco fahuseecɨ motɨhaitɨ mi-
ibaicɨ ɨdɨinoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

18 Safoono Jesu Moocaanima iinoro
ihiimaahicaudɨ ijɨibogomɨnaaco dilluubo:
¿Nacu mɨijohova uujoho iicanoco neehicamo
miyamɨnaa? nooboro.
19 Jaanegui iimusuumo: Saatoho neehicahi:
Jua Nitɨmɨnaafi. Jaanotɨ saatoho: Elia neehic-
ahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho fɨne sɨicɨjeototɨ
Moocaani iimaamɨnaafi ubuheeteebe, neehicahi,
noomoro.
20 Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amɨihai,
¿mɨijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.
Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho Cristo
Moocaani agalluubo, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

21 Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi
mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨmo iicaqui, nuubo.
22 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ
ɨdaasuno icaji quillahuto, sacerdotemɨ aivojɨto,
caatɨnɨmɨnaa icamo uco jɨɨheveji. Jaamoro
gaicaausujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ
siino buheeteji, nooboro.
23 Jaanobuunatɨ famoocoro nuubo:
Cajaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaagoobo difi gaijɨco
ajabajeveebere tadyojɨcutɨ fafucuvaacɨvɨro
isaaqui ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨɨbo.
24 Jaanotɨ ifiico agaijɨɨbo, ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ
taaguiinodɨ ifiico ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.
25 Mɨɨro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje
busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaruubo ijeebɨɨco
ɨmɨtasuuboro ifinɨsuruva, ¿nacu mɨllɨtɨ imijiruno?
26 Jaabadɨ cajaatyohacho uutɨ, tajɨɨbogojɨtɨ icano
unucufeveebetɨ, tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo nucufeveji guihirubi aivojɨri,
itoomomɨnaama aivojɨɨbobadɨ asaadɨ.
27 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jino
mihicamotɨ icamo saatoho Moocaani aivojɨco
aatyɨmetɨnohachuta guijevetɨmo iicano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojɨco Ɨfusuno.
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu fuuhi
ifagajɨjaago Moocaanima ihiimaaqui Pedro, bu
Jacoobo, bu Jua icamoma.
29 Jaabo Jesu Moocaanima iimaaunaaca ihɨme
siibadɨ minifutuuhi igaachehu sisesee minifutu-
uhi arɨcuno.

30 Jaabovɨ jafeveumɨsi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi
Moise, Elia icamɨsi diiboma iimaamɨsiro.
31 Jaamɨsi icauhi imino arɨcunofeeneri. Jaamɨsi
iimaahicauhi Jesu Jerusalevɨ iguijeveujinoco.
32 Jaanaa Pedro inahabomɨsima sihidɨ cɨgara
aivuurunaa cɨgatɨmo icahicauhi. Jaamo
atyɨmeuhi Jesu, bu icojɨri iicaumɨsi icamo imico.
33 Jaamɨsi diitɨsi Jesutɨ fuucuunaaca Pedro
diiboco nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, Imicani
jimaño mihicano. Masɨi mɨnɨjeganɨqui migaacɨ,
saga icano nɨjeganotɨ; ɨidi saga, Moisedi saga,
Eliadi saga icano, nuubo Pedro. Jillɨ onoonoco
esɨcɨnɨtɨibo iimaauhi.
34 Jaabo ihiimaaunaaca diitoco aimuufai
mibaacuuhi. Jaaneri sihidɨ igutuumo
ihaimuufaifaño iicauneri.
35 Jaanaa guubuumo ihaimuufaifañotɨ
unuunoco: Jaanɨ taseemene agaijɨibo. Diibo
onoonoco muguubunɨcɨ.
36 Tollɨ unuunobuunatɨ Jesu iinoro icacuuboco
atyɨmeumo. Jaarunoco diito mɨico jɨibogotɨmo
llɨivɨ icaumo.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

37 Jaano seseevedɨ Jesu Pedromɨma togajɨtɨ niitu-
unaaca sihidɨ miyamɨnaa Jesujaa saauhi.
38 Jaamofeenetɨ saafi Jesuco sefano nuuhi:
Jɨibogomɨnaafi, taseemeneque meecɨ, ɨdɨiboro
uudi iicaaboco.
39 Jaaboco ɨjɨ agaayɨcɨiboro gaibasuhicahi,
chuumusuhicahi, iijɨri jɨvaasecuco iinusuhicahi
ɨdaasuno omoonɨiboro suufenɨhicatɨibo.

40 Dijɨɨbogomɨnaaco nuucuurahi buhɨ igañɨɨqui.
Jaaruuboco ɨnɨsurunofaño iinotɨɨbo, nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne imiyaavo-
gotɨno miyamɨnaa jito iimitɨmo, ¿mɨhachuta fɨne
amɨɨhaico jaabɨcɨɨboro icaji? nooboro diiboco:
Juugavɨ daachico sɨva, nuuhi.
42 Jaanegui ɨsɨvaabo Jesuvɨ fiitɨvuunaaca ihɨjɨ diiboco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨuboro diiboco chuumusuubo. Jaarunaa Jesu ihɨjɨco ɨɨbauhi. Jaaboro isɨcafefico ubuheesuuboro caanico acɨubo.
43 Jaaneri famooro jabafiituuhi Moocaani sihidɨ ejeevauneri.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omoonɨuneri eetyeunaaca nuubo ijɨɨbogomɨnaaco:
44 Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji, nooboro.
45 Jaarunoco ijɨɨbogomɨnaa gaajahicautɨhi diitoco unuurunoco diitedi toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco ijɨɨbeguequi idillujirumo ñɨhicuguehicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabeji? Onoocasino.
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

46 Jaamoro ijɨɨbogomɨnaa jenaaucasihicauhi cajaanɨ fɨne diitotɨ imiyaabotɨ iicaqui.
47 Jaanoco Jesu gaajacɨuhi diito tollɨ eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque ɨɨcɨuboro iicojɨvɨ ficuubo.
48 Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedɨ jiisee seemeneque agaayɨcɨmo, uco gaayɨcɨhi. Jaamo

uco agaayɨcɨmo, tollɨro gaayɨcɨhi uco agalluuboco. Jaanotɨ paryɨ amɨɨhaifeenetɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo, diibo janaanɨcɨ jeevahi.

Momɨnaafi Iicatɨɨbo Mojaagodɨ Iicaabo.
(Mr 9.38-40)

49 Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai mahatyɨmehi saafiico dimomofañodɨ ɨjɨco agañɨɨboco. Jaaruuboco mɨhɨɨbahi mɨɨhaima ɨɨgotɨneguiiha, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mɨhɨɨbajirahana. Momɨnaafi iicatɨɨbo mojaagodɨ iicaabo, nooboro.

Jesu Ɨɨbahi Jacoobo, Bu Jua Icamɨsico.

51 Jesu niquejefaño ufuucuujino ifiitɨcuudɨ quehecuno iminifutuuboro Jerusalejaagovɨ fuubo.
52 Jaaboro ihɨmega jɨɨbogomɨnaaco galluubo. Jaamo fuuhi Samaria jiinɨjeo cuumijaago diibo ɨmega ɨɨfetejimañoco iimibachuqui.
53 Jaarunaa samaritanomɨ imuguutɨhi diiboco toonovɨ agaayɨcɨuno Jerusalevɨ ufuunoco agaajaumoro.
54 Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamɨsi aatyɨmeumɨsiro Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿diimeguehi niquejefañotɨ diitohallɨvɨ cɨɨjɨgaico magalluunoco diitoco ifinɨsuqui? noomɨsiro.*
55 Jaarunaa Jesu diitɨsico emeecɨuboro diitɨsico ɨɨbauhi.†

---

* **9:54** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Elia Moocaani iimaamɨnaafi omoonɨubadɨ, onoonoco. † **9:55** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhai magaajatɨhi coyomo gaijama amɨɨhai mihicanoco. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saautɨhi miyamɨnaa ifiinoco finɨsuqui. Diitoco taajasuqui saauhi, nooboro, onoonoco.

56 Jaadɨ fuumo siicuumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.
(Mt 8.19-22)

57 Jaamo jɨɨhairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi fahɨgova ɨɨjoho ofoohɨgo, nooboro.
58 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma icahi, tollɨro joomɨ ihiicunoma icahi. Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tañɨgaɨco conoovɨ ɨsɨucarujirumaño chahahi, nooboro.
59 Jaadɨ Jesu saafiico nuuhi: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica itɨconɨ guihirubi iguijevedɨhivɨ ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.
60 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno fiivoma iicatɨmo iguijevemeque cɨɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho difoo. Jaaboro Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco dɨɨbogo, nooboro.
61 Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi. Jaafahi itɨconɨ taajamɨnaaco fitacuvahi, nooboro.
62 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Mɨɨjoho siinojaa ofoomo dojɨcujaagoco esamaaitatɨhi imijitɨruno Moocaani aivojɨdi, nooboro.

10

Jesu Galluuhi Setentadɨmoco.

1 Jaanobuunatɨ tollɨro siino Aivojɨɨbo Jesu ɨcɨuhi setentadɨmoco. Jaaboro ihɨmega galluubo miimɨsiicɨ saaje faacuumivari diibo ufuujihɨguehejedɨ.

2 Jillɨ nooboro: Miyaano sihidɨro basuta
onoovano naamucuuhi. Jaarunaa toono
dudɨcamaajemɨnaa ajashuhi. Jaabadɨro
sihidɨ miyamɨnaa teemehi Moocaanico
agaayɨcɨjinoco. Jaanegui Moocaanico midillu,
dudɨcamaajemɨnaaco igalluuqui diitojaago.
3 Jaanegui amɨɨhai mofoo; Mehesɨcɨnɨ, amɨɨhaico
galluuhi oveja seeme jɨcumɨfeenedɨ ofoonɨcɨbadɨ.
4 Lleegucubaco masatyedino. Nɨhɨbamɨbaco,
tɨhaipaaje siipaajebaco masatyedino.
Mɨɨhaiñoobaco jɨɨhaivɨ midillumo mehecafetedino.
5 Itɨconɨ majaahevejaotoco midillu, jillɨ: Sajeebɨɨ
mihica jiijaaoto, noomoro.
6 Jaajaoto sajeebɨɨma iicafimo iicahachiijɨ:
Amɨɨhai sajeebɨɨ, noomoro midilluno diitoma
icaji. Jaanotɨ achahahachiijɨ amɨɨhaijaagovɨro
uumijino.
7 Saajafañoro mihicamoro mamachu, mahadu
icano diito amɨɨhaico aacɨnehejeque. Jillɨ
dudɨcamaajemɨnaafi ijaadaco gaayɨcɨfihi. Iijaneri
siijatɨ, siijatɨ icano mefeedino.
8 Cuucuumivɨhacho amɨɨhaico imino
agaayɨcɨmañovɨ mihicamoro mamachu amɨɨhaico
aacɨnehejeque.
9 Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu.
Jaamoro monoo: Moocaani aivojɨ amɨɨhaitɨ
fiitɨcuuhi, noomoro.
10 Jaanotɨ cuucuumivɨhacho mɨhɨfotomoco
agaayɨcɨtɨmañovɨ jahisi mihiinomoro monoo:
11 Amɨɨhai cuumio jiinɨ motɨhaipaajeguiino
ɨjɨvonoco matatacuhi amɨɨhai mihimitɨmo
jɨɨbogobadɨ icano. Jaarunaa magaaja Moocaani
aivojɨ amɨɨhaitɨ ifiitɨcurunoco.

12 Amɨɨhaico neehi: Moocaani niinoono ajaadu-
fucu iicasumi, tuucuumi janaanɨcɨ ɨdaasuno iicaji
Sodoma cuumioto iicajino janaanɨcɨ.

Uguubutɨno Miyamɨnaa.
(Mt 11.20-24)

13 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji
ɨɨjoho Betsaida cuumi! icano. Ɨɨvɨ iicabadɨ
aatyɨmeratatɨnoco Tiro cuumivɨ, Sidon
cuumivɨ icano moonɨruva sɨɨcɨje iimitɨ ifiico
ejeevesumoro, ɨɨfusujirumo ɨdaasuvono
gaachehuco ɨjɨcamaaimoro, baiguiijɨri ejeemere
icano.
14 Jaanotɨ amɨɨhai, Moocaani niinoono ajaadu-
fucu, janaanɨcɨ ɨdaasuno iimitɨnoco magaayɨcɨji
Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanɨcɨvɨ.
15 Jaanotɨ ɨɨjoho Capernau cuumi: Fɨne uujoho
niquejefaño gañɨɨyɨcɨcafeteji, neehi. Jaarunaa
guiinovɨro gañɨɨcafeteji guijevemɨnaa iicahɨgo,
nooboro ijɨɨbogomɨnaaco nuubo:
16 Amɨɨhaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanotɨ
amɨɨhaico agaayɨcɨtɨmo, uco gaayɨcɨtɨhi. Uco
agaayɨcɨtɨmo tollɨro uco agalluuboco gaayɨcɨtɨhi.

Jɨɨbogomɨnaa Setentadɨmo Uhuumiuno.

17 Jaamo setentadɨmo ufuumo imo imo uumiuhi
noomoro: Aivojɨɨbo iimitɨno ɨjɨmɨ icarumomaryo
mɨɨhaico mityagomo dimomofeenedɨ, noomoro.
18 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ,
ɨɨfɨnɨcɨnaaca Satanas niquejefañotɨ aquetehi sisi
anamebanɨcɨbadɨ.
19 Uujoho amɨɨhaico mityaco acɨhi jiinimomɨ,
juuvemɨ icamohallɨvɨ miquicuqui. Tollɨro paryɨ

ɨjɨ mityaco miguiinonɨqui jaarumo mɨllɨ icatɨmo mihicaqui.
20 Jaaruneri imo imo mihicadino. Ɨdɨɨnoro amɨɨhai momo niquejefaño iicacuuneri imo imo mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Jaasumiro Jesu sihidɨ imo imo minifutuuhi Moocaani Gaijari. Jaaboro Moocaanico nuubo: Guihi, imino ɨɨjoho niqueje Aivojɨɨbo, jiinɨjeo Aivojɨɨbo idiicaabo. Jinooco agaajafiimotɨ, eesɨcɨnɨmotɨ icano afatanɨɨboro seemebadɨ iicamoco dɨhɨfusuhi. Jɨɨhɨ Guihi, ɨɨjoho tollɨ idiimogobadɨ.
22 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco acɨhi. Mɨɨjoho gaajatɨhi Illico. Ɨdɨɨboro Caani gaajahi. Jaabadɨro mɨɨjoho gaajatɨhi Caanico. Ɨdɨɨboro Illi gaajahi. Jaaboco Illi miyamɨnaaco gaajasujirahi,
23 nooboro ijɨɨbogomɨnaaco emeecɨuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo amɨɨhai mahatyɨmeneque aatyɨmeme.
24 Amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaamɨnaa, bu aivojɨto icamo atyɨmeguehicauhi jino amɨɨhai mahatyɨmeneque. Jaarumo atyɨmeutɨhi. Guubuguehicaumo jino amɨɨhai muguubunoco. Jaarunoco guubuutɨmo.

Iimihuseebe Samaritanoobovɨ Ohoovɨcɨno.

25 Jaanaaca saafi Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaafi agañiivuuboro fuuhi Jesuma ihiimaatuubo. Jaabo ɨɨfuruubo diiboco ɨnɨsuubo dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ fɨne moonɨjirahi ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.

26 Jaanaaca Jesu nuuhi: ¿Mɨllɨ naa nacu Moise
tajɨɨbaco caatɨnɨuhi? ¿Mɨllɨ nacu meecɨhicahi?
nooboro.
27 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨɨbo
Moocaanico gaijɨ paryɨ diifiima, dijeebɨɨma,
disefama, dihesamaajema icano: Tollɨro gaijɨ
difiitɨno iicamoco difibadɨro, nooboro.
28 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, imino
neehi tollɨ omoonɨhachiijɨ ifinɨjitɨno fiivoma di-
icaji, nuubo.
29 Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco
agaihuɨɨnɨuboro siino nuubo: ¿Mɨɨjoho nacu
tafiitɨno iicamo? nooboro.
30 Jaanegui Jesu oovɨcɨɨboro nuuhi: Safoono
saafi miyamɨnaafi fuuhi Jerusaletɨ Jericojaago
ofoocɨnɨjɨri. Jaaboco nanivamɨnaa ahaamɨumoro
inehejeque ɨcɨumo paryɨ igaachehunoma.
Jaamoro niinovacuuboco ejeevesuumoro fuumo.
31 Jaanaaca saafi sacerdotemɨoobo toojɨri
saauhi. Jaaruubo tehesinotɨro emeecɨuboro
fatyuuhi.
32 Jaanobuunatɨ tollɨro levimɨoobo toojɨri
saauhi. Jaaboco tollɨro tehesinotɨro emeecɨuboro
fatyuubo.
33 Jaanaa tollɨro Samaria jiinɨjeoobo toojɨri ufu-
ubo diiboco emeecɨuboro ɨdaasuvuuhi.
34 Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco
taabuubo dɨɨrɨbari, vinofaihuri icano. Jaaboro
toonoco isisɨuboro iburrohallɨvɨ ificuuboro
satyuubo ɨcɨgatonɨcɨjafaño. Jaaboro diiboco
toojafaño tuumuubo.
35 Jaano seseevedɨ isamaritano ufuucuudɨ too-
jaooboco acɨubo mijeecɨ nɨhɨbajeecɨco. Jaaboro

diiboco nuubo: Imino jaanɨco toomo. Janaanɨcɨ dinɨhɨbamɨco diibohallɨvɨ agañɨɨhachiijɨ uujoho ɨco jaaduji siino asaadɨ, nooboro.

36 Jillɨ oovɨcɨɨboro Jesu Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaafico dilluuhi: ¿Nanivamɨnaafi ahaamɨuboco diitotɨ cajaanɨ fɨne ɨɨdi ifiitɨnomɨnaafi iicanɨcɨbadɨ aamusuubo? nooboro.

37 Jaanegui nuubo: Etɨ bu diiboco ɨɨdaasuguubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo ɨɨjoho tollɨro dɨdaasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martamɨ Iijafaño.

38 Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivɨ ɨfutuuhi. Jaaboco Marta onoogo iijafaño gaayɨcɨuhi.

39 Jaago Marta inagoma icauhi Maria onoogoma. Jaago Maria Jesuguiino acasɨɨvuugoro guubunɨcɨhicaugo Jesu onoonoco.

40 Jaarunaa Marta sihidɨ sinehejeque omoonɨnehejeriro icahicauhi. Jaagoro Jesujaago asaaugoro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu daatyɨmetɨhi uuro dudɨcamaainaaca tañago tɨcovono iicanoco? Tajɨɨba diigoco uco ihamusuqui, noogoro.

41 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje dudɨcamaajejaagovɨro idiicamaño dijeebɨɨ ɨco mɨtahi.

42 Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria imiyaanoco gaayɨcɨhi mɨɨjoho diigotɨ udumɨtɨɨcɨjitɨnoco, nooboro.

11

Jesu Jillɨ Jɨɨbuguuhi Moocaanima Mihiimaaqui.
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

1 Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovɨ.
Jaanoco iimivuudɨ saafi ijɨɨbogomɨnaafi nuuhi:
Aivojɨɨbo, mɨɨhaico dɨɨbogo Moocaanima
mihiimaaqui Jua ijɨɨbogomɨnaaco ɨjɨɨbuguubadɨ,
nooboro.
2 Jaanegui Jesu nuuhi:
Moocaanima mihiimaajisumi jillɨ meneehica:
Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa
dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi. Jaafa
dihaivojɨ saahi.*
3 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.
4 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu
mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco toonoco mi-
himibachubadɨ. Jaaboro mɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsunofaño
gañɨɨsudino, nooboro.†
5 Jaaboro ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Jillɨ mo-
hoovɨcɨqui; Amɨɨhaitɨ saafi inahabonɨmɨnaafima
icahi: Jaabo fucufeenevɨ iijajaa ofooboro neetehi:
Tañahabo uco daacɨ mihɨcacɨ, sahɨca icano
maahunotɨ.
6 Saafi tañahabo sihɨgotɨ gasehi taajajaago.
Jaaruuboco aacɨjiruno achahaneguiiha, nooboro.
7 Jaanoco diibova jillɨ iimusuuhi fañoojatɨ: Llɨɨvɨ
diica; cuhufono guhuga fabaacɨnɨhi, taseemema
mɨcɨgacuuhi. ¿Mɨllɨ bu ɨco agañiivooboro acɨjirahi?
nooboro.

---

* **11:2** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi, jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefaño iicabadɨ, onoonoco. † **11:4** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: paryɨ iimitɨnotɨ mɨɨhaico taajasu, onoonoco.

8 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Inahabo iicaneguiiha agañiivonoco imogotɨruubo. Jaaruubo jillɨ agañiivooboro paryɨ idilluunoco diiboco acɨjiibo siino dillutɨɨbo iicaqui.
9 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Midilluhachiijɨ amɨɨhaico Moocaani acɨji. Bu tollɨro miguiinohachiijɨ mahatyɨmeji. Bu iguhugatɨ mocoova amɨɨhaico ifaayɨcɨqui.
10 Idilluubo gaayɨcɨfihi. Bu tollɨro iguiinoobo atyɨmefihi. Jaabadɨro guhugatɨ ocoovaaboco faayɨcɨfiimo.
11 ¿Nacu cajaatyo, caani iseemene maahuco idillusumi fɨne guiisibaco acɨjirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fɨne jiinimoco acɨjirahi?
12 ¿Nacu bu iiyɨnoco idillusumi fɨne juuvehuco acɨjiruubo?
13 Jaamo amɨɨhai mihimitɨrumo, iiminoco amɨɨhai seemeque mahacɨjirahi. Jaanegui Moocaani niquejefaño iicaabo Igaijaco acɨji diiboco idillumoco, nooboro.

Jesuco Ɨjɨma Iicaabo Noomo.
(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

14 Safoono Jesu iimitɨno ɨjɨco gañɨɨuhi saafi miyamɨnaafico iimaasutɨɨbo iicauboco. Jaabo ihɨjɨ ihiinuunobuunatɨ imiyamɨnaafi iimaacuuhi. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa jabafiituuhi.
15 Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco gavaracuhicahi, ɨjɨmɨ aivojɨɨbo Beelzebu onoobo mityari, noomoro.
16 Jaanotɨ saatoho Jesuco ɨnɨsumo dilluhicauhi sihidɨ ejeevano niquejeonoco.

17 Jaarunaa diito esamaajeque agaajacɨuboro
diitoco nuuhi: Saafi aivojɨɨbo miyamɨnaa
ijeevadɨ saaje udugaacamaaimoro sanomɨro
imonɨcasiruva diibo aivojɨ finɨjirahi. Tollɨro
saajaaoto sanomɨro igaicaaucasiruva finɨjirumo.
18 Sabadɨro Satanas iyotomaryo
imoonɨcasiruva, ¿mɨllɨ bu imitya gueenene
icajirahi? Jillɨ neehi, ɨjɨmɨ aivojɨɨbo Beelzebu
mityari buhɨ uujoho ɨjɨmɨco agañɨɨno uco
meneeneguiiha.
19 Jaanegui uujoho Beelzebu mityari
agañɨɨhachiijɨ, ¿nacu mɨɨjoho mityari amɨɨhai
jɨɨbogomɨnaa ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi? Jaamaño
diito amɨɨhaico gaajasuhi amɨɨhai sɨcamañooco
mihiimaanoco.
20 Uujoho ɨdɨɨboro Moocaani mityari ɨjɨmɨco
buhɨ gañɨɨhicahi. Jaanotɨ magaaja amɨɨhaivɨ
Moocaani aivojɨ agasecuunoco.
21 Saafi miyamɨnaa sefano añɨjɨnoma iijaco
otoomoobo iicasumi ineheje imino icahi.
22 Jaarunaa sifi janaanɨcɨ esefaabo asaaboro
diiboco iguiinonɨɨboro ihañɨjɨɨnoco dumɨtɨɨcɨhi
toonovɨ equehecutehicanoco. Jaadɨ inehejeque
ɨɨcɨɨboro sitaama ɨfehi.
23 Jaabadɨ tajaagodɨ iicatɨɨbo tamɨnaafi, bu ta-
jaagovɨ iigaiyɨɨcɨtɨɨbo jillɨro fahɨgovavɨ gavara-
cusuhi.

Iimitɨno Ɨjɨ Dojɨcuvɨro Siino Uhuuminɨcɨno.
(Mt 12.43-45)

24 Iimitɨno ɨjɨ miyamɨnaafitɨ ihiinoobo
foonɨcɨhi, ifiigaimañehejedɨ ijaguisɨqui
guiinooboro. Jaaruubo aatyɨmecuutɨsumi

esamaaihinɨcɨibo: Dojɨcuvɨro uumiji taajajaago toojatɨ asaahinɨhɨgovɨ, noobo.
25 Jaabo siino uhuumiibo atyɨmehi miyamɨnaafi jeebɨico iija imino imibachucɨnɨja imino iguijaacɨnɨbadɨ icaaboco.
26 Jaanegui ofoobo siino ɨcɨtefiibo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino aivo diibo janaanɨcɨ iimitɨno ɨjɨmɨco. Jaamo paryɨ imiyamɨnaafi jeebɨifaño ɨjɨcafotomoro icafihi. Jaaneri imiyamɨnaafi itɨconɨ imitɨno iicauno janaanɨcɨ aivo imitɨno minifetefihi.

Miyanotɨro Imo Imo Mihicano.

27 Jillɨ Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyamɨnaafeenetɨ sefano nuuhi: ¡Imicani icago ɨco eseemevaugoro ɨco ifiivusuugo! noogoro.
28 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanɨcɨ imino Moocaani onoonoco uguubumoro omoonɨmo! nooboro.

Iimitɨno Miyamɨnaa Sihidɨ Ejeevano Ɨfusuco Dilluhi.
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jaanaa sihidɨ Jesujaago miyamɨnaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui tɨconɨubo ihiimaabo. Jisumio miyamɨnaa aivo imitɨhi. Jaamoro dillumo sihidɨ ejeevano ɨifusuco. Jaaruno ɨifusurajitɨhi; ɨdɨinoro Moocaani iimaamɨnaafi Jonas ɨifusuta iicaubadɨreji.
30 Jaabo Jonas Ninive cuumi miyamɨnaadi ɨifusubadɨ iicaubadɨ tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jisumio miyamɨnaadi ɨifusubadɨ icaji.

31 Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu
jisumio miyamɨnaaco Saba onoocuumi
jiinɨjeo aivojɨgo agañiivogoro diitoco janaanɨcɨ
guiinonɨji, diigo aivo tehesirunotɨ Salomon
gaajaco iguubuqui asaaumaño. Jaarunaa jino
amɨɨhaifeeneri Salomon janaanɨcɨ uujoho iicaabo
icahi.
32 Jaabadɨro Ninive cuumimɨnaa niino
jaadufucu agañiivomoro jisumio miyamɨnaaco
guiinonɨji. Mɨɨro Ninive cuumimɨnaa imitɨco
jeevesuuhi Jonas diitoco Moocaani unuunoco
ɨjɨɨbuguusumi. Jaabadɨro jino Jonas janaanɨcɨ
uujoho iicaabo jino amɨɨhaifeeneri icahi,
nooboro.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro
otoovohɨgo ficutatɨhi, guirihilluguiino? Caamo
mificutahi fañoojavɨ ɨjɨcafotomo iseseeque
ihatyɨmequi.
34 Mɨɨro saafi ihaallɨɨ iimitɨɨbo imino icajitɨrahi.
Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ iimitɨɨbo imihusetɨhi. Jaabo
imitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco
iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani
iimogobadɨ icacujiibo.
35 Jaanegui deesɨcɨnɨ: Uujoho imihuseebe, un-
uuruno dijeebɨɨfaño iimitɨno icadino.
36 Jaanotɨ parɨ dififaño imino, imitɨno aivo
achahahachiijɨ, parɨ difi imino ɨɨfuvusujino
cɨɨjɨgaimecu ɨco ifoovori aachɨcɨnɨbadɨ, nooboro.

Jesu Fariseomɨ, Caatɨnɨmɨnaa Icamoco Ɨɨbauhi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Jaabo Jesu ihiimaaunoco iimivuudɨ, saafi
fariseomɨoobo Jesuco coovauhi iijajaago
imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro casɨɨvuuhi
imachuqui.
38 Jaarunaa ifariseomɨoobo jabafiituuhi Jesu
diito tajɨɨba onoobadɨ ihuseque nitamaaitɨɨbo
amachuunotɨ.
39 Jaarunaa Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: Amɨɨhai
fariseomɨ minitɨhi guirihilluno, butajene
icano allɨcoro. Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai
jeebɨɨfaño gahafɨcɨnɨhi imitɨno momoonɨmoro
mananivahicanehejeri.
40 ¡Gaajatɨcanimo! ¿Jana nacu magaajatɨhi
allɨonoco eheetavuubo tollɨro fañoonoco
eheetavuunoco?
41 Jaanegui amɨɨhai jeebɨɨfaño iicanotɨ
ɨɨdaasufiimedi mahacɨ. Jaadɨ jari paryɨ amɨɨhai
ifi imiteji.
42 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai fariseomɨ mihicano!
Amɨɨhai Moocaanidi fahuseecɨtɨ sahaame
mahacɨhi menta aametɨ, ruda aametɨ, paryɨ
basuta mamachufinehejetɨ icano. Jaarumo
sitaaco imino momoonɨtɨhi Moocaanico
magaijɨtɨhi. Jinooco jeevesutɨmo fanoocɨcoro
momoonɨjirahi.
43 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai fariseomɨ mihicano! Sina-
gogajafaño mufuusumi imiyaano icaganocoro mi-
himoyɨɨcɨfihi. Tollɨro jɨɨhaiñofaño imino amɨɨhaico
idillunoco mihimoyɨɨcɨfimo.
44 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ
icamo: Mojeebɨɨ imihi, noomoro sitaaco
mabañɨfiimo! Cɨɨhojɨ toovono iicahojɨbadɨ
mihicamo. Jaahojɨhallɨdɨ miyamɨnaa toojɨco

gaajatɨmo toojɨhallɨdɨ ɨɨgonɨcɨbadɨ mihicamo, nooboro.
45 Jaanegui caatɨnɨmɨnaatɨ saafi iimusuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhaico eneejiruno tollɨ neehi, nooboro.
46 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Ɨdaasucani amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa mihicaji! Amɨɨhai sitaaco bocɨnoco mifiisesuhicahi mɨɨhaiñooba ajaabɨcɨtɨnoco. Jaamoro amɨɨhai jillɨ usegai sagaibari mududɨɨcɨhicatɨhi.
47 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai mihicaji! Moocaani iimaamɨnaa cɨɨhojɨnohallɨco mɨsumesumoro mihimibachunoco meheetavehicahi amɨɨhai eedeetemɨhairyo agaicaaumo cɨɨhojɨnoco.
48 Jaamo tollɨ momoonɨmo amɨɨhaihallɨvɨro mɨjɨɨbeguehi amɨɨhai eedeetemɨhai omoonɨunofañodɨ mihicanoco; Mɨɨro diito gaicaauhi. Jaamo cɨɨhojɨnoco amɨɨhai meheetavehicahi.
49 Jaanegui Moocaani igaajafeenedɨ neehi: Galluuji Moocaani iimaamɨnaa, Moocaani minɨsumɨnaa icamoco. Jaamotɨ saatohoco gaicaaujimo, saatohoco ɨdaasuno moonɨjimo.
50 Jaamo jisumio miyamɨnaaco Moocaani ihiimaamɨnaa tɨɨjoho jaadaco ɨcɨji jiinɨje ifiivuunotɨ jisumivɨ iicaumoco diito agaisiraicɨumo tɨɨjoho jaadaco,
51 Abel tɨɨjohotɨ itɨconɨɨbo Zacariaco Moocaani iijafaño, Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaicaaufimañotɨ iimimecu situvɨ agaicaaubo tɨɨjohovɨ nijequeenɨjiibo. Jaanegui amɨɨhaico neehi: Jisumio miyamɨnaaco Moocaani ihiimaamɨnaaco agaisiraicɨumo jaadaco ɨcɨji.

52 ¡Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji caatɨnɨmɨnaa!
Tuhugari ofoomoro agaajajiruno llaveque
mafaatanɨmoro mɨjɨcafototɨhi, bu
ɨjɨcafetejirumoco mɨjɨcafutusutɨhi, nooboro.
53 Jillɨ Jesu diitoco unuunoma iicamo
fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo sihidɨ diibojaa
ɨsɨfiiratuumoro tɨcovauhi fanoovaco idillumo.
54 Ɨɨfurumo diiboco siibadɨ onoonohallɨtɨ
aivojɨto ɨmega diibohallɨvɨ imitɨno ijɨɨbeguequi.

12

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañɨfimohallɨvɨ Ɨjɨɨbogono.

1 Jaanaaca aivo sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo
ijene quicucasihicauhi. Jaanaa Jesu itɨconɨ
ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ fariseomɨ
juurisutaguiijɨ: Imihusehi, noomoro abañɨfinotɨ.
2 Aivo chahano afatanɨcɨnɨno, atyɨmeratɨno
iicano. Jaabadɨro chahano otoovono, gaajaratɨno
iicano.
3 Jaamaño amɨɨhai fucu cɨvohɨ munuuruno cu-
uje seseehɨgo guubuvusuji. Jaabadɨro toovono
mecufaño guhugaco mafabaacumoro jaabañogayɨ
mihiimaaruno, coovano noocafeteji iija nijequetɨ.

¿Mɨɨco Fɨne Mihiguijirahi?
(Mt 10.28-31)

4 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Mihiguijirahana
oono miyamɨnaa ifiico agaicaaufimoco.
Jaarunobuunatɨ mɨllɨ mɨɨnoco moonɨcujitɨrumo.
5 Jaanotɨ naha ɨdɨɨbocoro mihigui igui-
jenɨnobuunatɨ tollɨro ijeebɨɨco cɨɨjɨgaifaño

agañɨɨjiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.

6 Mɨɨro sahusedɨmo joomɨco mijeegayɨɨcɨriro manaajenɨcɨhi. Diito iicarumotɨ Moocaani jabajeevetɨhi.

7 Mɨɨro paryɨ amɨɨhai nigaɨ ijeene paryɨ oovocɨnɨcuuhi sajehesari. Jaanegui mihiguijirahana, mɨɨro amɨɨhai sihidɨ joomɨ guiraarumo janaanɨcɨ magaijɨcafetehi.

Miyamɨnaafeenevɨ Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco: Miyaabo, onoomoco, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tollɨro Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ: Miyaabo, neeji.

9 Jaanotɨ uco utuunamaaimoco tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tuunamaaiji Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ.

10 Tollɨro cajaatyohacho uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ imitɨno ihiimaaruno diitoco buusucafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨno ihiimaamoco toono aivo buusurajitɨhi jiijehallɨvɨ, bu ufucu niquejevɨ icano.

11 Amɨɨhaico sinagogajafaño fagomɨnaa aivojɨto icanojaago asatyusumi; ¿Mɨllɨ fɨne iimusuji? ¿Mɨllɨ fɨne neeji? noomoro gaihuɨba mihicadino.

12 Tollɨ mihicasumi Moocaani Gaija jɨɨbegueji mɨllɨ mihiimusujinoco, nooboro.

Sihidɨ Nɨhɨbamɨma Iicaubo.

13 Jaanaa saafi miyamɨnaafeenetɨ Jesuco nuuhi:
Jɨɨbogomɨnaafi, tañahaboco dinoo guihirubihɨɨvɨ
nehejetɨ uco feenedɨ ihacɨqui, nooboro.

14 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu mɨɨjoho
uco amɨɨhaihallɨvɨ ficuuhi fagomɨnaatɨ nɨhɨbamɨ
dugaacumɨnaafitɨ? nooboro.

15 Siino nuubo: Amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ.
Jaamoro sihidɨ sinehejeque mihimoyɨɨcɨdino;
Miyamɨnaafi ifi sihidɨ sinehejema iicanotɨ saatɨhi,
nooboro.
16 Diitoco jillɨ oovɨcɨubo: Icaubo saafi sihidɨ sine-
hejema iicaubo. Jaabo ijiinɨjeque abasuuno sihidɨ
noovauhi.
17 Jaanoco aatyɨmeuboro esamaaiubo: ¿Mɨillɨ
fɨne moonɨji? Chahano aivo tabasuta noovaco
ificujiruno,
18 nooboro esamaaihicaubo. Jaadɨ nuubo: Gaa-
jacuuhi omoonɨjinoco. Tamachutanoco ificuhica-
jaanoco agavaracuuboro siino coojano eetaveji.
Jaaboro tojaajefaño paryɨ tabasuta noovataco fi-
cuji paryɨ tañeheje icanoco.
19 Jaaboro tajeebɨɨco neeji: Tajeebɨɨ, sihidɨ
sinehejema diicahi ajashutɨno ficabano tɨcovovɨ.
Jaanegui daguisɨ, machu, daadu. Jaanoro imo imo
diica, nooboro.
20 Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi: Ɨɨjoho
agaajatɨno miyamɨnaafi, jaachiijɨo fucuro gui-
jeveji. Jaanobuuna, ¿mɨɨdiji fɨne toono paryɨ ificu-
uno? nuubo Moocaani.
21 Jillɨ icafiibo miyamɨnaafi sihidɨ sinehejeque
ifiguiiharo ititibanɨɨbo. Jaaruubo Moocaani
ɨmefeenevɨ ɨdaasuubo.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Mt 6.25-34)

22 Jaadɨ Jesu ijɨibogomɨnaaco nuuhi: Amɨihaico neehi, gaihuɨba mihicadino: ¿Jinejeque mamachuji, guijevetɨmo mihicaqui? ¿Jinejeque mɨjɨcafeteji? noomoro gaachehutɨ mehesamaaidino.
23 Mofi machuta, gaachehu icano janaanɨcɨ jaaducafetehi.
24 Memeecɨ uuhimɨco abasumoro ɨcɨtatɨrumo imachuta iijanoma chaharumo. Jaarumoco Moocaani machutaaco acɨfihi. Jaamo diito joomɨ janaanɨcɨvɨ amɨihai majaaducafetehi.
25 ¿Nacu cajaatyo fɨne gaihuɨba iicaneri ifiico janaanɨcɨ medio metro tɨcovovɨ caamuvutusujirahi?
26 Jino tɨhɨitɨruunoco momoonɨjitɨrumo. ¿Collɨhi sinehejeque mehesamaaimoro gaihuɨba mihicahicahi?
27 Eneecau oono deecanoco mɨhɨifɨnɨcɨ, dudɨcamaaitɨruno jaadihunoco eetavotɨruno imino ujusinoco. Jaanotɨ aivojɨibo Salomon aivo sihidɨ jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadɨ jeevautɨhi.
28 Jaabo Moocaani ñaavahu icarunoco imino gaachehuco mɨjɨihacubadɨ omoonɨibo safucu jahisi icano sifucu cɨijɨgaifaño mɨjɨgasufirunoco. Jaanegui amɨihai miyamɨnaa ajashuno mimiyaavogomo, ¿collɨhi mimiyaavogotɨhɨ? Jaabo ñaavahu janaanɨcɨ amɨihaico imino jɨcujiibo?
29 Jaanegui ¿jinejeque mamachuji? ¿Jinejeque mahaduji? noomoro gaihuɨba mihicadino.
30 Mɨiro imiyaavogotɨmo ɨdɨinoro jiinɨjeonehejequere guiinefiihi. Jaanotɨ amɨihai

Caani niquejefaño iicaabo.* Jaabo gaajacuuhi amɨɨhai paryɨ tonehejeri mucuujɨvaachunoco.
31 Jaanegui itɨconɨ Moocaani aivojɨco miguiino.
Jaadɨ jari paryɨ tonehejeque bu magaayɨcɨji.

Mubusumijema Niquejefaño Mihicano.
(Mt 6.19-21)

32 Mihiguijirahana amɨɨhai agaijɨmo amɨɨhai mahajashurahi. Jaarumoco Moocaani ihaivojɨco aacɨnoco imeguehi.
33 Amɨɨhai nehejeque manaajemere ɨɨdaasumoco mahacɨ; jillɨ meheetavo unuucujitɨno lleegucuco niquejefaño ifinɨjitɨnonehejeque mificu tahɨ nanivamɨnaa achahahɨgo amɨɨhai nehejeque deeɨra ifinɨsutɨhɨgo.
34 Mɨɨro amɨɨhai busumijeene iicahɨgovɨ tollɨro amɨɨhai jeebɨɨ icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

35 Mihimibaivomoro mihica amɨɨhai cɨɨjɨgai mecunoco mɨnɨfutusumoro.
36 Ihaivojɨɨbo ataabatoobo agaseebeque iguhugatɨ ocoovasumiro ifaayɨcɨqui iicojɨmɨnaafi otoomonɨcɨbadɨ.
37 Imicani icajimo ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaa diiboco toomomovɨ agasesumi. Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Ihaivojɨɨboro iimibaivooboro diitoco casɨɨhacuji, jaaboro imachutaaco diitoma ɨɨfejiibo imachuqui.
38 Jaamovɨ diibo fucufeenevɨ, cuujetavɨ icano toomomovɨ agasehachiijɨ imicani icajimo tollɨ iicano jeecɨvomɨnaa.

---

* **12:30** Moocaani

39 Jinooco magaaja iija abajaabo tusumi nani-
vamɨnaafi asaanoco igaajaruva cɨgatɨɨbo teeme-
jiruubo. Jaaboro iijaco faayɨcɨsujitɨruubo diibo
nehejeque nanitɨɨbo iicaqui.
40 Jaaneguiiha amɨɨhai mihimibaivo-
moro motoomo mehesɨcɨnɨtɨnaaca uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo siino saaji, nooboro.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Mt 24.45-51)

41 Jaanegui diiboco Pedro dilluuhi: ¿Aivojɨɨbo,
jino odoovɨcɨno mɨɨhaidiro nacu fameediro?
nooboro.
42 Jaanegui Aivojɨɨbo nuuhi: Cajaanɨhacho
ihaivojɨɨbo cojɨmɨnaafi imino iicaabo agaajaaboco
iijamɨnaaco otoomooboro machutaaco ihacɨqui
ificuubo.
43 Imicani icajiibo ihaivojɨɨbo agasesumi imino
moonɨɨboco aatyɨmevasumi.
44 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Diiboco
ihaivojɨɨbo paryɨ inehejehallɨvɨ aivojɨɨbotɨ ficuji.
45 Jaanotɨ imitɨno ijeebɨɨfaño esamaaiboro:
Fɨne tahaivojɨɨbo goovajitɨno agasene, nooboro
saatoho ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaaco ɨdaasuno
omoonɨɨboro, tɨcovono amachuuboro, aaduuboro
iguiriicavoobo.
46 Jaanaa diibo gaajatɨnaaca cufucuhacho
ihaivojɨɨbo gaseji. Jaaboro diiboco sihidɨro
ahaamɨɨboro ficujiibo saatoho iimitɨmoco
omoonɨbadɨ iicaqui.
47 Jaanotɨ ihaivojɨɨbo atajɨɨbanoco gaajacuruubo
iimibaivooboro omoonɨtɨɨbo sihidɨro aamɨcafeteji
guiraano.

48 Jaanoti saafi gaajatiibo imitinoco omoonihachiiji miidino aamicafeteji. Miiro Moocaaniti guiraano agaayicihiniiboco, bu guiraajino idilluno. Jaabadiro guiraano ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusuminaafi.
(Mt 10.34-36)

49 Uujoho saauhi jiinijehallivi ciijigaico inifutusuvaabo; ¡Imeguehi jisumiro ijigacuunoco!
50 Nitisubadi idaasufañodihiica nisucafeteji. ¡Guiraacani idaasuno icahi toono afatyotinohachuta!
51 ¿Nacu fine amiihai uco: Jiinijehallivi sajeebii icaco sivaabo, noomoro mehesicinihi? Jaarunaa amiihaico: Chahano, neehi. Jilli uujoho miyaminaaco dugaacusuhi.
52 Jaamaño jisumitiro sahusedimo sajaaoto iicamo dugaaveji miimisiici, saafi icamo miimisiicihallivi; bu miimisiici, dugaaveji miimisiici, saafi icamohallivi.
53 Caani illima moonicasiji, bu illi caanima moonicasiji icano. Tolliro seeji illehallivi, bu ille seejihallivi icano, tolliro iiyaaja ibaabohallivi, bu ibaabohallivi iiyaaja dugaaveji icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajaciino.
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Tolliro bu Jesu miyaminaaco nuuhi: Jimañovi Jerusalevi oestejaagoti niijaba asaasumi mahaigueji meneefihi. Jaabadi icafiino.
55 Jaanoti surjaagoti guibuhuba asaasumi ficabavajino monooniciihi. Jaabadi icafiino.

56 ¡Bañɨfiiramɨnaa! Niquejeguiino iicanoco, jiinɨjehallɨvɨ iicanoco icano magaajarumo. ¿Collɨhiica magaajatɨhi amɨɨhai mihicanoco?

Dimɨnaafima Sajeebɨɨ Minifoto.
(Mt 5.25-26)

57 ¿Collɨhiica amɨɨhairyo mihimibachutɨhi?
58 Saafi ɨɨjoho ɨdɨɨhegueebe dihallɨvɨ aivojɨtoco ɨjɨɨbogotooboma ufuusumi jɨɨhaivɨ diiboma imino diimaa. Jaamɨsiro siino mihimitocasi ɨco dugaacumɨnaafijaa satyediibo. Jaabo dugaacumɨnaafi ɨco sisɨmɨnaafico acɨjirahi. Jaabo isisɨmɨnaafi ɨco cɨvojafaño jɨɨhacujirahi.
59 Jaanegui ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco adaadutɨnohachuta.

13

Amɨɨhai Imitɨco Mejeevesutɨhachiijɨ Famooro Mifinɨji.

1 Tusumi saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco jɨɨbuguumo Pilato Galilea gaifiimɨco agaisiraicɨuboro Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaisiraicɨumo tɨɨjohoma diito tɨɨjohoco acahɨɨsenɨunoco.
2 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifiimɨ famoova janaanɨcɨ fɨne iimitɨmaño jillɨ icamo, noomoro fɨne mehesamaaihi?
3 Amɨɨhaico chahano neehi: Tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ mifinɨji.
4 ¿Nacu fɨne amɨɨhai joono Siloe torrehacɨ dieciochodɨmohallɨvɨ Jerusalevɨ aacutuuneri iguijeveumotɨ: Fɨne tahɨ iicamo janaanɨcɨ imitɨmo, noomoro mehesamaaihi?

5 Amɨɨhaico chahano neehi: Tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ mifinɨji, nooboro.

Higuera Onooho Ɨmohovɨ Ohoovɨcɨno.

6 Jaaboro Jesu jillɨ ohoovɨcɨuboro nuuhi: Saafi miyamɨnaafi ibasutaho Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecɨtuubo fɨne noovacuuho nooboro. Jaarunaa noovautɨho.

7 Jaanegui ibasuta toomomɨnaafico nuubo: Meecɨ mificabacɨ, saficaba icano sanohallɨvɨ meecɨvahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyɨmetatɨhi. Jaanegui, diillucu; ¿Collɨhi bu toonovɨ onoovatɨho icajirahi? nooboro.

8 Jaarunaa toono toomomɨnaafi diiboco iimusuuhi: Aivojɨɨbo, jaafahi jificaba icaho; ijiinɨjeque seediibo tanusuji.

9 Jaadɨ fɨne jari noovajiho. Jaanotɨ onoovacutɨhachiijɨ jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisɨsumi Iyoobai Iimitɨgoco Buheesuhi.

10 Safoono jaguisɨfucu Jesu sinagogajafaño jɨɨbeguehicauhi.

11 Jaanaa tahɨ icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano tɨcovovɨ iguihuvaugo, iimitɨno ɨjɨ omoonɨuneri iyoobai fañovɨro tejeeveuhi. Jaaneri sanotɨcovoro julleevecutɨgo.

12 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvatɨ buheetecu, nooboro

13 ihuseneque diigohallɨvɨ ficuubo. Jaasumiro diigo sanotɨcovoro ujulleeveugoro tɨcovauhi Moocaanico iimogo.

14 Jaarunaaca sinagogaja aivojɨɨbo Jesu jaguisɨsumi diigoco ubuheesuunoma iicaubo

sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro miyamɨnaaco nuuhi: Sahuse juugahusetɨ safucu icano icahi mududɨcamaaiqui. Jaasumi masaa amɨɨhaico ibuheesuqui jaguisɨsumi icatɨno, nooboro.

15 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu diiboco iimusuuhi: Bañɨfiiramɨnaa, jaguisɨsumi icarunaaca amɨɨhai joomɨco misinɨɨmoro masatyefihi nɨfaihutɨ mihisuutomo.

16 ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicɨgaico Satanas guihuvari dieciochodɨno ficabava tɨcovovɨ isisɨhinɨgoco, jaguisɨfucuvɨ iicanegui nacu misinaayujitɨrahi? nooboro.

17 Jillɨ Jesu unuuneri, paryɨ diiboco ɨjɨɨheveumo nucufeveuhi. Jaarunaa saatoho miyamɨnaa imo imo icauhi, Jesu sihidɨ jeevanoco omoonɨnoco aatyɨmeumoro.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevano Moocaani aivojɨ? ¿Jinejevɨ fɨne oovɨcɨji?

19 Fɨne mostaza noovatabadɨ jeevano. Jaano tooɨco miyamɨnaafi abasuno ujusinoro guiraaho ɨmohotɨ minifetehi. Jaahohaafenevɨ joomɨ agahafomo ihiicunoco eetavehi.

Juurisutaguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.*
(Mt 13.33)

20 Jaadɨ nuubo Jesu: ¿Jinejevɨ oovɨcɨjirahi fɨne Moocaani aivojɨco?

21 Fɨne juurisutaguiijɨco gaigo itacufaño minoocɨ, sano icano ohoovogoro ificuuno paryɨ iitacuco adɨcɨhi, nooboro.

---

* **13:19** Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.

Ijene Jɨihai Aamɨjɨ.
(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo jɨihaivɨ afatyocuumijevɨ jɨibogooboro feehicauhi.
23 Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivojɨibo, ¿naa mɨidɨmoro taajaji? nooboro.
Jaanegui nuubo:
24 Miguiino jaamo ijene jɨihai aamɨjɨriro† mɨjɨcafetehi. Jaanegui amɨihaico neehi: Sihidɨ miyamɨnaa imegueji ɨjɨcafotonoco. Jaarumo jɨcafetejitɨhi.
25 Iija abajaabo agañiivooboro iguhugaco afabaacunobuuna amɨihai jahisi mihicamo, mocoovaji: Aivojɨibo, mɨihaico faayɨcɨ, noomoro. Jaarunaa diibo amɨihaico iimusuji: ¿Mɨijoho amɨihai? Amɨihaico uujoho gaajatɨhi, nooboro.
26 Jaanegui amɨihai mɨtɨcovaji diiboco monoomo: Łɨma mɨihai mamachuhicauhi, ma-haduhicauhi icano tollɨro ɨijoho muucuumijefaño dɨibeguehicauhi, noomoro.
27 Jaarunaa amɨihaico neejiibo: Amɨihaico nuucuuhi, amɨihaico uujoho gaajatɨhi uuditɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨihai iimitɨnoco momoonɨfino miyamɨnaa.
28 Jaamo tahɨgo mataacasimoro amɨihai igaiñooco mohojɨsuji. Abraham, Isaac, Jacob, paryɨ Moocaani iimaamɨnaa icamo Moocaani aivojɨfaño icamoco maatyɨmemere amɨihaico diitotɨ buhɨgovɨ agañɨicuumo mihicajimo.
29 Jaanaa tollɨro fahɨgovatɨ miyamɨnaa saaji Moocaani aivojɨfaño acasɨivomoro imachuqui.

---

† **13:24** Griego iijɨri: aajashuno guhuga, noono.

30 Jaasumi miyamɨnaa jisumi guiinovɨ iicarumotɨ tusumi saatoho sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi sihidɨ jeevano iicarumotɨ saatoho tusumi guiinovɨ minifeteji, nooboro.‡

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Mt 23.37-39)

31 Jaafucu fariseomɨ asaaumoro Jesuco nuuhi: Jinootɨ sihɨ fuucu Herode imeguehi ɨco agaicaaunoco, noomoro.

32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Mofoo, jaamoro toonaamuhuco monoo: Jaachiijɨ, cɨvohogo icano imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gavaracuji, iguihuvamoco buheesuji icano. Jaabo cɨvohogo seseevedɨ imiveji.

33 Jaaruubo ofoohɨgo feeji jaachiijɨ, bu cɨvohogo, bu seseevedɨ icano. Mɨllɨtɨ bu Moocaani iimaamɨnaafi Jerusaletɨ buhɨgovɨ guijevejirahi.

34 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco magaisiraicɨfiihi, tollɨro Moocaani amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco agalluumoco guiisibaneri mahaamɨfiihicahi. Jaanotɨ uujoho imeguehicahi fahiijɨvaro tuucuumi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨnoco oono catava iseemeque ijɨjecuguiino ificuunɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨɨhai mihimeguehicatɨhi.

35 Eneecau bu magaaja amɨɨhai iijano jihovonodi fiiveteji. Jino amɨɨhaico neehi: Uco siino mahatyɨmecuujitɨhi jari johono uco: Imicani

‡ **13:30** Griego iijɨri noono: jisumi dojɨcuvɨ iicarumotɨ tusumi saatoho ɨmegavɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi ɨmegavɨ iicarumotɨ saatoho tusumi dojɨcuvɨ minifeteji.

Aivojɨibo momofeenedɨ asaabo, meneejifucu agasetɨnohachuta, nooboro.

14

Jesu Icɨidɨihallɨvɨ Nɨfaihu Agahafuuboco Buheesuuhi.

1 Safoono jaguisɨsumi Jesu fariseomɨ aivojɨibo iijafaño fuuhi imachuqui. Jaaboco saatoho fariseomɨ ɨifɨinɨcɨhicauhi.

2 Jaanaa Jesu ɨmega icɨidɨihallɨvɨ nɨfaihu agahafuuneri iguihuvaubo icauhi.

3 Jaanegui Jesu fariseomɨ, Moise tajɨiba jɨibogomɨnaa icamoco dilluuhi: ¿Fɨne jaguisɨsumi mubuheesujirahi iguihuvaaboco, nacu mubuheesujitɨrahi? nooboro.

4 Jaarunaa diito iimusuutɨhi. Jaanegui iguihuvauboco ɨicɨuboro buheesuuhi. Jaaboro diiboco agalluuboro

5 ifariseomɨco nuuhi: ¿Cajaatyo fɨne amɨihaitɨ amɨihai jooɨ ifapaajefaño aacotooboco mɨhɨcɨjitɨrahi jaguisɨfucu iicaneguiiha? nooboro.

6 Jaarunoco mɨllɨ iimusuutɨmo.

Taabava Jɨibaimojaago Ucuuhuvamo.

7 Jaanaa Jesu ɨifɨinɨcɨnaaca ucuuhuvaumo asaaumo imiyamañejevɨro casɨicamaaihicauhi.

Jaanegui Jesu oovɨcɨfeenedɨ diitoco faguuhi:

8 Saafi ɨco taabava jɨibaimojaago ucuuhuvasumi imiyamañovɨ casɨivedino, fɨne gasejiruubo sifi dijanaanɨcɨ iicaabo.

9 Jaanegui amɨisico ucuuhuvaabo asaaboro ɨco neejirahi: Jahɨgovɨ diica tomañovɨ

jaanɨ icasɨɨvequi, nooboro. Jaanegui ɨɨjoho unucufeveebere diito allɨbavɨ feejirahi.

10 Tollɨ icatɨno, ɨco ucuuhuvasumi ofoobo allɨbavɨ casɨɨvo. Jaachiijɨ fañoojaoobo asaaboro ɨco neeji: Tañahabo, jahɨ imiyagahallɨvɨ casɨɨvoto, nooboro. Jillɨtɨ jari imiyaamo amachumofeeneri diicaji, nooboro.

11 Jaabadɨ uujoho mityahi onoobo guiinovɨ ficucafeteji. Jaanotɨ miyaabo icaruubo mityahi onootɨɨbo miyaabotɨ ficucafeteji, nooboro.

12 Jaadɨ bu fañoojaooboco nuubo: Jɨɨbaimofaño machutaaco edeetavusumi digataavomɨnaacoro, dinahabomɨco, diyotoco, difiitɨno iica ɨnɨhɨbamɨvamoco icano cuuhuvadino, tollɨro bu diito ɨco coovajirahi. Jaamaño diitoco ocoovano jaadaco dɨɨcɨcuujirahi.

13 Tollɨ icatɨno; jɨɨbaimoco edeetavusumi ɨɨdaasufiimoco, ifiino imitɨmehejeque, ɨɨgotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque icamocoro cuuhuva.

14 Jaadɨ jari imo imo diicaji ɨco diito jaadujitɨrahi. Jaaruno jaadaco gaayɨcɨji ufucu jari iimifiimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano Jɨɨbaimovɨ Ohoovɨcɨno.

15 Jillɨ Jesu unuunoco saafi ɨgɨcɨnɨumañotɨ Jesuco nuuhi: Imicani icajiibo Moocaani aivojɨfaño machutaaco amachuubo, nooboro.

16 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhi machuta jɨɨbaimoco. Jaaboro tajɨɨbauhi sihidɨ miyamɨnaaco icuuhuvaqui.

17 Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojɨmɨnaafico galluubo, ucuuhuvaumoco

ijɨɨbeguetequi: Masaacu paryɨ fanooro icacuuhi mamachuqui, nooboro.

18 Jaarunaa famooro tɨcovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachiijɨro jiinɨjeque naajejehi. Jaanoco meecɨteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.

19 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro fahuseecɨdɨmo bueymɨco naajejehi. Jaamoco nɨsuteji. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.

20 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro atyabaco ɨcɨjehi. Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.

21 Jaanegui ijeecɨvomɨnaafi uhuumiuboro ihaivojɨɨboco jɨɨbogovauhi paryɨɨcɨno. Jaaneri ihaivojɨɨbo ɨsɨfiiratuuboro, ijeecɨvomɨnaafico nuubo: Goovano difoo cuumi jɨɨhaiñeri. Jaaboro sɨva ɨɨdaasufiimoco, ifiino iimitɨmehejeque, ɨɨgotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque icano, nooboro.

22 Jaanobuunatɨ ijeecɨvomɨnaafi nuuhi: Aivojɨɨbo, onoobadɨ moonɨcuuhi. Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro.

23 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhɨgueeje jɨɨhaiñofaño iicamehejeque dɨɨcɨto taaja igahafequi.

24 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Itɨconɨ ucuuhuvarumo tamachutaatɨ ajashuno itɨɨvejitɨhi, nooboro.

Cristo Dojɨcutɨ Ofoomo Jillɨ Icaji.

25 Jaanaa Jesu dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaanegui dojɨcuvɨro diitojaa ɨɨmeveuboro nuuhi:

26 Saafi tadyojɨcutɨ asaanoco iimogoobo caanico, seejɨco, mogaico, iseemeque, inahabomɨco,

inagomɨco, bu ifi icarunoco icano ɨjɨɨhevetɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.

27 Tollɨro tamomohallɨtɨ ifiico iguijenɨsunoco iimogotɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.

28 ¿Nacu amɨɨhaitɨ saafi torrehacɨco eetavonoco iimogoobo itɨconɨ tohacɨ ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino ɨɨfetejidɨno iicaruva eetavejiruubo.

29 Jaanotɨ ihɨmahacɨnocoro ɨtɨconɨɨbo inɨhɨbamɨ achahaneguiiha ijeevesuruva tohacɨjeque aatyɨmeme diiboco dejecujirahi:

30 Diibo jino tɨconɨhinɨrahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinɨtɨhi, noomoro.

31 Jaabadɨro saafi aivojɨɨbo siijiinɨjeo aivojɨɨboma omoonɨcasijisumi imiyamɨnaa diez mildɨmoma iicaabo. ¿Nacu fɨne veinte mildɨmoma diibojaa asaaboco guiinonɨjirahi?

32 Jaarunaa diiboco sahɨgotɨro iguiinonɨjirunoco agaajaaboro tehesiibaacaro diibojaa jɨɨbogoco galluujiruubo iimitocasiqui.

33 Jaabadɨ cajaanɨhacho amɨɨhaitɨ paryɨ iinoco ejeevesutɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.

Ɨmuhu Iimo Afatyusumi.
(Mt 5.13; Mr 9.50)

34 Ɨmuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿mɨllɨ bu siino imitejiruno?

35 Jillɨ magañɨɨtacuuhi jiinɨjeguiiha imitɨno, bu abonoguiiha imitɨno icano. Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, nooboro.

15

Oveja Ɨmɨtanovɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 18.10-14)

1 Jaanaaca paryɨ impuesto jaadusumɨnaa, paryɨ imitɨmɨnaa icamo saahicauhi diiboco iguubunɨcɨqui.
2 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo diibeditɨ imitɨno neehicauhi: Jaanɨ iimitɨmehejequere agaayɨcɨɨboro diitoma machuubo, noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco jillɨ oovɨcɨuhi:
4 ¿Nacu mɨɨjoho fɨne amɨɨhaitɨ ciendɨno ovejamɨma iicaabo saafi diitotɨ imɨtaruva noventa y nuevedɨmoco sihɨgo iimimañovɨ ificuhinɨɨboro feejitɨrahi iguiinotoobo aatyɨmetɨnohachuta?
5 Jaaboco aatyɨmeebere imo imo ijɨjebaɨhallɨvɨ ficuunɨcɨhi.
6 Jaabo iijajaago agaseebere inahabomɨco, ifiitɨnomɨnaaco icano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja ɨmɨtahinɨɨboco atyɨmecuuhi, nooboro.
7 Amɨɨhaico neehi: Tobadɨro niquejefaño iicamo aivo imo imo icanɨcɨhi saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesuuboro iicasumi. Jaanotɨ noventa y nuevedɨmo iimitɨma achahamo iicamaño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanegui diito janaanɨcɨvɨ imo imo iicano saafi iimitɨco ejeevesucusumi.

Nɨhɨbajevɨ Ɨmɨtajevɨ Ohoovɨcɨno.

8 ¿Nacu cajaamo gaigo fahuseecɨjeva inɨhɨbamɨ iicanotɨ saje imɨtaruva cuugahuco

ɨnɨɨgoro guijaagoro, iminogayɨ guiinejitɨrahi aatyɨmetɨnohachuta?

9 Jaajeque aatyɨmecuudɨ inagomɨ, ifiitɨnomɨnaa icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyɨmecuuhi tañɨhɨbaje ɨmɨtahinɨjeque, noogoro.

10 Amɨɨhaico neehi: Tollɨro Moocaani toomomɨnaa sihidɨ imo imo icanɨcɨhi, saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesusumi, nooboro.

Inɨhɨbamɨco Sɨcamañovɨ Agañɨɨfifiibovɨ Ohoovɨcɨno.

11 Tollɨro bu Jesu nuuhi: Saafi miimɨsiicɨ iseemene mɨsima icauhi.

12 Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daacɨ dinehejetɨ ufucu uudi iica-jirunoco, nooboro. Jaanegui caani diitɨsima in-ehejeque diitɨsima dugaacuuhi.

13 Jaanobuunatɨ iguihoobo inehejeque anaajeuboro inɨhɨbamɨco allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino siijiinɨjevɨ fuuhi. Jahɨgo paryɨ inɨhɨbamɨco iimitɨnovɨ gañɨɨubo.

14 Jaanaaca diibo inɨhɨbamɨco agañɨɨcuunobuunatɨ toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi. Jaaneri diibo tɨcovauhi sihidɨ ajebari iicaabo.

15 Jaanoma iicaabo dudɨcamaajeque guiinutuubo toojiinɨjeomɨnaafijaago. Jaabo diibo ifaafaimɨco tuumusuuhi.

16 Jaabo ifaafaimɨ machuta imitɨnotɨ imachuqui moonɨhicaurahi. Jaarunaa mɨɨhaiñooba diiboco toonotɨ acɨhicautɨhi.

17 Jaanotɨ esafutuubo: Guihirubi iijafaño si-
hidɨ idudɨcamaajemɨnaa machuta sihidɨ atyuu-
vonɨcɨnaaca, uujoho jimañovɨ ajebari nacatehi.
18 Dojɨcuvɨro uumiji guihirubi iijajaago. Jaaboro
diiboco neeji: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ
icano imitɨno moonɨhicahi.
19 Jaanegui uujoho iimitɨmaño diseemenebadɨ
icacuutɨhi. Jillɨ didudɨcamaajeebebadɨro uco
deesɨcɨnɨcu, nooboro
20 dojɨcuvɨro uumicuubo caani iijajaago.

Jaaboco tehesinotɨro caani aatyɨmeuboro
ɨdaasuvuuhi. Jaaboro diibojaago ijinafatyuuboro
diiboco ihiibɨcɨtuuboro nɨnɨɨcɨubo.
21 Jaanegui diibo caanico nuuhi: Guihi,
Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno moonɨhi.
Uujoho iimitɨmaño uco diseemenebadɨ icacuutɨhi,
nooboro.
22 Jaarunaa caani nuuhi ijeecɨvomɨnaaco:
Goovano iimichehuco mɨhɨcɨmoro diiboco
mɨjɨɨhacu. Jaamoro usegaiviicutɨ ihusefa mificu,
tɨhaipaajetɨ diiboco mɨjɨɨhacu icano.
23 Jaamoro niivɨgai ɨɨcavaaboco mɨhɨcɨtomoro
magaicaau, muduumoro jɨɨbaimoco meheetave-
qui.
24 Jaanɨ taseemene uchuumucuubo siino
ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco
siino mahatyɨmeneguiiha, nooboro jɨɨbaimoco
eetavuumo.

25 Jaanaaca ihamiyaabo sihɨ ifaguifaño icauhi.
Jaabo jaahe asaaubo guubuuhi agaaseme amasi-
vanoco.
26 Jaanegui saafiitɨ icojɨmɨnaafico ocoovauboro
dilluubo: ¿Mɨllɨ iicano oono? nooboro.

27 Jaanegui iimusuubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui diicaani iniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaausuhi mɨllɨ icatɨɨbo imino agaseneguiiha, nooboro.
28 Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro jaahe fuuguutɨɨbo. Jaanegui caani asaauboro diiboco noovauhi jaahe isaaqui.
29 Jaaboro caanico nuubo: Ɨɨro gaajahi sihidɨ ficabano ɨɨma dudɨcamaaihicahi diijɨco gañɨɨtɨɨbo. Jaaruuboco safooba diniivɨmɨtɨ saafiigayɨɨba daacɨtatɨhi, tagataavomɨnaama jɨɨbaimoobaco eheetavejirunaaca.
30 Jaanotɨ jaanɨ daachi dinɨhɨbamɨco iimitɨno gaigoomɨma agañɨɨboro agaseebedi naha diniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaauhi, nooboro.
31 Jaanegui caani nuuhi: Besha, ɨɨjoho fahiijɨvaro uuma diicanɨcɨhi. Jaamaño paryɨ tañeheje diino.
32 Jaanotɨ imino jisumi jɨɨbaimoco meheetavomoro imo imo mihicano, dinahabo uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco mahatyɨmeneguiiha, nooboro.

16

Iija Toomomɨnaafi Iimitɨɨbovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ tollɨro Jesu nuuhi ijɨɨbogomɨnaaco: Icaubo saafi sihidɨ nɨhɨbamɨma iicaubo, guubuuhi iija toomomɨnaafi diibo nehejeque sɨcamañovɨ agañɨɨhicaunoco.
2 Jaanegui ihaivojɨɨbo ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ iicanoco ɨɨditɨ guubuhi? nooboro

didudɨcamaajetɨ paryɨ uco dɨɨbogo. Jisu tadyudɨcamaajemɨnaafitɨ diicacuujitɨhi, nooboro.
3 Jaanegui iija toomomɨnaafi esamaaihi-cauhi: ¿Mɨllɨ fɨne icaji jisumi tahaivojɨɨbo tadyudɨcamaajetɨ uco agañɨɨdɨ? Sefatɨhi jiinɨjeque eseedijiruubo nucufeguehi sitaaco nɨhɨbamɨco idillunoco.
4 Jaaruubo gaajacuuhi jillɨ saatohoco aamusunotɨ diito uco iijafaño tadyudɨcamaajema achahasumi agaayɨcɨjinoco, nooboro
5 coovaubo saafiiri paryɨ saatoho ihaivojɨɨboco edebeumoco. Jaaboro saafiico dilluubo: ¿Mɨnoodɨno ɨɨjoho tahaivojɨɨboco debehi? nooboro.
6 Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendɨno illuva tyɨgabaje dɨɨrɨbanoco, nooboro. Jaanegui iija toomomɨnaafi nuuhi: Jino didebehaamene, goovano casɨɨvoobo bohonotɨ deetavo cincuen-tadɨnoro oono aametɨ, nooboro.
7 Jaabadɨro sifiico dilluubo: ¿Jana mɨnoodɨno ɨɨjoho tahaivojɨɨboco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco ciendɨno tɨcovo tiyɨva, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame, bohaametɨ deetavo ochentadɨno tɨcovo tiyɨvaro, nooboro.
8 Jaanoco ihaivojɨɨbo agaajacɨudɨ nuuhi: Taaja toomomɨnaafi gaajaabo aivono ɨfuuruubo, sitaama imino iicaqui omoonɨnoco. Jiinɨjeo miyamɨnaa gaajahi jiinɨjeonehejeque, miyaavogomɨnaa janaanɨcɨ.
9 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri gataavomɨnaatɨ mɨhɨcɨ jiinɨjeoneheje ifinɨɨdɨ amɨɨhaico diito ufucu

niquejefañо ifinɨjitɨno iijanofañо igaayɨcɨqui.
10 Mɨɨdɨrunoma imino omoonɨɨbo, tollɨro igu-
iraanoma imino moonɨhi. Jaanotɨ ajashurunoma
imitɨno omoonɨɨbo, iguiraanoma tollɨro imitɨno
moonɨhi.
11 Jaamañо jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri imitɨno
momoonɨmoco, ¿mɨɨjoho bu amɨɨhaico imiyaane-
hejeque acɨjirahi?
12 Jaanotɨ sitaano icarunoco imitɨno
momoonɨhicamoco, ¿mɨɨjoho bu amɨɨhaico
acɨjirahi amɨɨhaiñotɨro iicaqui?
13 Chahaabo jeecɨvomɨnaafi miimɨsiicɨ
aivojɨtɨsico ejeecɨvoobo, saafiico ɨjɨɨhegueebere,
saafiicoro gaijɨjiruubo. Saafiima imino
iicaaboro saafiiditɨ imitɨno esamaaijiruubo.
Jaabadɨro Moocaani, bu nɨhɨbamɨ icanoco sano
mejeecɨvejitɨrahi, nooboro.
14 Jaanoco fariseomɨ nɨhɨbamɨma imoyɨɨcɨmɨnaa
iicamañо jillɨ unuunoco paryɨ uguubuumoro Je-
suco dejecuumo.
15 Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amɨɨhai
miyamɨnaa ɨmefeenevɨ iminobadɨ mihicahi.
Jaarunaa Moocaani amɨɨhai jeebɨɨco gaajahi;
miyamɨnaa sihidɨ jeevahibadɨ eesɨcɨnɨnoco
Moocaani jɨɨheguehi.

Moise Tajɨɨba, Moocaani Aivojɨ Icano.

16 Sɨɨcɨjetɨ Moise tajɨɨba, Moocaani iimaamɨnaa
icano icahicauhi, Jua ifiivutɨnohachuta. Toonotɨro
iimi Moocaani aivojɨ iijɨ jɨɨbogocafetehi.
Jaamofeenedɨ famooro sefacɨnɨhi ijɨcafetequi.
17 Tɨhɨɨno niqueje, bu jiinɨje icano ifinɨno. Jaano
janaanɨcɨ jeevano tajɨɨbatɨ sasitugayɨ afatyejiruno.

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Ejeevesunoditɨ.
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

18 Saafi miyamɨnaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco ɨɨcɨɨbo iimitɨnoco eetavehi. Jaabadɨro ejeevesucɨnɨgoco ɨɨcɨɨbo iimitɨnoco eetavehi.

Sihidɨ Nɨhɨbamɨma Iicaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo. Jaabo iminoono gaachehunofaño jɨcamaaihicauhi ovosɨɨnoono. Jaaboro fafucuvaacɨvɨro jɨɨbaimoco sihidɨ ovosɨɨnoono. Jaanaa tollɨro icaubo saafi
20 ɨɨdaasuubo sihidɨ icɨɨnisinoma icaabo baavɨ gɨcɨnɨhicaubo inɨhɨbamɨma iicaabo guhugavɨ.
21 Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inɨhɨbamɨma iicaabo machuta usuuvɨneri. Jaaboco jɨcumɨ asaamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi.
22 Jaanofeene iguijeveubomajeque cɨɨumo. Jaaboco Moocaani toomomɨnaa satyuuhi icojɨvɨ. Jaanaa tollɨro bu inɨhɨbamɨma iicaubo guijeveuhi. Jaaboco cɨɨumo.
23 Jaabo inɨhɨbamɨma iicaubo ɨdaasuno icahicauhi iguijeveme iicafihɨgo. Jaabo tahɨgotɨ caamoco emeecɨubo atyɨmeuhi Abrahamco Lazaro iicojɨri icaaboma.
24 Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco dɨdaasugo. Jaaboro Lazaroco tajɨɨba ofooboro ihusegai nijequeque nɨfaihufaño amatyusuuboro tañejeba nijequeque isɨɨcusuvaqui. Jino cɨɨjɨgaifaño sihidɨ ɨdaasuno icahi, nooboro.
25 Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jiinɨjehallɨri idiicahinɨsumi imino diicahinɨhi. Jaanotɨ Lazaro ɨdaasuno icauhi.

Jaaruubo jisumi juuga jacusucɨnɨhi. Jaanotɨ ɨɨjoho
ɨdaasuno diicahi.
26 Jaanomaryo bu amɨɨhai mɨɨhaitɨ sɨcaisitu oon-
aagonovɨ mihicahi. Jaamaño juugatɨ tahɨ efee-
jirumo. ¿Mɨllɨ bu feejirahi tahɨgotɨoto? ¿Mɨllɨ bu
juugavɨ fatyejirahi? nooboro.
27 Jaanegui inɨhɨbamɨma iicaubo nuuhi:
Jaaneguiiha taca Guihi Abraham, ɨco neehi: Jaabo
Lazaroco galluuhi guihirubi iijajaago,
28 ofooboro sahusedɨmo tañahabomɨco
ijɨɨbeguetequi. Jaanotɨ juuga jino ɨɨdaasumañovɨ
tollɨro saadimo, nooboro.
29 Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano
Moise acaatɨnɨuhaamene, Moocaani iimaamɨnaa
acaatɨnɨuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro.
30 Jaanegui inɨhɨbamɨma iicaubo nuuhi:
Jɨɨhɨ, guihi Abraham, jaarunaa saatoho
iguijevecuumotɨ diitoco ijɨɨbogoturuva iimitɨco
jeevesujirumo, nooboro.
31 Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise,
Moocaani iimaamɨnaa icamoco uguubutɨhachiijɨ,
tollɨro bu saatoho iguijevecuumotɨ ifuuruva gu-
ubujitɨrumo, nooboro.

17

Iimitɨnofaño Agañɨɨsujiruno Ñɨhicu.
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jaadɨ Jesu nuuhi ijɨɨbogomɨnaaco: Icamo
iimitɨno, miyamɨnaaco imitɨnofaño agañɨɨsuno.
Jaarunaa ɨdaasucani icajiibo sitaaco imitɨnofaño
agañɨɨsuubo.
2 Imijiruno diiboco guiisibatyɨgabari icodaahetɨ
muduujenɨmoro muuaifaño magañɨɨno. Jaano

janaanɨcɨ ɨdaasuno icajiruubo seemeneque imitɨnofaño agañɨɨsuubo.

3 Mehesɨcɨnɨ amɨɨhai nahabo amɨɨhaico imitɨno omoonɨhachiijɨ diiboco mɨhɨɨba. Jaabo iimitɨco ejeevesuhachiijɨ diiboma mihimibachucasi.

4 Safucuro sahuse juugahusetɨ mifoocɨ icano imitɨno omoonɨɨboro, bu tonoodɨfovaro dijaa asaaboro siino tollɨ icacuujitɨhi onoohachiijɨ, imino diiboma mihimibachucasi, nooboro.

Miyaavogo Mitya.

5 Jaanegui iminɨsumɨnaa Aivojɨɨbo Jesuco nuuhi: Mɨɨhaico daamusu janaanɨcɨ mimiyaaveguequi, noomoro.

6 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai miyaavogo mostaza noovata toogaidɨno iicahachiijɨ jiho sicomor onoohoco meneejirahi: Jinootɨ gaijuuvoho muuaifeenevɨ dulleevete munuuruva, amɨɨhaico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecɨvomɨnaafi Omoonɨfino.

7 Amɨɨhaitɨ cajaanɨhacho ijeecɨvomɨnaafima iicaruva ududɨcamaaihicaabo faguifañotɨ agaseebeque: ¿Nacu saacu, casɨɨvoobo, machucu, meneejirahi?

8 Cha, tollɨ icatɨno. Fɨne meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivojɨɨboco deecɨvo machuqui, aduqui icano. Jaadɨ jari ɨɨjoho machuji, daaduji icano, meneejirahi.

9 ¿Nacu dijeecɨvomɨnaafico atajɨɨbanoco eetavonohallɨvɨ graciaco daacɨjirahi? Tollɨ icatɨno.

10 Tollɨro amɨɨhai Moocaani atajɨɨbanoco mihimivucuudɨ monoo: Jillɨ mɨɨhai mɨhɨɨfono

jeecɨvomɨnaa jillɨ atajɨɨbanocoro meheetavomaño, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecɨdɨmoco Foojohoma Iicamoco.

11 Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiinɨje, Galilea jiinɨje icanofeenedɨ.
12 Jaabo toojiinɨjeocuumi saacuumivɨ ɨɨfutuubojaago saaumo fahuseecɨ gaifiimɨ foojohoma iicaumo. Jaarumo diibotɨ tehesino ujulleecamaaivaumoro sefano nuumo:
13 Jesu jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhaico dɨdaasugo, noomoro.
14 Jaamoco Jesu aatyɨmeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemɨco mɨhɨfusuto, nooboro.
Jaanegui ufuumotɨ jɨɨhaivɨ ifoojoho buuhi.
15 Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojɨcuvɨro uumiubo Moocaanico imooboro sefano.
16 Jaaboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro jiinɨjehallɨvɨ javuvuubo graciaco ihacɨqui. Jaabou Samaria jiinɨjeoobo.
17 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecɨdɨmo mubuheetɨhi? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedɨmo?
18 ¿Jaanɨ ɨdɨɨboro siicuumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro.
19 Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño buheetecuuhi, nooboro.

Millɨ Fɨne Moocaani Aivojɨ Gaseji.
(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Jaanaa fariseomɨ Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivojɨ gaseji? noomoro.

Jaanegui diibo iimusuuhi: Moocaani aivojɨ agasene siinoco mahatyɨmenɨcɨnobadɨ jeevatɨno.
21 Juu icacuuno, jahɨ icacuuno noorajitɨno, Moocaani aivojɨ amɨɨhaifeeneri icacuuhi, nooboro.
22 Ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Ufucu amɨɨhai mihimegueji mahatyɨmeneque Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo fucutɨ. Jaarumo mahatyɨmejitɨhi.
23 Jaasumi amɨɨhaico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahɨ icacuuno, noomoro. Diito dojɨcutɨ mefeedino.
24 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino jillɨ jeevaji: Oono sisi niquejeguiinodɨ saanaagojetɨ siinaagojevɨ anamebanɨcɨbadɨ.
25 Jaaruubo itɨconɨ sihidɨ ɨdaasuno icaji, jisumiomiyamɨnaa uco jɨɨheveji icano.
26 Mɨɨro johono Noe iicausumi iicaubadɨ icajino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino ɨmega.
27 Mɨɨro miyamɨnaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo, iseemeque tajenɨhicaumo icano. Jaanaaca Noemɨ imeenegafaño jɨcafutuuhi. Jaanaaca sihidɨ niija aaiguuneri paryɨ saatoho guijeveuhi.
28 Jaabadɨro bu Lot onoobo iicausumi icauno machuhicaumo, aduhicaumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo icano.
29 Jaanaaca Lot Sodoma cuumitɨ ufuunobuunatɨ niquejefañotɨ aifuuno cɨɨjɨgaima guiisibano ɨjɨgauno. Jaaneri paryɨ tuucuumi miyamɨnaa guijeveuhi.
30 Tollɨreji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ajafeveedɨ.

31 Tusumi saatoho iijahallɨri mihicahachiijɨ miniitomoro iijafañotɨ amɨɨhai nehejeque mɨhɨcɨtedino. Jaanotɨ saatoho buhɨgo mihicahachiijɨ amɨɨhai iijajaago muhuumidino.
32 Lot taabatɨ mehesafoto.
33 Mɨɨro ifiico ɨdaasuno omoonɨnotɨ ataajasugoobo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ ifiico Moocaanijaagodɨ ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.
34 Amɨɨhaico neehi: Tufucu miitoocɨ saabafaño cɨgaji. Jaamɨsitɨ saafi imiyaavogotɨɨbo satyocafeteji diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ saafi imiyaavogoobo coovovacafeteji.
35 Bu miimɨfeecɨ gaigoomɨfe sano garyɨɨhañɨji. Jaamɨfetɨ saafigo imiyaaveguehicatɨgo ɨcɨcafeteji diigoco sihidɨ jeevano ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ saafigo imiyaaveguehicago jeevesucafeteji.
36 Bu miimɨsiicɨ buhɨgo icaji. Jaamɨsitɨ saafi ɨcɨcafeteji. Jaanotɨ saafi jeevesucafeteji, nooboro.*
37 Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojɨɨbo, conoovɨ fɨne tollɨ icajino? noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Tuucɨta iicahɨgo añɨmɨ igaivefihi, nooboro. Jaabadɨ niino jaadusufucusumi imiyaavogotɨmoco ɨdaasuno ɨfeteji.

18

Iimitɨno Fagomɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jesu oovɨcɨuhi Moocaanima ihiimaamo quehecuno iicaqui.

---

* **17:36** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

2 Diitoco nuubo: Saacuumivɨ icaubo saafi
fagomɨnaafi Moocaanico ɨñɨhicuguutɨɨbo. Tollɨro
mɨɨhaiñoobaco gaijɨhicautɨɨbo.
3 Jaacuumivɨ tollɨro fibaijɨgo icauhi. Jaago
saicɨno diibojaa feehicauhi imɨnaafima imitɨno
iicahicaunoco diigoma iimibachuqui.
4 Saicɨno diibo diigo unuurunoco: Jii, nee-
hicautɨɨbo. Jaanofeene esafutuuboro nuubo:
Moocaanico ñɨhicugotɨhi, mɨɨhaiñoobaco gaijɨtɨhi
icano.
5 Jaarunaa jaamo fibaijɨgo asaagoro gañuhusuno
uco moonɨhicahi. Jaanegui diigohallɨtɨ icaji siino
saicɨno saacuutɨgo iicaqui tajeebɨɨco uco nɨjɨ nɨjɨ
moonɨdigo, nooboro.
6 Jaanoco Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: Jillɨ nuubo
iimitɨno fagomɨnaafi.
7 ¿Nacu jaabadɨ Moocaani ɨɨcɨmo diibovɨ
ɨɨdaasuvomo fucuhachuta, cuujehachuta icano
idilluruva diitohallɨtɨ Moocaani icajitɨruubo?
¿Nacu fɨne diitoco tuumusujiruubo?
8 Amɨɨhaico neehi: Tuumusutɨɨbo diitoco
goovano amusujiruubo ¿Nacu fɨne uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo siino jiinɨjevɨ asaadɨ
fɨne miyaavogoco atyɨmeji? nooboro.

Fariseomɨoobo, Impuesto Jaadusumɨnaafi Icanovɨ Ohoovɨcɨno.

9 Saatoho: Mɨɨhai aivo miyaamo,
noomoro sitaaco ɨtɨɨsuhicaunoma iicaubo jillɨ
ohoovɨcɨuboro nuubo:
10 Safoono miimɨsiicɨ gaifiimɨsi templojafaño fu-
uhi Moocaanima iimaaqui. Saafiu fariseomɨoobo.
Jaanotɨu saafi impuesto jaadusumɨnaafi.

11 Jaanaaca ifariseomɨoobo julleecɨnɨɨboro
Moocaanima ihiimaaubo jillɨ neehicauhi:
Moocaani ɨco imehi saatoho iicabadɨ uujoho
nanivamɨnaafi icatɨhi, sitaaco imitɨno
moonɨtatɨhi, gaigoomɨma icatatɨhi, jaanɨ impuesto
jaadusumɨnaafibadɨ icatɨhi,
12 sajaguisɨvɨ mifoocɨ machutɨɨbo icafihi, uujoho
paryɨ agaananotɨ fahuseecɨtɨ sano ɨco acɨfihi, nuu-
ruubo, nooboro.
13 Jaanotɨ jillɨ impuesto jaadusumɨnaafi
tehesino icahicauhi caamo niquejejaagoco
meecɨtɨɨbo, jillɨ icɨɨdɨɨ tɨcovoco aamɨhicaubo
nooboro: Moocaani uujoho imitɨmɨnaafi uco
dɨdaasugo, nooboro.
14 Jaanotɨ amɨɨhaico neehi: Jaanɨ impuesto
jaadusumɨnaafi iijajaa fuuhi ijeebɨɨ imicuubo.
Jaanotɨ fariseomɨooboco Moocaani gaayɨcɨutɨhi.
Jillɨ iicamaño: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoono
guiinovɨ ficucafeteji. Jaanotɨ: Sihidɨ jeevahi,
onootɨɨboco sihidɨ jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

15 Tollɨro bu seemegayɨmɨco Jesujaa
sɨvahicaumo diitoco idudɨɨcɨqui. Jaanoco
ijɨɨbogomɨnaa aatyɨmeumoro ɨsɨvaumoco
ɨɨbahicaumo.
16 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi:
Jaafa tajaa seeme saahi: Mefeedino, meneejira-
hana. Diitobadɨ iicamedi Moocaani aivojɨ icahi.
17 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Moocaani
aivojɨco seemene iicabadɨ agaayɨcɨtɨɨbo, tahɨ ufucu
feejitɨhi, nooboro.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Jaanaa saafi aivojɨɨbo Jesuco dilluuhi: Idiimi-
ibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ fɨne moonɨji ifinɨjitɨno
fiivoma icaqui? nooboro.

19 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨtɨ: Jaabo
uco iimiibo, neehi? Ɨdɨɨboro saafiiro iimiibo
Moocaani.
20 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbaco? Sifigotɨ
taabavadino, guijenɨdino, nanivadino, sitaaditɨ
sɨcamañooco dɨɨbeguedino, diicaani, diiseejɨ
icamɨsico gaijɨ, nooboro.

21 Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetɨro uujoho
paryɨ tollɨ moonɨfihi, nooboro.

22 Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi:
Icanehiica sano dihɨmega; Foobo dinehejeque
paryɨ naajete. Jaaboro inɨhɨbamɨco ɨdaasumoco
daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ dinehejema
diicaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.

23 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuubo si-
hidɨ inɨhɨbamɨma iicaumaño.
24 Diibo ɨɨdaasuvuunoco Jesu aatyɨmeuboro nu-
uhi: Aivo jeedɨ tɨhɨɨno sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo
Moocaani aivojɨfaño ofoono.
25 Tɨhɨɨjitɨruno camello januutu ojɨri afatyono.
Jaanotɨ sihidɨ jeevano sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo
Moocaani aivojɨfaño ofoono.

26 Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui ca-
jaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.

27 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyamɨnaadi
ɨtɨhɨɨno Moocaanidi tɨhɨɨtɨhi, nooboro.

28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo
mɨɨhai paryɨ monehejeque mejeevesumoro ɨɨma
mɨhɨguehi, nooboro.
29 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨ amɨɨhaico
neehi: Cajaatyohacho iijaco, caanimɨco, ina-
habomɨco, mogaico, iseemeque icano
30 Moocaani aivojɨguiinodɨ ejeevesumo jiije-
hallɨvɨ janaanɨcɨ gaayɨcɨji. Tollɨro ufucu niqueje-
faño ifinɨjitɨno fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

31 Jaadɨ Jesu fahuseecɨ siino miimɨsiicɨ icano
icamoco ijɨɨbogomɨnaaco ijeevadɨ ocoovauboro
nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefeehi paryɨ
Moocaani iimaamɨnaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubeditɨ acaatɨnɨunobadɨ iicaqui.
32 Jaaboco uco sihɨgo miyamɨnaaco acɨjimo.
Jaamoro uco dejecujimo imitɨno onoomoro
jɨɨrebamaaijimo,
33 ahaamɨmoro, guijenɨjimo. Jaaruubo mifu-
cucɨ, safucu icanobuunatɨ guijevefeenetɨ siino
buheeteji, nooboro.
34 Jaarunoco diito ajashuno gaajautɨhi jinejetɨ
unuunoco diitedi toovono iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Iicaubo Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 Jaanaa Jesu Jerico cuumitɨ fiitɨcuunaa saafi
aatyɨmetɨɨbo jɨɨhaijɨniri gɨcɨnɨuhi nɨhɨbamɨco idil-
luubo.
36 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa ofoomoco uguubu-
uboro dilluubo: ¿Mɨllɨ iicano? nooboro.

37 Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo feehi,
noomoro.
38 Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David
Iyaachi, Jesu, uco dɨdaasugo! nooboro.
39 Jaarunaa ɨmegavɨ ufuumo diiboco ɨɨbauhi
illɨɨvequi, noomoro. Jaarunaa janaanɨcɨvɨro
coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco dɨdaasugo!
nooboro.
40 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro tajɨɨbauhi dii-
boco ihɨcɨtequi. Jaanegui ɨɨcɨjeuboco Jesu nuuhi:
41 ¿Mɨllɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyɨmeutɨɨbo nuuhi: Aivojɨɨbo,
aatyɨmeneque imeguehi, nooboro.
42 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡Jii, daatyɨme!
Imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.
43 Jaasumiro diibo atyɨmeuhi. Jaaboro Jesu
dojɨcutɨ fuubo Moocaanico imooboro. Jaanoco
aatyɨmeumo paryɨ miyamɨnaa Moocaanico imehi-
cauhi.

19

Zaqueo.

1 Jaadɨ Jesu Jerico cuumifeenedɨ fuuhi.
2 Jaacuumifañoo icaubo Zaqueo onoobo
impuesto jaadusumɨnaa aivojɨɨbo.
3 Jaabo Zaqueo Jesuco imuguuhi aatyɨmeneque.
Jaaruubo atyɨmehicautɨhi baareebegayɨ iicamañoo,
sihidɨ miyamɨnaa iicauneri icano.
4 Jaanoma iicaubo ɨmegavɨ ijinafatyuuboro
ɨmoho sicomor onoohori caamo fuubo Jesu
afatyujino fiitɨno iicauheri toohotɨ diiboco
ihatyɨmequi.

5 Jaanaa Jesu toonodɨ afatyuubo caamoco
emeecɨuboro diiboco nuuhi: Zaqueo, goovano
tahɨgotɨ niito jaachiijɨ diijafaño ɨfeteji, nooboro.
6 Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo
Jesuco gaayɨcɨubo.
7 Jaanoco paryɨ aatyɨmeumoro imitɨno
neehicaumo: Imitɨmɨnaafi iijafaño Jesu ɨfetehi,
noomoro.
8 Jaanegui Zaqueo ujulleeveuboro Jesuco
nuuhi: Meecɨ Aivojɨibo, tañehejetɨ feenedɨ
ɨidaasufiimoco acɨji. Jaanotɨ saatehedɨtɨ
abañɨiboro ananihicahachiijɨ, igueenemehe-
jedɨno tɨcovovɨ janaanɨcɨ acɨji, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiijaavɨ jaachiijɨ
taajasu gasehi jaanɨ tollɨro Abraham iyaachi iica-
mañoo.
10 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saahi
imɨtahinɨmoco iguiinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecɨdɨno Nɨhɨbajenevɨ Ohoovɨcɨno.

11 Jaamo miyamɨnaa Jesu jillɨ onoonoco
guubunɨcɨhicaumo. Jaanegui jillɨ oovɨcɨubo
Jerusaletɨ ifiitɨcuuneguiiha. Jaanaa diito
esamaaihicauhi: Fɨne jisumiro Moocaani aivojɨ
gaseji, noomoro.
12 Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi
gaifi iyotobadɨ obocɨfiibo. Jaabo fuuhi tehesino si-
ijiinɨjevɨ tahɨ diiboco aivojɨibotɨ ificuudɨ dojɨcuvɨro
ihuumiqui, aivojɨibotɨ iicaqui.
13 Jaabo ifuucuquiro fahuseecɨdɨmoco
ijeecɨvomɨnaaco coovaubo. Jaaboro diitoco
acɨubo nɨhɨbajene sihidɨ ijaada iicanoco. Jaamoco
nuubo: Naajeteque meheetavo jino nɨhɨbamɨri
ofoobo agasenehachuta, nooboro.

14 Jaaruuboco ijiinije miyaminaa
jiiheguehicauhi. Jaamoro diibo dojicuti
saatohoma jiibogoco galluumo: Mihimogotihi
diibo mohaivojiiboti iicanoco, noomoro.
15 Jaarunaaca diiboco aivojiiboti ficuumo.
Jaadi diibo siino ijiinijevi uumiubo. Jaadi
cuuhuvaubo ijeecivominaaco nihibamico
aaciumoco minoodino agaanacuunoco igaajaqui.
16 Jaanegui iticoniioobo asaauboro diiboco nu-
uhi: Aivojiibo, dinihibami fahuseecidino janaanici
gaanacuuhi, nooboro.
17 Jaanegui ihaivojiibo diiboco nuuhi: Aivo
imino, iijoho aivo iimino jeecivominaafi ajashu-
runohallivi imino omoonimaño ico fahuseeci cu-
umivahallivi aivojiiboti ficuji, nooboro.
18 Jaanaa saafi asaauboro nuuhi: Aivojiibo,
dinihibami sahusedino janaanici gaanahi,
nooboro.
19 Jaaboco tolliro iimusuubo: Ɨijoho sahuse cu-
umivahallivi aivojiiboti diicaji, nooboro.
20 Jaanaa sifi asaauboro nuuhi: Aivojiibo, jino
dinihibami filluchehufaño ificuhinino;
21 Ɨco ñihicuguehi sihidi edeevaneguiiha. Jaabo
iijoho ificutimañoti diiciihi abasutirumañoti inoo-
vataco diiciihi, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojiibo diiboco nuuhi: Imitino
jeecivominaafi dihiimaatiro ico mooniji, iiro gaa-
jacuuhi uujoho sihidi ejeevaaboro ificuutimañoti
iiciinoco abasutimañoti onoovasunoco.
23 Jaanegui, ¿colliihi jana tañihibamico banco-
jafaño ficuuhinitihi uujoho uhuumiibo tañihibami
agaananoco fanooro agaayicijirunaaca? nooboro.
24 Iicojiri iicaumoco nuubo: Diibediti

inɨhɨbamɨco mudumɨtɨɨcɨ. Jaamoro fahuseecɨdɨnoma iicaaboco mahacɨ, nooboro.
25 Jaarunaa diito diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, diiboma fahuseecɨdɨno icacuuno, noomoro.
26 Jaarunaaca ihaivojɨɨbo diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi: Iicanoma iicaaboco siino janaanɨcɨ acɨji. Jaanotɨ iinoma achahaabotɨ paryɨ iicarunogayɨco dumɨtɨɨcɨji.
27 Jaanotɨ uujoho aivojɨɨbotɨ iicanoco iimeguehinɨtɨmo tamɨnaaco juuga mɨsɨvamoro tahɨmefeenevɨ magaisiraicɨ, nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jillɨ unuunobuunatɨ Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago.
29 Jaabo Betfaje, Betania icano cuuminotɨ fiitɨcuunaaca tollɨro Olivohono iicagajɨ fiitɨno iicacuudɨ miimɨsiicɨ ijɨɨbogomɨnaatɨsitɨ agalluuboro nuuhi:
30 Mofoo joono ifiitɨcuumijaago. Jaamɨsi tuucuumivɨ mɨhɨfotomɨsi mahatyɨmeji burrogayɨ duujecɨnɨɨboco mɨɨhaiñooba diiberi ɨɨgotɨɨboco. Jaaboco misinaayumɨsiro mɨsɨva.
31 Amɨɨsico cajaatyohacho: ¿Collɨhi momoonɨhi? onoohachiijɨ, monoo: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha, noomɨsiro.
32 Jaanegui diitɨsi ufuumɨsi atyɨmeteuhi paryɨ Jesu unuubadɨ.
33 Jaamɨsi iburrogayɨco sinɨumɨsico abajato nuuhi: ¿Collɨhi moburroco misinɨɨhi? noomoro.
34 Jaanegui diitɨsi nuuhi: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha, noomɨsiro.

35 Jaadɨ diiboco Jesujaago asatyuudɨ
igaachehunoco iburrohallɨvɨ ificuumoro Jesuco
diibohallɨvɨ casɨɨhacuumo.
36 Jesu diiberi ofoobo ɨmega igaachehunoco jee-
bumoro feehicaumo jɨɨhaifaño.
37 Jaabo Olivohono iicagajɨri guiino
niituunaaca, paryɨɨcɨno miyaavogomɨnaa
diibo dojɨcutɨ ufuumo tɨcovauhi sefano
onoomo Moocaanico iimomo sihidɨ ejeevanoco
aatyɨmeunoma iicamo
38 neehicaumo: ¡Imicani Aivojɨɨbo, Mohaivojɨɨbo
memeri asaabo! ¡Niquejefaño sajeebɨɨ! ¡Moocaanico
mihimo! noomoro.
39 Jaanegui saatoho fariseomɨ diitofaño iicaumo
nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, didojɨcutɨ asaamoco dɨɨba,
noomoro.
40 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi
diito illɨɨvuruva guiisibano coovadiinamaaijirahi,
nooboro.
41 Jaabo Jerusale ifiitɨcuunoco aatyɨmeuboro tu-
ucuumihallɨvɨ taaubo:
42 Ɨɨjoho jaachiijɨ difucuvɨ ɨco sajeebɨɨco
aacɨjirunoco gaajaruva sajeebɨɨ diicajirahi.
Jaaruno ɨɨdi otoovomaño daatyɨmetɨhi.
43 Safucu ɨɨdi ɨdaasufucu gaseji dimɨnaa dihallɨdɨ
emecuvejifucu dihallɨdɨ emecuvomoro fahɨgovatɨ
ɨco moonɨji,
44 ɨco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨmoro dimiyamɨnaaco
gaisiraicɨjimo. Jaamoro sababa dihallɨvɨ guiisi-
baco jeevesujitɨmo, Moocaani ɨco abaavafucuco
agaajacɨtɨmaño, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jaaboro Jesu templojafañɔ ufuuboro
tɨcovaubo toojafañɔ anaajemeque isivɨ agañɨɨubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Caatɨnɨhaamefañɔ jillɨ
noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noono.
Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro mimini-
iyuhi, nooboro.
47 Jaabo Jesu fafucuvaacɨvɨro miyamɨnaaco
templojafañɔ jɨɨbogooboro icahicauhi. Jaarunaa
sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, tuucuumi
aivojɨto icamo diiboco iguijenɨqui ituma
ɨfehicauhi.
48 Jaarumo toonohallɨtɨ omoonɨjirunoco
atyɨmehicautɨmo paryɨ miyamɨnaa diibo
onoonoco uguubunɨcɨmo iicaumañɔ.

20

Jesu Mitya Iijɨ.
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Safoono Jesu templojafañɔ icaubo
miyamɨnaaco taajasubogoco ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa
gaseumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa,
quillahuto icamo.
2 Jaamoro diiboco dilluumo: Mɨɨhaico dɨɨbogo,
¿mɨɨjoho iijɨtɨ jillɨ moonɨhi; mɨɨjoho ɨco eneenegui-
iha? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tollɨro
amɨɨhaico dilluji, uco mihiimusu:
4 ¿Nacu, mɨɨjoho Juaco tajɨɨbauhi miyamɨnaaco
initɨqui? ¿Moocaani, nacu miyamɨnaa? nooboro.
5 Jaarunaa diito sanomɨro noocasihicauhi: ¿Mɨllɨ
fɨne meneeji? Moocaani tajɨɨbari munuuruva du:
¿Collɨhi jaanoco mimiyaavogotɨhi? mɨɨhaico nee-
jiruubo.

6 Jaanotɨ miyamɨnaa tajɨ̈bari munuuruva,
mɨ̈haico paryɨ miyamɨnaa guiisibaneri
gaicaaujirahi, miyanotɨro Jua Moocaanifañodɨ
ihiimaahicaunoco imiyaavogomoro.
7 Jaamoro nuumo: Magaajatɨhi. ¿Mɨ̈johohacho
fɨne Juaco miyamɨnaaco initɨjinoco tajɨ̈bauhi?
noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨ̈, tollɨro
amɨ̈haico uujoho neejitɨhi mɨ̈joho tajɨ̈bari
omoonɨnoco, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Jaadɨ Jesu miyamɨnaama ihiimaauboro jillɨ
ovɨcɨuhi: Saafi miyamɨnaafi baacuco sihidɨ basu-
uhi. Jaaboro dudɨcamaajemɨnaaco toonoco utu-
umusuuboro. Sihɨ tehesino fuubo tahɨ gueenene
iicaqui.
10 Jaano ibaacu onoovacuudɨ iicojɨmɨnaafico
galluubo diitojaago imañoonotɨ diibojaago diito
igalluuqui. Jaaruuboco diito ahaamɨhicaumoro
botɨ̈boco dojɨcuvɨro diibojaa galluumo.
11 Jaanegui toono abajaabo sifiico galluuhi.
Jaaboco tollɨro ɨdicuno, unuumoro aamɨumo.
Jaamoro botɨ̈boco dojɨcuvɨro galluumo.
12 Jaanegui siino bu sifiitɨ galluubo. Jaaruuboco
ɨtɨhɨvasuumoro buhɨgovɨ gañɨ̈umo.
13 Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Mɨllɨ
fɨne moonɨji? Agaijɨ̈bo taseemeneque galluuji.
Jaaboco aatyɨmemere fɨne bocɨguejimo, nooboro.
14 Jaaboco aatyɨmeumoro noocasiumo: Jaanɨ
duhu imi toonoco agaayɨcɨjiibo. Masɨ̈ migui-
jenɨqui. Jaadɨ jari mɨ̈hai toono abajatotɨ mihicaji,
noomoro.

15 Jaamoro tomañoti sihigovi asatyumoro dii-
boco guijeniumo, nooboro Jesu diitoco dilluuhi:
¿Jaamoco milli fine tofagui abajaabo diitoco fine
mooniji?
16 Asaaboro diito dudicamaajeminaaco
ifinisuuboro toonoco sidudicamaajeminaaco
aciiiibo, nooboro.
Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha,
Moocaani tolli mooniidino! noomoro.
17 Jaanegui diitoco Jesu emeeciuboro nuuhi:
¿Nacu, milli eneejiruno jino Caatinihaamefaño ic-
ahi? Jilli du noono:

Guiisiri iijanoco eetavoniicimo imiguiisibaco
itihisuumoro gañiihi. Jaarunofaño
saafi agaajaabo tobaco dojicuviro
iciihi toba iminoco agaajamaño.
Jaaboro aivo imimaño ficuubo, noono
Caatinihaamefaño.

18 Jaabahalliivi aacotomo gafaryunamaaiji
idiidaaheje. Jaanoti cajaatyohalliivi toba
aacotohachiiji diitoco quicheyiiciiiba, nooboro.
Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu
omooniijinoco.

Impuestoditi Ihiimaano.
(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Jaasumiro Jesuco sacerdotemi aivojito,
caatiniminaa icamo gaayiciujirahi diitoti
onoobo siinovi ohoovicciiboro eneehicaunoco
agaajaumoro. Jaarumo miyaminaati iguiuhi.
20 Jaamoro saatohoti galluumo iimimobadi
asaamoro diibo siibadi onoonoco uguubuumoro
diiboco asatyomoro aivojiibo usefaño ihaciitequi.

21 Toonegui diito diiboco jillɨ dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨɨjoho miyaanoco imino onooboro, miyaanoco ɨdɨɨbeguehicanoco; paryɨ miyamɨnaaco sabadɨro edeesɨcɨnɨɨboro Moocaani jɨɨhaitɨ imino dɨɨbeguehi.
22 Mɨɨhaico dinoo: ¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu, majaadujitɨhi? noomoro.
23 Jaarunaa diito diibohallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi uco mabañɨhi?
24 Eneecata uco saje nɨhɨbajetɨ mɨhɨfusu. ¿Nacu mɨɨjoho ɨme jana jino, jino imomo acaatɨnɨcɨnɨno icano?
Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨɨbo Cesarno, noomoro.
25 Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahacɨ. Jaanotɨ Moocaaninoco Moocaanico mahacɨ, nooboro.
26 Jaamaño diiboco ɨnɨsuurumo ɨcɨutɨmo mɨllɨ miyamɨnaafeenevɨ unuutɨmaño. Jaamoro sihidɨ jabafiituumo diitoco tollɨ iimusuuneri. Jaamoro llɨɨvɨ icacuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluuno.
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Jaanobuunatɨ saatoho saduceomɨ iguijevecuumo siino buheetejitɨhi onoonɨcɨmo Jesujaago asaaumoro diiboco nuumo:
28 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise mɨɨhaidi caatɨnɨuhi: Saafi nahabo mogai seemevatɨgo cojɨtɨ iiguijevehachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco ɨɨcɨɨboro diigoma iseemevaqui inahaboco ibuunanɨqui, nooboro.

29 Safoono icaumo sahuse juugahuseti
miimisiici icamo saafi seemere. Jaamoti
ihamiyaabo iticoni taabavauhi. Jaaruubo
guijeveuhi seemevatiiboro.
30 Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco iciuhi.
Jaaruubo tolliro seemevatiiboro guijeveuhi.
31 Jaanegui jaano allivioobo diigoco iciurahi.
Jaabadiro famooro diigoma icauhi. Jaarumoti
saafiiba seemevatimoro paryi guijeveumo.
32 Jaanobuunati bu tolliro diigo guijeveuhi.
33 Jaamoti buheetefucu, ¿cajaani taabaji fine?
Famooro diigoco ataabavacuumoti, noomoro.

34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiinijehallivi
miyaminaa taabavacasihi.
35 Jaanoti ufucu ubuheetemere siijiinijevi
Moocaani eneeneri iimihusemañoiifotomo tahi
taabavajitihi, iseemeque tajenijitimo icano.
36 Siino tahigo iguijevecuujitimañoMoocaani
toomominaabadiro icacuujimo siino ubuheete-
cumañoMoocaani seemerucuuji iicamo.
37 Moise tolliro miihaico gaajasuhi igui-
jevecuumo ubuheetejinoco Caatinihaamefañoi
imohogayi ijigahicaumañovi. Jaamañovi noono:
Aivojiibo Moocaani Abraham, Isaac, Jacob icamo
Aivojiibo.
38 Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojiibo
icatino ubuheeme Aivojiibo. Jaabo Moocaanidi
paryi diito buheeme, nooboro.

39 Jaanegui saatoho caatiniminaati diiboco nu-
umo: Imino neehi, jiibogominaafi,
40 noomoro siino diiboco dillucuutimo.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo Cristoco
David iyaachi neehicahi?
42 Mɨɨro David icaruubo Salmohaamefaño nu-
uhi:
Mohaivojɨɨbo Moocaani Tahaivojɨɨbo Cristoco nu-
uhi: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo,
43 dimɨnaaco ditɨhaiguiino uujoho ificuuno-
hachuta, nuubo.
44 ¿Mɨllɨ jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David
bu icaruubo diiboco: Aivojɨɨbo, unuuno icanaaca?
nooboro.

Jesu Caatɨnɨmɨnaaditɨ Neehi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Jaanaaca famooro miyamɨnaa gu-
ubunɨcɨunaaca Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi:
46 Mehesɨcɨnɨ, caatɨnɨmɨnaatɨ caamovonoono
gaachehunoma ɨɨgonoco iimoyɨɨcɨfiimotɨ. Bu
tollɨro imoyɨɨcɨfimo naajetehasinovɨ diitoco
iminoco sinagogajafaño ufuusumi imiya
icaganocoro ujuvicamaaifimo machujafaño
iimimañehejequere juvicamaaifimo.
47 Tollɨro fibaijɨto iijanoco udumɨtɨɨcɨfiimo.
Jaamo ɨɨfurumo gueenene Moocaanima
iimaafimo utuvuusumo sitaaco ibañɨqui. Jaamo
guiraajino cɨɨjɨgaifaño ijaadaco agaayɨcɨno,
nooboro.

21

Fibaijɨgo Aacɨno.
(Mr 12.41-44)

1 Jaanaa Jesu templojafaño atyɨmeuhi sihidɨ
inɨhɨbamɨma iicameheje Moocaanico aacɨmo ifi-
cufiinofaño ificuhicaunoco.
2 Jaabo atyɨmeuhi tollɨro ɨdaasuno fibaijɨgo mi-
jeegayɨɨcɨco ificuunoco.
3 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico
neehi: Jaamo ɨdaasuno fibaijɨgo paryɨ famoova
janaanɨcɨ acɨhi.
4 Jaanotɨ paryɨ diito, diitedi sihidɨ aatyuuvucu-
unotɨ acɨhi. Jaanotɨ diigo ihɨdaasutɨ iicanoco paryɨ
acɨgo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finɨsucafeteji, Neehi.
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Jaanaa saatoho templojatɨ iimaahicauhi
iminoono guiisibano eheetavocɨnɨnotɨ, tollɨro
fañoojaco Moocaanico ejeecɨvomo iminoono
iimibachuhicaunotɨ icano. Jaanegui Jesu nuuhi:
6 Ufucu icajino paryɨ jino amɨɨhai mɨhɨɨfɨnɨcɨnoco
ifinɨsujino, sababa guiisiba siibahallɨvɨ covova-
cafetejitɨno, nooboro.

Ifinɨjino Jɨɨbogo.
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Jaanegui diiboco dilluumo: Jɨɨbogomɨnaafi,
¿cusumi fɨne tollɨ icajino? ¿Millɨtɨ fɨne magaajaji
toono ɨtɨcovacuunoco? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ,
amɨɨhaico sita bañɨdino, guiraajimo tamemeri
asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuuhi,
noomoro. Jaarumo dojɨcutɨ mefeedino.
9 Jaamo mɨnaatɨ, sanomɨro omoonɨcasinotɨ
icano muguubusumi mihiguetejirahana; itɨconɨ
jillɨ icajino. Jaaruno ifinɨcuujino icatɨno,

10 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Si-
ijiinijeoto, siijiinijeotoma mooniicasiji. Siijiinijeo
aivoji, siijiinije aivojima mooniicasiji.
11 Jaasumi sihidi sefano jiinije maryibaji,
ajeba icaji, sihidi fahigovavi guihuvano icaji,
niquejefaño ñihicunoonoco mahatyimeji sihidi
jeevanoonoco.

12 Jaano jilli iicajino imega iticoni amiihaico
agaayicimoro idaasuno mooniijimo amiihaico
satyejimo sinagogajanofaño imitino imooniqui
amiihaico icivojaaniimoro aivojito imegavi
satyejimo tamomohallitii.
13 Jaamo imefeenevi tamomoco mijiibegueji.
14 Jaanegui jilli momooni, imegaviro: ¿Milli fine
iimusuji? noomoro mehesamaaidino.
15 Tusumi jari amiihaico uujoho gaaja iimaaco
aciji. Jaaneri amiihai minaa amiihai iijico jenaau-
jitihi amiihaico guiinoniijitimo.
16 Jaarunaa amiihaico, amiihai caanimi, amiihai
nahabomi, amiihai yoto, amiihai gataavominaa
icamo amiihaico aivojitojaago satyeji. Jaamoco
amiihaiti saatohoco gaisiraicisujimo.
17 Paryi jiinijeminaa amiihaico jiiheveji tamo-
mohallitii.
18 Jaarumo milli mihicajitihi.
19 Tolli icarunofa quehecuno mihicahachiiji
ifiniijitino fiivoma mihicaji.

20 Jerusale cuumihallidi minaa emecucininoco
mahatyimecuudi magaajacu tuucuumi
ifinicuujinoco.
21 Jaasumi Judea jiiniijeri mihicamo ifagajinojaa
magaa. Jaanoti Jerusale cuumiri mihicamo tu-

ucuumiti buhigovi mofoo. Jaanoti tuucuumiti buhigovi mihicamo tuucuumijaa masaadino,

22 Caatinihaamefaño idaasujino onoobadi tusumi icajino idaasufucuno.

23 Idaasucani icajimo tusumi gaigoomi oovato iicamo, mifañotioseejema iicamo icano jiinijehallivi sihidi idaasu iicajimaño jiinije miyaminaaco ñihicuno ahaamijineri.

24 Jaanoti saatoho amocasifaño guijeveji. Jaanoti saatohoco fahigova jiinijenevi icivojaaniimoro satyejimo, tolliro Jerusale cuumico siijiinije miyaminaa jiinijehallidi quicu quicu icaji diitoco Moocaani ejeevesuno-hachutahiica.

Jesu Miyaminaafibadi Ifiivuubo Siino Asaajino. (Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

25 Jaadi niquejeguiinodi jiibogo icaji cuujeo nihibavi, fucuo nihibavi, meecirivi icano; jiinijehalliviparyi jiinijeminaaco ihesamaaje mitaji sihidi igotocinijimo muuai ñihicuno ojineri, ityuucai ñihicuno ojineri icano.

26 Jaamo miyaminaa jiinijehalliviiicajinoco eesamaaimoro iñihicuri choomocinijimo, niquejeomitya icaruno maryibaji.

27 Jaadi jari mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo aimuufaifeenedi mityama, aivojima icano asaanoco.

28 Jineheje jilli iicacuudi caamoco memeecicu mataajasucafutucuujineguiiha,

29 nooboro jilli oovicicubo: Memeeci higuera-hoco tolliro paryi imohonoco;

30 bohono ahaamevanoco mahatyɨmesumi,
amɨɨhairyo magaajafihi ficaba ifiitɨcunoco.
31 Jaabadɨro jino onoonoco mahatyɨmecuudɨ
magaajacu Moocaani aivojɨ ifiitɨcunoco.
32 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Paryɨ jino
iicanoco tusumioto aatyɨmeme guijevejitɨhiica,
33 niqueje, jiinɨje icano finɨjirahi. Jaanotɨ taajɨ
sɨcamañovɨ fatyejitɨhi.
34 Jaanegui mehesɨcɨnɨ, iimitɨnofeenedɨ amɨɨhai
jeebɨɨ cuhufetedino, guirihicavono jiinɨje
busumije imoyɨɨcɨ icano guiinodɨ tufucu amɨɨhaivɨ
mehesɨcɨnɨtɨnaaca gasedino,
35 amɨɨhaihallɨvɨ tacuraba gaajacɨratɨno aaco-
tonɨcɨbadɨ. Jillɨ tufucu gaseji fahɨgova jiinɨjehallɨri
iicamohallɨvɨ.
36 Jaanegui mihimibaicɨnɨcu. Jaamoro
fahiijɨvaro Moocaanima mihiimaa, paryɨ
jino iicajinotɨ mataajaji. Jaamo uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ɨmefeenevɨ mɨhɨfeteji,
nooboro.
37 Jaabo Jesu cuuje templojafaño
jɨɨbeguehicaubo. Jaanotɨ mihiijɨcuudɨ Olivohono
iicagajɨjaago ofooboro tahɨ icahicaubo.
38 Jaanaa miyamɨnaa fucugayɨro templojafaño
gasehicauhi diiboco iguubunɨcɨqui.

22

Jesuco Iguijenɨqui Omoonɨno.
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca ijɨcutama achahano maahunoco
amachufino Pascua jɨɨbaimo fiitɨcuunaaca,
2 sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo
moonɨhicauhi: ¿Mɨllɨtɨ fɨne magaicaauji?

noomoro Jesuco igaicaauqui. Jaarumo miyamɨnaaco iguihicauhi.

3 Jaanaa Satanas jɨcafutuuhi Juda Iscariote jeebɨɨfaño Jesu minɨsumɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamoobofaño.
4 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja aivojɨto icamojaago ufuuboro diitoma iimaatuubo Jesuco diitoco ihacɨqui.
5 Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nɨhɨbamɨco acɨguumo.
6 Jaanegui: Jii, unuuboro tɨcovaubo iguiinuubo, ¿mɨllɨ fɨne diiboco diitoco acɨji, miyamɨnaa chahanaaca? nooboro.

Aivojɨɨbo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

7 Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jɨɨbaimo icacuuhi Pascua ovejaco agaicaaujifucu.
8 Jaanaa Jesu galluuhi Pedro, Jua icamɨsico: Pascua machutaaco mohɨme mihimibachuto, nooboro.
9 Jaanegui diitɨsi dilluuhi: ¿Conoovɨ diimeguehi mihimibachunoco? noomɨsiro.
10 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivɨ mɨhɨfotoodɨ saafiico mahatyɨmeji ɨcɨñuuri nɨfaihuco asatyooboco. Jaabo dojɨcutɨ mofoo iijafaño.
11 Jaamɨsiro toojao aivojɨɨboco monoo: Mohaivojɨɨbo jillɨ neehi: ¿Comecufaño tajɨɨbogomɨnaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomɨsiro.

12 Jaadɨ amɨɨsico ɨɨfusujiibo iguiraamecu,
caamovohɨ iicamecu, imibachucɨnɨcumecuco.
Jaamecufaño meheetavo mamachuqui, nooboro.
13 Jaanegui ufuumɨsi paryɨ Jesu unuubadɨ
icanoco aatyɨmeumɨsiro toonovɨ Pascua
machutaaco eetavuuhi.
14 Jaanaa amachucuujidɨ Jesu iminɨsumɨnaama
casɨɨvuuhi imachuqui.
15 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani
imeguehi, amɨɨhaima Pascua machutaaco
amachunoco iguijevecuujino ɨmega.
16 Amɨɨhaico neehi: Siino Pascua jɨɨbaimo
machuco machucuujitɨhi. Jari siino Moocaani
aivojɨfañо meheetavoodɨ,
17 nooboro ihadutahilluco agaayɨcɨuboro
Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ nuubo: Jinooco
mɨhɨcɨmoro mɨhɨfocasi
18 amɨɨhaico neehi: Jisumitɨro siino aducujitɨhi
baacufaihuco Moocaani aivojɨ agasetɨnohachuta,
nooboro.
19 Jaadɨ imaahuco agaayɨcɨuboro Moocaanima
iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro diitoco acɨubo jillɨ
nooboro: Jino tafi amɨɨhaihallɨvɨ aacɨcafetejino
jillɨ momoonɨ. Jaamo uco jabajeevetɨmo mihicahi,
nooboro.
20 Jaanaa amachuunobuunatɨ tollɨro
ihadutahilluco agaayɨcɨuboro nuuhi: Jihillu
bohono iijɨ iicajinoco tatyɨɨjeheri eetavono
tatyɨɨjoho amɨɨhaihallɨvɨ agañɨɨcafotono.*
21 Jaarunaa jino amɨɨhaitɨ uco aacɨjiibo
igaicaauqui tacojɨri icahi.

---

* **22:20** Sahaamefañо samañovɨro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutɨmo.

22 Jaarunaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
uuditɨ unuucuubadɨ feehi. Jaarunaa ɨdaasucani
iicajiibo uco aacɨɨbo, nooboro.
23 Jaanegui tɨcovaumo idillucasiumo: ¿Cajaanɨ
fɨne aacɨjiibo? noomoro.

¿Cajaanɨji Fɨne Imiyaabo? Noocasiumo.

24 Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa noocasihicauhi: ¿Ca-
jaanɨji mɨɨhaitɨ imiyaabo? noomoro.
25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicuumijeoto
judiomɨ iicatɨmo aivojɨto ɨdaasugotɨmo sefano
tajɨɨbanɨcɨhi. Jaamo diito aivojɨtoco imihusefiimo,
noonɨcɨmo.
26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jaanotɨ si-
ibadɨro amɨɨhai mihicaji, amɨɨhaifañotɨ imiyaabotɨ
iicaqui jillɨ saatoho jeecɨvomɨnaafitɨ miminifeteji.
Jaabadɨro atajɨɨbaabo jeecɨvomɨnaafitɨ minifeteji.
27 ¿Nacu, mɨɨjoho imiyaabo, acasɨɨvooboro
amachufiibo, nacu ejeecɨvefiibo? ¿Etɨ
acasɨɨvefiibo? Jaarunaa uujoho amɨɨhaifeeneri
icahi jeecɨvomɨnaafibadɨ.
28 Amɨɨhai uuma mihicafihi uco
ɨnɨsunehejefañodɨ.
29 Jaanegui uujoho amɨɨhaico aivojɨco acɨji uco
guihirubi aacɨhinɨbadɨ.
30 Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma
jahɨgo tahaivojɨfaño. Jaamoro aivojɨɨbo icagafaño
macasɨɨvomoro matajɨɨbahi Israel cuumino
fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ icanohallɨvɨ,
nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Jaaboro nuubo Aivojɨibo: Simon, Simon, mehesɨcɨnɨ jino Satanas amɨihaico idillunoco siinoco agañunɨcɨbadɨ ɨdaasuno amɨihaico igañucuqui.
32 Jaarunofaño uujoho Moocaanima dihallɨvɨ iimaahi dimiyaavogo ɨitɨ finɨtɨno iicaqui. Jaabo ɨijoho siino imiyaavogodɨ dinahabomɨco quehecutusu, nooboro.
33 Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivojɨibo imibaicɨnɨcuuhi ɨima cɨvojafaño feequi, ɨima guijevequi icano, nooboro.
34 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ɨco neehi: Jisumiro catava ojɨtɨibaacaro mifoocɨ, safo icano uco tuunamaaiji; uco gaajaruubo, nooboro.

Ɨdaasuno Iicajino.

35 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Amɨihaico dureecuma, nɨhɨbamɨma, lleegucuma, tɨhaipaajema icano masatyedino, nooboro agalluusumi: ¿Nacu fanoova amɨihaidi cuujɨvaachuuhi? nooboro.
Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.
36 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanotɨ jisumi tollɨ icatɨno dureecuma, nɨhɨbamɨ lleegucuma icano mihicaabo masatyo. Jaanotɨ aamɨgama machahaabo amɨihai caamoojaco manaajemere aamɨgatɨ mɨhɨcɨ.
37 Amɨihaico neehi: Uutɨ Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono icaji: Iimitɨmofeenevɨ ficucafetejiibo, onoono, parɨ uuditɨ onoono tollɨ icaji, nooboro.
38 Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨibo, miigaacɨma mihicahi, noomoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Toonovɨrucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovɨ Jesu Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tollɨro meecɨ Heb 5.7-8)

39 Jaadɨ Jesu toonotɨ fuuhi Olivohono iicagajɨjaago iicanɨcɨbadɨ. Jaaboma ijɨɨbogomɨnaa fuuhi.
40 Jaamo tomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco nuubo: Moocaanima mihiimaa, ɨjɨ ɨnɨsunofaño mahaquetedino, nooboro.
41 Jaadɨ Jesu diitotɨ sihɨgovɨ fuuhi guiisibaco maganicarunohachuta. Jaaboro memuɨɨvuubo Moocaanima ihiimaaqui.
42 Jillɨ nooboro: Guihi, idiimogohachiijɨ jino ɨdaasuno iicajinotɨ uco taajasu.† Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨro icano, nooboro.
43 Jaanaaca diibojaago Moocaani toomomɨnaafi niquejefañotɨ saauhi diiboco isefatusuqui.‡
44 Jaabo sihidɨro ɨɨdaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jiinɨjehallɨvɨ aquetehicauhi tɨɨjoho ocooyɨnobadɨ.
45 Jaabo Moocaanima ihiimaaunotɨ agañiivuuboro ijɨɨbogomɨnaajaago fuuhi. Jaamo ihɨdaasuri cɨgacuumoco atyɨmeteubo.
46 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collɨhi mɨcɨgahi? Magañiivomoro Moocaanima mihiimaa ɨjɨ ɨnɨsunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

---

† **22:42** Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.
‡ **22:43** Sahaamefaño toversiculonoco ficuutɨmo.

47 Jesu ihiimaaunaacaro sihidɨ miyamɨnaa
gaseuhi. Jaamoco sɨɨguubo Juda onoobo Jesu
jɨɨbogomɨnaatɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo
iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitɨvuuhi
diiboco inɨnɨɨcɨqui.
48 Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tollɨ ɨnɨnɨɨcɨɨboro
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco daacɨhi? nooboro.
49 Jaabo Jesuma iicaumo tollɨ iicanoco
aatyɨmeumoro Jesuco dilluuhi: ¿Aivojɨɨbo,
aamɨganeri diitoco momoonɨji? noomoro.
50 Jaamotɨ saafi sacerdotemɨ jeecɨvomɨnaafico
omoonɨubo buiyaacuuhi imiyanaago
nɨjɨmeehuco.
51 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musu-
ufenɨcu jaafa icacuumo, nooboro sacerdote
jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco ududɨɨcɨuneri
buheesuubo.
52 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja
aivojɨto, quillahuto icamo igaiyɨɨcɨqui
asaaumoco nuubo: Tatyɨcovodɨ amɨɨhai
masaahi aamɨganoma, cudaahenema icano
nanivamɨnaafico mihicanɨcɨbadɨ.
53 Amɨɨhaifeeneri fahiijɨvaro templojafaño ic-
ahicarahi. Jaaruuboco uco magaayɨcɨhicatɨhi.
Jaarunaa jisumi amɨɨhai imitɨmɨnaa tollɨ mo-
moonɨnɨcɨhi jino ɨcɨvono mityaguiino, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Jaasumiro Jesuco agaayɨcɨumoro satyuumo
sacerdotemɨ aivojɨɨbo iijajaago. Jaabo dojɨcutɨ Pe-
dro tehesinotɨ ɨɨfɨnɨcɨɨboro feehicauhi.

55 Jaamoro ihaivojɨibo iija goohasifeenevɨ
cɨijɨgaico eebasuumoro casɨicamaaiumo.
Jaamofeenevɨ tollɨro Pedro casɨivuuhi.
56 Jaaboco jeecɨvomɨnaago cɨijɨgaijɨnivɨ
gɨcɨnɨiboco gueenene ɨhɨifɨnɨcɨugoro nuuhi: Jaanɨ
tollɨro diiboma iicahicaabo, noogoro.
57 Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo,
uujoho diiboco gaajatɨhi, nooboro.
58 Jaanobuunatɨ tollɨro saafi diiboco
aatyɨmeuboro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho tollɨro
diitoobo, nooboro.
Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uu-
joho diitoobo icatɨhi, nooboro.
59 Jaadɨ sano nɨhɨba oovobuunatɨ saafi diiboco
jenaauhi jillɨ nooboro: Jaanɨ miyaano diiboma
iicahicahinɨibo Galileaoobo iicamaño, nooboro.
60 Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaa-
jatɨhi ɨijoho toono onoonoco, nooboro.
Jaasumiro Pedro ihiimaaunaaca catava ojɨuhi.
61 Jaanegui Aivojɨibo Jesu Pedrojaagovɨ imini-
futuuboro diiboco meecɨubo. Jaaneri Pedro esa-
futuuhi Aivojɨibo Jesu diiboco: Jaachiijɨ catava
ojɨtɨnaacaro mifoocɨ, safo icano uco tuunamaaiji,
nooboro unuunoco.
62 Jaaboro Pedro ufuuboro sihidɨ aivono taauhi.

Jesuco Edejecuno.
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

63 Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecu-
umoro aamɨuhi.
64 Ihaallɨinoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro
ihɨmeque gabacuhicauhi: Gaajacɨ. ¿Naa mɨijoho
ɨco aamɨhi? noomoro
65 famañovaje diiboco ɨibahicaumo.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Jaanaa eseseeveudɨ igaivuumo judiomɨ quil-
lahuto, sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo.
Jaamoro Jesuco satyuumo fagomɨnaa ɨmegavɨ.
Jaamoro Jesuco dilluumo:
67 Mɨɨhaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho Cristo?
noomoro.
Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amɨɨhaico jɨɨhɨ,
nuuruva nacu mimiyaaveguejitɨrahi?
68 ¿Jaanotɨ amɨɨhaico nuuruva nacu uuma mi-
hiimaanoco mihimeguejitɨrahi, uco misinaayu-
jitɨrahi icano?§
69 Jisumitɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivu-
ubo gɨcɨnɨji Moocaani imityaabo miyanaagonovɨ,
nooboro.
70 Jaanegui diiboco famooro dilluumo:
Jaanegui, ¿ɨɨjoho Moocaani Seemene? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ, amɨɨhai
monoobadɨ, nooboro.
71 Jaanegui diito nuuhi: ¿Collɨhi bu sita
onoonoco mihimeguejirahi? Mɨɨhairyo
muguubucuuhi iijɨri onoonoco, noomoro.

23

Jesu Pilato Ɨmega.
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

1 Jaamo famooro agañiivuumoro Jesuco satyu-
umo Pilato ɨmegavɨ.
2 Jaamoro tɨcovaumo diibohallɨvɨ ihiimaamo:
Jaanɨco mɨɨhai mahatyɨmehi, muucuumico

§ **22:68** Sahaamefaño: uco misinaayujitɨrahi, onooco ficuutɨmo.

ñaaɨsuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco impuestoco majaadudino uujoho Aivojɨɨbo Cristo icahi, neehicaabo, noomoro neehicaumo.
3 Jaanegui Pilato diiboco dilluuhi: ¿Naava ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
4 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, miyamɨnaa icamoco Pilato nuuhi: Jaanɨvɨ iimitɨnoco aivo atyɨmetɨhi, nooboro.
5 Jaarunaa diito janaanɨcɨ nuuhi: Paryɨ Judea jiinɨje miyamɨnaaco ñaaɨsuhicaabo ijɨɨbegueri Galileavɨ itɨconɨhinɨɨbo, juu icacuuhi, noomoro.

*Jesu Herode Ɨmega.**

6 Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluuhi: ¿Nacu diibo Galileaoobo? nooboro.
7 Jaanegui diiboco: Jɨɨhɨ, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivojɨɨbo Herodejaago tusumi Jerusale cuumivɨ agaseubojaago.
8 Jaabo Herode Jesuco aatyɨmeuboro imo imo minifutuuhi sɨɨcɨjetɨro Jesuditɨ ihiimaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatyɨmeneque sihidɨ ejeevanoco Jesu omoonɨnoco ihatyɨmequi.
9 Jaaboro Jesuco sihidɨ dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutɨhi.
10 Tollɨro tomañeri icaumo sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco iguijenɨsuqui mityano iimaahicauhi.
11 Jaanegui Herode ihamocasimɨnaama diiboco: Jillɨ mɨhɨɨfoobo, noomoro imitɨno

* **23:5** Herode Antipa onoobo. Meecɨ Lc 3.1

moonɨumo. Jaamoro diiboco edejecumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ iimichehufaño jɨɨhacuumo. Jaaboco dojɨcuvɨro Herode Pilatojaago galluuhi. Jaasumitɨ jari Herode Pilatoma imitocasiuhi.
12 Jaanotɨ itɨconɨ jɨɨhevecasihicaumɨsi.

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

13 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, tuucuumi aivojɨto, miyamɨnaa icamoco Pilato igaiyɨɨcɨuhi.
14 Jaaboro diitoco nuuhi: Amɨɨhai jaanɨco tajaa mɨsɨvahinɨhi: Miyamɨnaaco ñaaɨsuubo, noomoro. Jaaboco imino dillucuurahi amɨɨhai ɨmefeenevɨ. Amɨɨhairyo magaajacuuhi diibeditɨ: Imitɨɨbo, noomoro monoonoco aatyɨmetɨnoco.
15 Jaabadɨro bu Herode iimitɨnobaaco aatyɨmetɨɨbo siino tajaa sɨvasuuhi magaaja mɨllɨtɨ bu miguijenɨjirahi.
16 Jillɨ ahaamɨɨboro diiboco sinaayuji, nooboro.
17 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi saafi cɨvojamɨnaafitɨ sinaayuujirahi miyamɨnaaco imono iicasuqui.†
18 Jaarunaa famooro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco guijenɨ! ¡Barrabacoro sinaayu! noomoro.
19 Jaabo Barrabaco cɨvojaanɨumo tuucuumi miyamɨnaaco aivojɨtohallɨvɨ añaaɨsuuneguiiha, tollɨro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano.
20 Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyamɨnaama iimaauruubo.
21 Jaarunaa diito janaanɨcɨ sefano nuumo: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! ¡Tetecu! noomoro.

† **23:17** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

22 Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitɨnoco moonɨɨbo? Diibovɨ atyɨmetɨhi iimitɨnoco toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco. Jillɨ ahaamɨɨboro diiboco sinaayuji, nooboro.
23 Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: Ɨmohobujehallɨvɨ itetecuqui diito sacerdotemɨ aivojɨto iicamo sihidɨ ocoovadiinamaaiumaño diito iijɨ diibohallɨvɨ fatyuumo.
24 Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onoobadɨ imoonɨqui.
25 Jaaboro sinaayusuubo cɨvojamɨnaafico diito idilluuboco añaaɨsuunotɨ, agaicaaunotɨ icano ɨcɨvojaanɨuboco. Jaaboro Jesuco diito usefaño jeevesuubo diito iimuguubadɨ imoonɨqui.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene cuumioobo Simon onoobo buhɨgotɨ asaauboco agaayɨcɨumoro iguijeve ɨmohobujeque iibɨsuumo Jesu dojɨcutɨ isatyequi.
27 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaamofeenedɨ sihidɨ gaigoomɨ taamoro gaibacasimoro feehicauhi diibo ɨdaasuri.
28 Jaamoco Jesu emeecɨuboro diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomɨ, uuri mataajirahana. Amɨɨhaihallɨvɨro mataa, amɨɨhai seemehallɨvɨ icano
29 ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibamɨ, eseemevatatɨno jeebɨɨno, iisutɨno mɨfañoono icano, meneejifucu.
30 Jaasumi miyamɨnaa tɨcovaji onoomo: Ifagajɨno mohallɨvɨ daacoto, ifabaɨno mohallɨvɨ fabaavo, noomoro.

31 Jaamo imihuseemeque jillɨ omoonɨno
ɨdaasurahi. Jaarunofaño fɨne imitɨnoco
eheetavomoco janaanɨcɨ ɨdaasuno moonɨji,
nooboro‡
32 Jaamo bu, tollɨro satyuumo miimɨsiicɨ nani-
vamɨnaatɨsico Jesuma sano igaicaauqui.
33 Jaamo ɨfutuuhi nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ.
Jaamoro tomañovɨ Jesuco tetecuumo. Tollɨro
nanivamɨnaatɨsico imiyanaagonovɨ saafi, inani-
naagonovɨ saafi icano tetecuumo.
34 Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallɨvɨ jino
omoonɨno jaadabadɨ iicanoco ficuudino, jillɨ gaa-
jatɨmo omoonɨmaño, nooboro.
Jaanaaca amocasimɨnaa Jesu gaachehuhallɨvɨ
suerteque eetavuumo: ¿Naa mɨɨjoho ɨcɨji?
onoomaño. Jaadɨ ɨfocasiumo.
35 Jaanaa miyamɨnaa diiboco ihaivojɨtoma
ɨhɨɨfɨnɨcɨmoro dejecuhicauhi: Sitaaco taajasuubo;
Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano
Cristo Moocaani ɨɨcɨubo iicahachiijɨ, noomoro.
36 Tollɨro amocasimɨnaa edejecumoro diibovɨ
ifiitɨvomoro ɨdicuno vinoco diiboco isuurahi.
37 Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano ɨɨjoho
judiomɨ Aivojɨɨbo idiicahachiijɨ, ɨɨro difiico taa-
jasu, noomoro.
38 Jaabo nigaɨhallɨvɨ ficuumo acaatɨnɨumoro§
JAANɨ JUDIOMɨ AIVOJɨɨBO, onoonoco.
39 Jaanaa saafi nanivamɨnaafi saanaagonovɨ
ententecucɨnɨubo Jesuco ɨɨbahicauhi: Miyaano ɨɨjoho

‡ **23:31** Griego iijɨri: ɨmoho buheeruhoco jillɨ omoonɨno. Jaanegui fɨne mɨllɨjiru uchuumucuuhoco, noono. § **23:38** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: griego iijɨri, latin iijɨri, hebreo iijɨri icano, onoonoco.

Cristo idiicahachiijɨ ɨɨro difiico taajasu, tollɨro bu mɨsico taajasu, nooboro.

40 Jaarunaa saafi diiboco ɨɨbauhi: ¿Aivo
ɨɨjoho Moocaanico ñɨhicugotɨhi, tobadɨro ɨco
omoonɨnoco gaajatɨɨbo?
41 Mɨsico naha jino miyaanohallɨtɨ jillɨ moonɨmo,
miyaano imitɨno momoonɨuno jaadaco mɨhɨcɨhi.
Jaanotɨ diibo aivo imitɨno moonɨtɨruubo, nooboro.

42 Jaadɨ Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojɨvɨ
ɨdɨɨfotoodɨ uco desafoto, nooboro.

43 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro
ɨco neehi: Jaachiijɨro ɨɨjoho uuma diicaji imi-
mañovɨ Moocaanico imiyaavogomo ofoomañovɨ,
nooboro.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44 Jaanaaca gadɨcɨɨba mihicacuuhi. Jaarunaa
paryɨ jiinɨje cɨvono minifutuuhi; jaano jari
ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaaberi seseeteuhi.
45 Jaano ɨcɨvutuusumi nɨhɨba jabaavuuhi.
Jaanaaca temploja ofobooc̄ɨnɨuchehu
gaachehubaryu tyɨgaba feenedɨ gallivuuhi.
46 Jaanaaca Jesu gaihivuuhi: Guihi, dihusefaño
tagaijaco gaayɨcɨ, nooboro chuumucuubo.

47 Jaanoco romanomɨ amocasimɨnaa aivojɨɨbo
tonehejeque aatyɨmeuboro Moocaanico imuubo:
Miyaano jahi jaanɨ imihuseebe, nooboro.

48 Jaanoco bu tollɨro miyamɨnaa aatyɨmeumoro
fuuhi icɨɨdɨgameehuco aamɨmoro, sihidɨ
ɨdaasuneguiiha.

49 Jaanotɨ paryɨ Jesu gataavomɨnaa, tollɨro gaigoomɨ Galileatɨ diibo dojɨcutɨ asaaumo icamo icauhi tehesinotɨ tonehejeque ɨhɨɨfɨnɨcɨumo.

Jesuco Łcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50 Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitɨno iicatatɨɨbo Jose Arimatea cuumioobo onoobo Judea jiinɨjeri iicacuumi. Jaabo judiomɨ fagomɨnaatɨoobou.
51 Jaabo Jose Moocaani aivojɨ asaaujinoco teemehicaubo. Jaamaño paryɨ fagomɨnaa omoonɨunofaño icautɨɨbo.
52 Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifiico dilluubo.
53 Jaadɨ Jesu ifiico ihɨmohotɨ iniitusuuboro gaachehuri iimibocɨuboro cɨɨhojɨ guiisigajɨfaño eseediuhojɨfaño cɨɨubo bohojɨ mɨɨhaiñooba ɨcɨɨrautɨhojɨfaño.
54 Jaano sifucutɨ jaguisɨ iicacuujineguiiha tufucuri imibaivucuumo.
55 Jaanaaca Jesuma Galileatɨ asaaumo ufuumoro Jesuco ɨcɨɨunoco meecɨtuuhi. Jaamo imino atyɨmeuhi diibo ifi aacaumañoco.
56 Jaamo iijanojaa ufuumoro facɨcɨfaihuno, bu facɨcɨ dɨɨrɨbano icanoco iimibaivuumo.
Jaamoro jaguisɨfucu jaguisɨumo Moise tajɨɨba onoobadɨ.

24

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Jaanaa ajaguisɨuno sifucutɨ gaigoomɨ
cɨvonotɨro fuuhi Jesu cɨɨhojɨjaago ifacɨcɨnoco
iimibachuunoma*
2 Jaamo ɨɨfutuumo atyɨmeuhi toojɨco afabaacu-
uba iguiisiba sihɨgovɨ icacuubaco.
3 Jaamoro toojɨfaño ufuumo Aivojɨɨbo Jesu ifiico
atyɨmecuutɨhi.
4 Jaaneri iigutuumoro: ¿Mɨllɨ momoonɨji?
noocasiumo. Jaamo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ
gaifiimɨsi diito cojɨvɨ julleecɨnɨmɨsico arɨcunoono
gaachehunofaño jɨcucuucɨnɨmɨsico.
5 Jaamɨsitɨ iigutuumoro guiinovɨ jiinɨjehallɨvɨ
javucamaaiumo. Jaamoco diitɨsi nuuhi: ¿Collɨhi
amɨɨhai ubuheetecuuboco iguijeveme iicamañoco
miguiinehi?
6 Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehe-
safoto Galileari iicausumi amɨɨhaico unuunoco:
7 Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo acɨcafeteji imitɨ
miyamɨnaa usefañoo. Jaaboco ɨmohovɨ tetecujimo.
Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji,
unuunoco, noomɨsiro.
8 Jaanegui tofigueje esafutuuhi Jesu unuunoco.
9 Jaamo icɨɨhojɨjaagotɨ uhuumiumoro paryɨ
toonotɨ jɨɨbogovauhi Jesu minɨsumɨnaaco
fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi ɨdɨɨmoco, tollɨro paryɨ
saatohoco icano.
10 Jaanoco Jesu minɨsumɨnaaco jɨɨbuguumo
Maria Magdalena onoogo, bu Juana, bu Maria
Jacoobo seejɨ, bu saafigueje icamo.
11 Jaarunoco Jesu minɨsumɨnaa: Jillɨ fɨne jee-
gavomo, noomoro miyaavuguutɨmo.

---

* **24:1** Sahaamefañoo janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaamoma tollɨro saa-
toho gaigoomɨ fuuhi, onoonoco.

12 Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuuboro Jesu cɨɨhojɨjaago. Jaaboro ɨdɨjɨɨvuuboro toojɨfañoco emeecɨubo atyɨmeuhi tochehuri iminɨuchehu uufocori acaunoco. Jaaneri ajabafiituuboro uumiubo dojɨcuvɨro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jɨɨhaijaago.
(Mr 16.12-13)

13 Jaanaa tufucu diitotɨ miimɨsiicɨ fuuhi Emaus onoocuumijaago; Jerusaletɨ once kilometrohachuta iicacuumijaago.
14 Jaamɨsi ufuumɨsi paryɨ tooneri iimaamɨsiro feehicauhi.
15 Jaamɨsiro ihiimaamɨsiro dillucasihicauhi. Jaanaaca diiboro Jesu diitɨsijaa asaauboro diitɨsima fuuhi.
16 Jaaboco atyɨmecuurumɨsi gaajahicautɨhi Jesu iicanoco.
17 Jaanegui Jesu diitɨsico dilluuhi: ¿Jinejeque midillucasihicahi jɨɨhairi mofoomɨsi? ¿Collɨhi ɨdaasuno mihicahi? nooboro.
18 Jaanegui diitɨsitɨ Cleofas onoobo iimusuuhi: Paryɨ miyamɨnaa gaajahi Jerusalevɨ jisumiro iicahinɨnoco. Jaanotɨ ɨɨjoho ɨdɨɨboro tuucuumiri diicaruubo gaajatɨhi.
19 Jaanegui diitɨsico nuubo: ¿Nacu mɨllɨ icahinɨno? nooboro.
Jaanegui diiboco nuumɨsi: Etɨ bu Jesu Nazareooboco omoonɨhinɨnoco; Jaabuu Moocaani iimaamɨnaafi, paryɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ, bu Moocaani ɨmefeenevɨ ihiimaanotɨ, bu paryɨ omoonɨhicahinɨnotɨ icano sihidɨ ejeevahinɨɨboco.

20 Jaaboco sacerdotemɨ aivojɨto, mohaivojɨto
icamo diiboco agaayɨcɨhinɨmoro acɨhinɨhi: Imino
diibo iguijevene, noomoro tetecusuumo.
21 Jaanotɨ mɨɨhai meteemehicaurahi Israel
jiinɨjemɨnaaco itaajasuqui. Jaarunaa paryɨ tollɨ
omoonɨnobuunatɨ jino mifucucɨ, safucu icano
mihicacuuhi.
22 Jaarunaaca mɨɨhaitɨ saatoho gaigoomɨ fucuro
diibo cɨɨhojɨco emeecɨjeme mɨɨhaico igutusuhi,
23 toojɨfaño diibo ifiico aatyɨmetɨneguiiha
mɨɨhaico jɨɨbogovahi Moocaani toomomɨnaaco
aatyɨmeme diitoco: Jesu buheehi, onoonoco
mɨɨhaico ɨjɨɨbegueneri.
24 Jaaneguiiha mɨɨhaitɨ saatoho toojɨco
emeecɨjeme gaigoomɨ onoobadɨ icanoco atyɨmehi.
Jaarumo Jesuco atyɨmetɨhi, noomɨsiro.
25 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¡Gaajatɨcanimɨsi,
fɨne amɨɨsi goovatɨcani mimiyaaveguehi
Moocaani iimaamɨnaa unuunoco!
26 ¿Nacu itɨconɨ jinehejeri ɨdaasuno icajitɨruubo
Cristo ihaivojɨfaño efeejino ɨmega? nooboro.
27 Tɨconɨubo paryɨ Caatɨnɨhaamefaño diibeditɨ
onoonehejeque diitɨsico ɨjɨɨbogoobo Moise
aameneti ɨtɨconɨubo paryɨ Moocaani iimaamɨnaa
aamenevɨ imivusuubo.
28 Jaamo tuucuumivɨ ɨɨfutucuuneguiiha Jesu
sanotɨcovoro fatyuujirahi.
29 Jaarunaa diitɨsi diiboco fiitɨhicauhi: Mɨsima
jinoovɨro fitafoto mihiijɨcuuhi cɨvucuuno,
noomɨsiro.
Jaaneguiiha Jesu fitafutuuhi diitɨsima iicaqui.
30 Jaadɨ imachuqui diitɨsima acasɨɨvuuboro
imaahuco agaayɨcɨuboro toonohallɨvɨ

Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro diitɨsico acɨubo.
31 Jaasumi jari diitɨsico ihaallɨino imino faayaca-
futuuhi. Jaadɨ jari diiboco gaajacɨumɨsi. Jaarunaa
diitɨsi ɨmefeenevɨ cuucahacho minifutuubo.
32 Jaanegui diitɨsi noocasiuhi: ¿Etɨ miyaano
mojeebɨino imono icahicahinɨhi jɨihairi masaa-
sumi Caatɨnɨhaamefaño onoonehejeque mɨsico
jɨibogooboro asaahicasumi? noomɨsiro.
33 Siino gueenene icatɨmɨsiro uumicuumɨsi
Jerusalejaago. Jaamɨsi atyɨmeuhi Jesu
minɨsumɨnaa fahuseecɨ, siino saafi icamo saatoho
igataavomɨnaama igaicɨnɨmoco.
34 Jaamo diitɨsico nuuhi: Miyaano Aivojɨibo si-
ino buheetecuuhi. Jaaboco Simon atyɨmecuuhi,
noomoro.
35 Jaanegui diitɨsi diitoco jɨibuguuhi jɨihaivɨ
diitɨsima iicaunoco, diitɨsima maahunoco
iquisicuhinɨsumi diiboco agaajacɨhinɨnoco icano.

Jesu Ijɨibogomɨnaavɨ Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-9)

36 Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu
diitofeenevɨ ujulleeveuboro diitoco dilluuhi:
Sajeebɨi mihica, nooboro.
37 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro esamaaiuhi: Fɨne
ɨjɨco mahatyɨmehi, noomoro.
38 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collɨhi
mihiguetehi? ¿Collɨhi uco amɨihai jeebɨifañotɨ
mimiyaavogotɨhi?
39 Eneecau tahuseneque, tatyɨhaiñooco icano
memeecɨ, uujoho diiboro. Uco mududɨicɨmoro,

memeeci; ɨjɨ ihuucuma, ibacima icano chahahi jino uujoho iicaaboco mahatyɨmebadɨ, nooboro
40 diitoco ihusene, itɨhaiño icanoco ɨɨfusuubo.
41 Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafi-ituumoro imiyaavuguutɨmoco Jesu nuuhi: ¿Naa machutaama mihicahi? nooboro.
42 Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico aciumo†
43 Jaanoco agaayɨciuboro diito ɨmefeenevɨ du-ubo.
44 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ iicajinoco amɨɨhaima iicausumi amɨɨhaico nuuhi: Uuditɨ Moise aamefaño, Moocaani iimaamɨnaa aamenefaño, Salmo aamefaño icano onoono icaji, nuuhi.
45 Jaaboro diitoco Caatɨnɨhaamefaño onoonoco gaajasuubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ noonoro caatɨnɨcɨnɨno, Cristo guijeveji. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheetejiibo.
47 Jaabo momofeenedɨ fahɨgova jiinɨje miyamɨnaaco mɨjɨɨbegueji Jerusaletɨ mɨtɨconɨmo amɨɨhai eedeehimitɨhifiico mejeevesucu amɨɨhai imitɨco ibuusuqui.
48 Jaamo amɨɨhai maatyɨmemere jinooco mɨjɨɨbeguejimo.
49 Jaamo magaaja, uujoho amɨɨhaihallɨvɨ galluuji Guihirubi unuunoco. Jaanegui jiicuumitɨ buhɨgovɨ mefeedino niquejefañotɨ mitya asaanoco magaayɨcɨtɨnohachuta, nooboro.

---

† **24:42** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: iimɨhu gaami icanoco, onoonoco.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

50 Jaaboro Jesu diitoco tuucuumiti sihigovi
satyuubo Betania cuumi fiitino. Jaaboro
diitohallivi ihuseque agañiiyiciubo diitoco imino
nuubo.
51 Jaasumiro diitoti caamovi diiboco satyuumo
niquejefaño.
52 Jaaboco diito iimuumoro Jerusale cuumi-
jaago imo imo uumiumo.
53 Jaamoro templojafaño icahicaumo Moocaan-
ico imomoro. Fine.

Moocaani iijɨ
New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30